

תלמוד בבלי
'גמרא ופירושה'

מסכת 'במות'

חלק ב
דפים ט-יז

מהדורה ללומדי
הדף היומי

מסכת יבמות

עם פירוש גמרא ופירושה
ותבנית ש"ס נהרדעא החדש

דף ט-יז

כל הזכויות שמורות

יצא לאור ע"י

מכון 'תלמוד והלכה'

רחוב מנחם משיב 12

ירושלים

מהדורת ביקורת

להזמנות מרוכזות לשיעורי הדף היומי

053-3129507

כל הערה והוספה תתקבל בברכה

בפקס 08-9298155

תבנית הש"ס:

ניקוד:

דיקטה

שערים ועימוד:

דוד לוי

050-4130067

סדר הלימוד מיום רביעי יג אדר ב תשפ"ב

עד יום רביעי כ אדר ב תשפ"ב

דף היומי מסכת יבמות דף ט עד דף יז

הנושאים המרכזיים:

ק"ו לדחות צרה. רבי יוחנן (בדף יב) צרת מחזיר גרושתו מותרת]

דף יב

- צרת ממאנת [שמואל: כשמיאנה ביבם אסורה, משום צרת בתו ממאנת. כשמיאנה בבעל, מותרת. רבי יוחנן: אף מיאנה ביבם מותרת]
- צרת איילונית [רב אסי: (אם הכיר בה) אסורה. רבא: אפי' צרת בתו איילונית מותרת. רבי יוחנן: מותרת]
- אם משמשים במוך. קטנה יולדת, ואינה ממאנת לאחר שילדה [בנים כסימנים. עדיפי מסימנים. אין בנים בלא סימנים]

דף יג

- המקור שפוטרות צרות צרותיהם [לצורר. סברא]
- כנס צרה ואח"כ גירש את הערוה
- ממאנת למאמרו ולא לזיקתו. בצרת ערוה לכו"ע אין ממאנת לזיקתו
- שש עריות חמורות מאלו צרותיהם מותרות
- מח' ב"ש וב"ה אם צרת ערוה מתייבמת
- מקורות: היתר צרת ערוה לב"ש [החוצה. אין איסור חל על איסור]. אין קדושין תופסים ביבמה לשוק. אלמנה מאירוסין צריכה יבום
- חלצו לב"ש מותרות לאפוקי מדר"י בן נורי
- לא תתגודדו [שאלת ריש לקיש על קריאת המגילה. תשובת רבי יוחנן ממלאכה בערב פסח. תשובת ריש לקיש שהוא ענין של מנהג והרואה אומר מלאכה הוא דלית ליה]

דף יד

- לא תתגודדו: בצרת ערוה [א. ב"ש לא עשו

דף ט

- מה רבי לומד מ'עליה' [פר העלם דבר וכדו' רק בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת. ולרבנן לומדים מ'תורה אחת']
- הטעם שהמשנה לא אמרה 'אנוסת אביו' [רבי: בפלוגתא לא קמיירי (וב"ש במקום ב"ה אינה משנה. ואשת אחיו שלא היה בעולמו הוא בנולד ולבסוף ייבם. ורבי אינו סובר מהכלל של רבי חייא)]
- רבי חייא: בכולם אני קורא בהם [לרב יהודה, מחמתו. לאביי אף בבתו מאנוסתו. לרב ספרא אף באשת אחיו שלא היה בעולמו]

דף י

- המשך הטעם שהמשנה לא אמרה 'אנוסת אביו' [רבא: לא שייך בה הכלל 'בכולן אני קורא בהן'. רב אשי: המשנה היא דעת רבי יהודה (והמשנה לא הביאה אופנים שיש בהם איסור)]
- לוי שנה אנוסת אביו [אבל לא החולץ ליבמתו וחזר וקידשה, שאינה בצרת צרה]
- החולץ ליבמתו וחזר וקידשה [ר"י ור"ל אם חייבים עליה ועל צרתה כרת]

דף יא

- המשך החולץ ליבמתו וחזר וקידשה [הדין באחים שנולדו אחר החליצה].
- הבא על יבמה, ובא אחד האחים על צרתה, אם הוא איסור כרת או עשה
- צרת סוטה לרב: אסורה. נישאת בטעות עפ"י ב"ד צריכה חליצה. ספק סוטה חולצת
- מח' רבי יוסי בן כיפר וחכמים אם מותר להחזיר גרושתו לאחר שנתארסה
- מחזיר גרושתו משניסת [דין יבום בה ובצרתה. אם כתוב בה טומאה. או אומרים

- ד. ר"ע נהג ב' מעשרות. ה. שמאי סיכך לאמו. ו. הרחבת שוקת יהוא.
- ראיות שעשו כדבריהם: [רבי צדוק נקב חבית זיתים. מרבי יהושע שאמר מתיירא אני]
- ולד מחזיר גרושתו אם הוא פגום לכהונה

דף טז.

- בימי רבי דוסא בן הרכינס התיירו צרת הבת
- גרים מתרמוד [אם מקבלים. משום עבדי שלמה או בנות ירושלים]

דף יז.

- גוי שקידש בזמן הזה אם חוששים לקדושו [בנך הבא מן הגויה. בני עשרת השבטים. יושבי הרפניא]

- כדבריהם. ב. אביי: ב' בתי דין בב' עירות.
- ג. רבא: ב' בתי דין בעיר אחת] במכשירי מצוה למילה [מקומות שונים]. רבי אבהו לא טלטל גר שכבה [מכבודו של ר"י]
- ב"ה נשאו מב"ש מפני שהיו מודיעים להם.
- ב"ש וב"ה מודים שאין ממזר מחייבי לאוין, לאפוקי מר"ע
- רביה שב"ש עשו כדבריהם

דף טו

- ו' הצעות ראיות שב"ש עשו כדבריהם: א. רשב"ג: 'מה נעשה לצרות הראשונות'. ב. רבי טרפון: 'תאבני מתי תבא צרת הבת'. ג. מרשב"ג שייבם צרת בתו. ודחו שהיתה איילונית, [ונחלקו (א) באילונית שהכיר בה. (ב) בכנס ולבסוף גירש. (ג) בתנאי בביאה].

תוספות ישנים

והאמר ר' אשעיה חלוק
היה ר' שמעון אף
בראשונה. וא"ת ולישני
דמיירי בחד אחא ומית ואלא
יבס) ונוולד לו אחא אי
נמי בתיי ואלא יבס) ואלא
מית ונוולד להס אחא בדכא
מודה ר' אשעיה דר'
שמעון מודה בהא כדקאמר
לקמן (יח:) וי"ל דהא לא
מזיק למימד דהא כפ"ב
(י.) מפסד כי"ד אשת אחי
שלא היה בעולמו ולא ממייר
כדי האי גזירה:

מוסף תוספות

א. [ת]הויל כל ראו
לגביה בת אשתו, אל
שנסחזו ודחילו מנגנת בת
ג'ה, רבן ראו רבן
שפעון אחיותו מן האם,
וינשא וילד ויהיה אח
באבותיו ומת ודנקדו
לפני רבן ומתו שפעון ורב
כל שפעון מדרתו ראו
רבן ראו
שפעון, שכל שאנס אח
מתו מבני שפעון אשה
או מדברי סופרים כל
אין אחיה קיימת.
מ'ה. ג. רבן ראו ג' רב
ששכר יבם לו, מת
שפעון רבן ודבולו, רב
לו בלא בעל ונפלו אשה
לו ואשת שפעון לפני
שישכר הרבולו, אשה לו
אסורה הרבולו שפני
ראובן בעלה הראשון
ומותרת ודבולו ואשת
שפעון מותרת לישכר
השכר
השוי
ואסורה ודבולו.
לקמן ט.

חמש עשרה נשים פרק ראשון יבמות

פ:

רבי שמעון. פליג בנאשתי אחיו שלא היה
וולנצוס י"בס לא פליג ר"ש. היבא דמה
בנפילה זו משום אשת אחיו שלא היה
בנפילה ראשונה. ובי פליג ר"ש בייבס

בתו מאנוסתו. 5"ל דשניהם

וּשְׁמֵעוֹן נִשְׂאָה אִ"כ לִשְׁמֵעוֹן אֶסְרִי
תְּרוּיָהּ אֶחָת מִשּׁוֹם בְּתוֹ וְאַחַת מִשּׁוֹם
בֵּת אִשְׁתּוֹ^א. **בְּאַוֶּנְסִין** יָא קַמִּירִי.
דְּבִכּוּן אֵלֵי קוֹרֵא בְּתוֹ מִשְׁמַע
בְּרַגְלֵי לֵהוּיֹת: **מִשְׁכַּחַת** דָּה
בְּשִׂירָא אַחִים. בְּפ' אֶרְבַּעָה אֲחִין (לִקְמֹן
ד' תת). פֶּרֶץ בְּחַמְשָׁה גַּמִּי מִשְׁכַּחַת לְהוֹ^ב:
לְעוֹלָם

הדלגתי ר"ש ורבנן וקתני גבול ולכסון יבב
 א"ל פליגי ר' ויהאמר ג'ר' אוועיג' חלוק היה
 ר' ו"ש פ' בראשונה בה איתורב' א' אשעי'א
 ויהאמר רב יהודה אמר רב וכן תני ר' חייא
 בבבלין ואי קורא בקו האמורה לזו מותרת
 לזו והאמורה לזו מותרת לזו ואחותר
 שהיא יבמתה חולצת וא מתייבמת ורב יהודה
 מותרת בממותר ויתב' אבל שיטת כבי
 דרישא לא מ"ס כיון דרבא באונסן משכבת
 נשואין קמרי' באונסין לא קא מיירי ואבי
 דאשכחוי משכבת לה אי בקיאי מן
 נשואין תהוי' אבל אשת אחיו של לה
 דר"ש הוא דמשכבת לה לרבנן לא
 מיירי ורב ספריא מותרת אף אשת אחיו
 לה כשיטא אחים אולבא דר' שמעון
 וסימנך

וְיָמֵינוּ בְּחַמְתִּי דְּפִטְוֹרָה; וּמַשְׁנֵי צִוְרוֹ
עֲוִיָּה וְקֹקֶה וְיִצְרָם וְיִסְתִּינֵם לֵב אֶסְתִּיר
לִי הוֹאִיל וְלֹאשְׁמֵי עֲוִיָּה שֶׁנֶּחֱמָה לְפָנֵינוּ
וְיָרֵה לִי רִשָּׁא לְיִבְיֹמֵי דְלֵיל נִפְלֵה לְפָנֵינוּ
מִכַּח רְאוּבֵן אֲחִיז שְׂמַח כֶּדֶר וּלֵא
לְקִרְבָּה עֲלֵינוּ לֵב כְּלוֹם שְׂעֻמָּה לְפָנֵינוּ
מִכַּח שְׂמַעֲנָא שְׂרִיָּה שְׂפִיטְוֹרָה נִפְלֵה;
וְהִאֲמַר ר' תַּאֲשֻׁעִי. צַ"פ שְׁנֵי לִקְטָן
צַ"פ חֲלוֹן הִיּה רִשָּׁא חָף בְּרֵאשׁוֹנָה.
צִוְרוֹ לְבִסְטָק צַ"ב: וְהִאֲמַר ר' תַּאֲשֻׁעִי
וְהִאֲמַר ר' חֲבֵרָה ר' חֲמִי טַרְטִיט

הרי אלו חולאות

ברבול אני קורא בזה.
בכל חמס עשרה עריות
דנפ"ק אפשר ליהוי
שמי לחיות נפולות לשני
אחין והאחת אסורה על זה
משום אחת מכל העריות
הללו ומומרת על זה והשניה
אסורה על זה משום אחת
שם ערוה עלמו ומומרת
לזה ומומרת קן נמאלו
שמי לחיות מתיבמות
ולא פגמו בנאות וזקוקה
(לקמן בזה). כיון דבתו
באונסין משכחת לה.

[illegible][illegible]

יום רביעי יג אדר ב תשפ"ב

יבמות דף ט

שאלה: מה רבי לומד מ'עליה' שנאמר באחות אשה

לעיל מבואר שרבנן דורשים איסור ערוה וצרתה במקום יבום ממה שנאמר 'עליה'. ורבי לומד זאת ממה שנאמר 'ולקחה' 'ויבמה'.

שואלת אם כן הגמרא: **וְרַבִּי, הָאֵי 'עָלֶיהָ' מֵאֵי עֶבֶד לָיָהּ** - מה רבי לומד ממה שנאמר באיסור אחות אשה 'עליה'.

תשובה: רבי לומד ל'פר העלם דבר' שכתוב בו גם 'עליה' שחיובו הוא רק על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת

עונה הגמרא: **מִיָּעֵי לָיָהּ לְכַדְתָּנָיָא** - הרי זה נצרך לו למה ששנינו: **אֵין חֵיִיבִין בֵּית דִּין** [פר העלם דבר] **אֶלָּא עַל דְּבַר שְׁזָדוּנוּ כָּרַת וְשִׁגְגָתוֹ חֲטָאת** - שאם בית דין טעו בהוראת דבר שיש בו כרת במזיד וחטאת בשוגג ועשו רוב הקהל על פיהם בזה נאמר שהם צריכים להביא פר,

וְכֵן הַמְּשִׁיחַ - וכן כהן גדול (שנמשח בשמן המשחה) שטעה בהוראה ועשה על פי הוראתו שחייב להביא פר, אין זה אלא אם שגג בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת, (דף ט)

וְלֹא - וכן לא חייבים בית דין להביא קרבן (פר לעולה ושעיר לחטאת) **בְּעֵבֹדָה זָרָה** (כשטעו בהוראה ועשו רוב ישראל על פיהם), **אֶלָּא עַל דְּבַר שְׁחֵיבִין עַל זְדוּנוֹ כָּרַת וְשִׁגְגָתוֹ חֲטָאת** (כגון זיבוח וקטור ונסוך והשתחוואה, אבל מחבק ומנשק לא).

ותנן נמי: **כָּל מִצְוָה שֶׁבְּתוֹרָה שְׁחֵיבִין עַל זְדוּנוֹ כָּרַת וְעַל שִׁגְגָתוֹ חֲטָאת, יַחֲיד מְבִיא כֶּשֶׁבֶה אוֹ שְׁעִירָה, נָשִׂיא** [כלומר: מלך] **מְבִיא שְׁעִיר. מְשִׁיחַ** [כהן גדול שטעה בהוראה ועשה על פי הוראתו] **וּבֵית דִּין** [שטעו בהוראה ועשו רוב הקהל על פיהם] **מְבִיאִין פֶּר.**

וּבְעֵבֹדָה זָרָה, יַחֲיד, נָשִׂיא, וּמְשִׁיחַ, מְבִיאִין שְׁעִירָה. צִבּוֹר מְבִיאִים פֶּר וְשְׁעִיר, פֶּר לְעוֹלָה, וְשְׁעִיר לְחֲטָאת,

	יחיד	נשיא	משיח	ציבור
בכל העבירות	כשבה או שעירה	שעיר	פר	פר
בעבודה זרה	שעירה	שעירה	שעירה	פר לעולה ושעיר לחטאת

מִנָּא הֵינִי מִילֵי.

דְּתַנּוּ רַבָּנָן, נֹאמַר בְּפֶר הָעֵלֶם דְּבַר: **'וְנוֹדַעַה הַחֲטָאת אֲשֶׁר חָטְאוּ עָלֶיהָ', רַבִּי אוֹמֵר: נֹאמַר כָּאן 'עָלֶיהָ', וְנֹאמַר לְהֵלָן** [באחות אשה] **'עָלֶיהָ',**

מָה לְהֵלָן [באחות אשה] **דְּבַר שְׁחֵיבִים עַל זְדוּנוֹ כָּרַת וְעַל שִׁגְגָתוֹ חֲטָאת, אֵף כָּאן** [בפר העלם דבר] **דְּבַר שְׁחֵיבִין עַל זְדוּנוֹ כָּרַת וְעַל שִׁגְגָתוֹ חֲטָאת.**

אֶשְׁכַּחַן צָבוּר. מְשִׁיחַ מְנָלָן. דְּכָתִיב בְּמִשְׁיחַ 'לְאַשְׁמַת הָעַם' - כְּלוּמַר אֲשַׁמְתּוּ כְּאֲשַׁמְתָּ צָבוּר, הָרִי מְשִׁיחַ כְּצָבוּר.

יְחִיד וְנָשִׂיא, אֶתְיָא 'מִצּוֹת' 'מִצּוֹת' - לומדים בגזירה שוה ממה שנאמר בפר העלם דבר של צבור 'מצות', וכן נאמר ביחיד 'מצות'.

וְלֹא בַּעֲבוּדָה זָרָה אֵלָּא עַל דְּכָר שְׁחִיבִין עַל זְדוּנוֹ כָּרַת וְעַל שְׁגָגָתוֹ חֲטָאת. צָבוּר בַּעֲבוּדָה זָרָה יִלְיָף 'מַעֲיִנִי' 'מַעֲיִנִי' - לומדים בגזירה שוה ממה שנאמר בפר העלם דבר של צבור 'מעניני', וכן נאמר בצבור בעבודה זרה 'מעניני'.

יְחִיד, נָשִׂיא, וּמְשִׁיחַ, מ'וָאֵם נֶפֶשׁ אַחַת', אֶחָד יְחִיד, וְאֶחָד נָשִׂיא, וְאֶחָד מְשִׁיחַ, בְּמִשְׁמַע, 'שִׁנְפֵּשׁ אַחַת' מִשְׁמַע יְחִיד (והיינו יחיד, או נשיא או מלך), וְיוֹ מוֹסִיף עַל עֲנִינֵי רִאשׁוֹן וְיִלְמַד תַּחְתּוֹן מִן הָעֲלִיּוֹן - מכך שנאמר 'וְאֵם' עם וי"ו החיבור, הרי יחיד נלמד מצבור בעודה זרה שהיא הפרשה שלפניה.

לרבי:	ציבור	נשיא	משיח	יחיד
בשאר מצוות	עליה (ויקרא ד יד)	מצות מצות (מפר של ציבור)	לאשמת העם - משיח כציבור	מצות מצות (מפר של ציבור)
בעבודה זרה	מעניני (שנאמר בע"ז) מעניני (שנאמר בשאר מצוות)	ואם נפש (שנאמר בע"ז, וילמד תחתון מעליון)	ואם נפש (שנאמר בע"ז, וילמד תחתון מעליון)	ואם נפש (שנאמר בע"ז, וילמד תחתון מעליון)

רבנן שדורשים מ'עליה' לענין יבום, לומדים דין זה מעבודה זרה, שכתוב 'תורה אחת' וכו'

מבררת הגמרא: וְרַבְּנָן שדורשים ממה שנאמר באחות אשה 'עליה' לענין יבום ערוה, הַאִי סְבָרָא מָנָא לָהּ - מנין הם לומדים דין זה שמביאים קרבן חטאת רק על דבר שחייבים על זדונו כרת ושגגתו חטאת.

מבארת הגמרא: נִפְקָא לָהּ מִדְּמִקְרִי לִיָּה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְבָרִיָּה - הם לומדים זאת מדרשת הפסוק שרבי יהושע לימד את בנו, שכתוב בחטאת שמביאים על עבודה זרה: 'תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה' - הוֹקְשָׁה כָּל הַתּוֹרָה כּוֹלָה לַעֲבוּדָה זָרָה,

מָה עֲבוּדָה זָרָה דְּכָר שְׁחִיבִין עַל זְדוּנוֹ כָּרַת וְעַל שְׁגָגָתוֹ חֲטָאת, שכתוב שם 'והנפש אשר תעשה ביד רמה ונכרתה', הרי שכל הפרשה מדברת בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת, אָף כָּל דְּכָר שְׁחִיבִין עַל זְדוּנוֹ כָּרַת וְעַל שְׁגָגָתוֹ חֲטָאת.

שואלת הגמרא: אֶשְׁכַּחַן יְחִיד, וְנָשִׂיא, וּמְשִׁיחַ, בֵּין בַּעֲבוּדָה זָרָה וּבֵין בְּשָׂר מִצּוֹת - שבהיקש זה נאמר 'והנפש' ומשמע שמדובר ביחידים ולא בציבור, אבל צָבוּר בַּעֲבוּדָה זָרָה מְנִין.

עונה הגמרא: אָמַר קָרָא: 'וָאֵם נֶפֶשׁ', וי"ו מוסיף על ענין ראשון, וְיִלְמַד עֲלִיּוֹן מִתַּחְתּוֹן, צָבוּר מִיחִידִים.

מבררת הגמרא: **אֵלָא צָבוּר בְּשָׂאָר מְצוּת מְנַלָּן.**

מבארת הגמרא: **יָלִיף 'מַעֲיִנִי' 'מַעֲיִנִי'** - לומדים ממה שנאמר בציבור בשאר מצוות 'מעניי' וכן בציבור בעבודה זרה נאמר 'מעניי'.

לרבנן:	יחיד	נשיא	משיח	ציבור
בעבודה זרה	והנפש אשר וכו' ונכרתה	והנפש אשר וכו' ונכרתה	והנפש אשר וכו' ונכרתה	ואם נפש (וילמד עליון מתחתון)
בשאר מצות	תורה אחת (כל התורה כע"ז)	תורה אחת (כל התורה כע"ז)	תורה אחת (כל התורה כע"ז)	מעניי מעניי (מדן ציבור בעבודה זרה)

רבי לומד מ'תורה אחת' שאין הבדל בין יחידים למרובים (כשאינם רוב הקהל) בקרבן על עבודה זרה

נמצא שלרבנן לומדים יחידים בשאר מצוות מעבודה זרה, שכתוב 'תורה אחת'. וציבור בשאר מצוות גם לומדים מעבודה זרה (בהיקש מעניי מעניי),

ולרבי לומדים ציבור בעבודה זרה (בהיקש מעניי מעניי) מציבור בשאר מצוות, וציבור בשאר מצוות לומדים מ'עליה'.

מבררת אם כן הגמרא: **וְרַבִּי, הָאִי 'תּוֹרָה אַחַת' מֵאִי עֶבֶד לִיה** - מה רבי עושה עם ממה שכתוב 'תורה אחת'.

מבארת הגמרא: **מִיָּבְעֵי לִיה לְכַדְתִּנָּא** - הוא צריך זאת למה ששנינו: **לְפִי שְׂמֻצִינוּ שְׁחָלַק הַכְּתוּב בֵּין יְחִידִים לְמַרְבִּים** - לגבי עיר הנדחת, **יְחִידִים** שעבדו עבודה זרה מיתתם **בְּסָקִילָה** [שהיא החמורה שבמיתות בית דין], **לְפִיכָךְ** - בגלל שהחמירה התורה במיתת יחידים, **מְמוֹנָן פְּלֹט** - לא החמירה התורה גם בממונם ואין צריך לאבדו. ואם **מְרֻבִּין** עבדו עבודה זרה מיתתם **בְּסִיפִי** [שהיא קלה יותר מסקילה], **לְפִיכָךְ** - בגלל שהקילה התורה במיתת מרובים, **מְמוֹנָן אָבֵד** - החמירה התורה בממונם שצריך לאבדו.

יָכוֹל נַחֲלוֹק גַּם בְּקִרְבָּנוּתִיהֶן, שאם בני עיר אחת עבדו עבודה זרה בשוגג יביאו קרבן אחר מהקרבת שהיחיד מביא על עבודה זרה, **תִּלְמוּד לִזְמַר 'תּוֹרָה אַחַת יְהִיָּה לָכֶם'** - אין הבדל בין יחיד למרובים אלא שניהם מביאים שעיר על עבודה זרה [ורק אם כל ישראל או רובם עבדו עבודה זרה בזה נאמר הדין שמביאים פר לעולה ושעיר לחטאת]

שאלה: אילו לא היה כתוב 'תורה אחת' איזה קרבן היינו אומרים שהמרובים מביאים בשונה משאר הקרבנות שמביאים על חטא

מִתְקִיף לָהּ רַב חֲלָקִיהָ מֵהִגְרוּנָא, טַעְמָא דְכֶתֶב רַחֲמָנָא - בדברים הנ"ל מבואר שהטעם שאנו אומרים שאין הבדל בין קרבן היחיד לקרבן המרובים בחטא עבודה זרה, היינו בגלל שכתוב: **'תּוֹרָה אַחַת יְהִיָּה לָכֶם', הָא לֹא הָכִי הָיָה אֲמִינָא נַחֲלָק** - אבל אם לא כן הייתי אומר שיש חילוק בקרבנותיהם, וקשה: **מֵאִי לִיָּתוּ** - מה הם יביאו, כלומר: איזה קרבן יביאו המרובים בשונה משאר קרבנות שמביאים על חטא,

לִיָּיתוֹ פֶּר - אם תאמר שמרובים שחטאו יביאו פר, והרי **צָבוּר בְּשָׂאֵר מִצּוֹת הוּא דְּמִיָּיתוֹ** - בשאר מצוות הציבור מביאים פר.

אם תאמר שהמרובים שחטאו יביאו **כְּשֶׁבָה**, והרי **יָחִיד בְּשָׂאֵר מִצּוֹת הוּא דְּמִיָּיתוֹ** - בשאר מצוות היחיד מביא כשבה (או שעירה).

אם תאמר שהמרובים שחטאו יביאו **שְׁעִיר**, והרי **נָשִׂיא בְּשָׂאֵר מִצּוֹת הוּא דְּמִיָּיתוֹ** - נשיא בשאר מצוות היחיד מביא שעיר.

אם תאמר שהמרובים שחטאו יביאו **פֶּר לְעוֹלָה וְשְׁעִיר לְחֻטָּאת**, והרי **צָבוּר בְּעֶבְדָּה זָרָה הוּא דְּמִיָּיתוֹ**.

וְאֵלָּא מֵאִי - ואלא מה תאמר שהמרובים שחטאו יביאו **שְׁעִירָה**, **יָחִיד נָמִי הֵינּוּ קָרְבָּנוֹ** - גם יחיד שחטא בעבודה זרה מביא שעירה. ואם אין קרבן שהמרובים יכולים להביא בשונה מאחרים מה הוצרכו ללימוד 'תורה אחת', הרי ודאי שקרבן המרובים שווה ליחידים שאין אפשרות שקרבנו יהיה שונה משאר קרבנות.

תשובה: הייתי אומר שהמרובים שחטאו מביאים פר לחטאת ושעיר לעולה או שהייתי אומר שאין להם כפרה

עונה הגמרא: **אֵיזְטְרִיךְ** - צריך את הפסוק 'תורה אחת', **סִלְקָא דְּעֵתָךְ אָמִינָא** - שהיה עולה על דעתך לומר: **הוֹאִיל וְצָבוּר בְּהוֹרָאָה מִיָּיתוֹ** - הואיל ובהעלם דבר שהורו ב"ד שהעבודות כוכבים מותרת ועשו צבור על פיהם הרי הם מביאים **פֶּר לְעוֹלָה וְשְׁעִיר לְחֻטָּאת**,

אֵינְהוּ נָמִי נִיתֵי אִיפְכָא - הם, מרובים שחטאו בעבודה זרה (כשאינם רוב הקהל) גם יביאו כן פר ושעיר, אלא שיביאו להיפך פר לחטאת ושעיר לעולה.

אִי נָמִי - וכן גם היה אפשר לומר: **צָרִיךְ וְאִין לֹא תִקְנָה** - מרובים שחטאו בעבודה זרה צריכים להביא קרבן שונה, ואין להם תקנה שאין קרבן שונה שהם יכולים להביא ואין להם כפרה. **קָא מְשַׁמַּע לֶן** - לכן השמיעונו מהפסוק 'תורה אחת' שקרבן היחידים והמרובים שווה.

לוי: מדוע המשנה לא מונה שש עשרה נשים

אָמַר לִיה לֵוִי לְרַבִּי: מֵאִי אִירָא דְּתַנִּי חֲמֵשׁ עָשָׂרָה - במה מדובר במשנה ששנו רק ט"ו עריות, **לִיתַנִּי שֵׁשׁ עָשָׂרָה** - שהמשנה תשנה 16 עריות.

תשובת רבי: אמו אנוסת אביו הוא מחלוקת ר"י ורבנן והמשנה לא מדברת בדברים שהם מחלוקת

אָמַר לִיה רַבִּי: כְּמִדּוּמָה לִי שְׂאִין לֹא מוֹת בְּקִדְקָדוֹ.

מֵאִי דְּעֵתָךְ - מה דעתך, איזה עוד ערוה היה למשנה למנות, **אָמוֹ אָנוּסַת אָבִיו**, שנשאה אחיו מאביו, ומת האח בלא בנים, ונפלה האם לפני בנה לייבום, שאינו מייבמה כיון שהיא ערוה עליו שהיא אנוסת אביו,

אבא ואנוסתו
אח [א]

אבא ואמא	
אח [ב]	התחתן עם אנוסת אביו

אח [א] לא מייבם את אשת אחיו כי היא אמו אנוסת אביו
--

הטעם שהמשנה לא מנתה זאת היות שאִמו אָנוּסֶת אָביו, פְּלוּגְתָא דְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבְנָן הִיא [שלרבי יהודה אסור לאדם לישא את אנוסת אביו, כמבואר בגמרא לעיל דף ד, ולשיטת רבי יהודה אין אופן שאמו אנוסת אביו נופלת לפניו ליבום, שהרי לאחיו אסור לישא אותה], וּבְפְלוּגְתָא לֹא קָא מְיַירִי - והמשנה לא דיברה באופנים שיש בהם מחלוקת.

[שאלה א' על דברי רבי: הרי להלן בפרק ב' שנינו אופנים שיש בהם מחלוקת]

שואלת הגמרא: וְלֹא, וְהָרִי אִיסוּר מְצוּה (עריות שאיסורם מדרבנן) וְאִיסוּר קְדוּשָׁה (עריות שאינם בכרת אלא באיסור לאו) דְּפִלְגִי (שנחלקו בזה) רַבִּי עֲקִיבָא וְרַבְנָן, וְקִתְנִי - והמשנה להלן בפרק שני מונה עריות אלו, שבעריות דרבנן אינה חולצת ואינה מתייבמת, ובעריות שהם באיסור 'לאו' חולצת ולא מתייבמת, ואף שרבי עקיבא חולק וסובר בזה (להלן דף מט) שגם בזה לא חולצת ולא מתייבמת. הרי שהמשנה מונה גם דברים שהם מחלוקת.

[תשובה: כונת רבי היתה שכפרק א לא שנינו אופנים שיש בהם מחלוקת]

עונה הגמרא: בְּפִרְקִין קָא אָמְרִין - בפרק זה אמר רבי שלא דנו במחלוקות. ואין להקשות על דבריו מהמשנה הנ"ל שהיא בפרק שני.

[שאלה ב' על דברי רבי: והרי במשנה להלן (ברך יג) שנינו מחלוקת בית שמאי ובית הלל]

שואלת הגמרא: וְהָא - והרי בפרק זה שנינו: בֵּית שְׁמַאי מְתִירִין אֶת הַצָּרוֹת [צרת ערה] לְאֶחָיו, וּבֵית הֶלֶל אוֹסְרִין, הרי שהמשנה מביאה גם דברים שיש בהם מחלוקת.

[תשובה: כ"ש במקום כ"ה אינה משנה]

עונה הגמרא: בֵּית שְׁמַאי בְּמָקוֹם בֵּית הֶלֶל אֵינָה מְשֻׁנָּה, וכיון שהוכרעה הלכה כבית הלל אין זה נחשב כדבר שיש בו מחלוקת.

[שאלה ג' על דברי רבי: והרי במשנתנו שנינו אשת אחיו שלא היה בעולמו והוא מחלוקת להלן]

שואלת הגמרא: וְהָרִי אֶשֶׁת אָחִיו שְׁלֹא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ [עמוד ב] דְּפִלְגִי רַבִּי שְׁמַעוֹן וְרַבְנָן וְקִתְנִי, שרבי שמעון סובר (להלן דף יח) שבאופן שהוא נולד לאחר מות אחיו, אשת המת צריכה חליצה, ובמשנתנו מבואר שהיא פטורה מחליצה. הרי שהמשנה הביאה אופנים שיש בהם מחלוקת.

[תשובה: בנוולד ולבסוף ייבם לא פליג רבי שמעון - בחלוקת]

עונה הגמרא: **בנוולד ולבסוף ייבם לא פליג רבי שמעון** - באופן שאח א' מת בלא בנים, ואחר כך נולד אח ג', ואחר כך אח ב' ייבם את אשת אח א. ומת אח ב', גם רבי שמעון מודה שאשת אח ב' (שהיתה בתחילה אשת אח א) אסורה לאח ג', כיון שהוא נולד לאחר שאח א' מת, והיא נפלה לפניו לייבום, (שהרי כשאח ג' נולד, אח ב' עדיין לא ייבם אותה), ונאסרה עליו, שכתוב בפרשת יבום: 'כי ישבו אחים יחדיו' - ודורשים: שהיתה להם ישיבה אחת בעולם, וכיון ששני אחים אלו לא ישבו יחד בעולם, שרק לאחר מות האחד נולד השני, הרי היא אסורה עליו עולמית.

אח [א]	אשתו
אח [ב]	
שני אחים. ואח א' מת בלא בנים.	

לאחר מות אח א' נולד אח [ג]	אשת אח א' אסורה עליו כי היא אשת אחיו שלא היה בעולמו
----------------------------	---

לאחר שנולד אח ג', ייבם אח ב' את אשת אח א.

אח [ב]	ייבם את אשת אח א
אח"כ מת אח ב'. אח ג' אסור לייבם את אשת אח ב' שהיא נאסרה עליו כבר	

ומה שרבי שמעון מתירה בייבום הוא רק באופן שאח א' מת בלא בנים, ואחר כך ייבמה אח ב', ואחר כך נולד אח ג', ואחר כך מת אח ב' - בזה סובר רבי שמעון שאח ג' מותר לייבם את אשת אח ב', שהיא לא נפלה לפניו ליבום מכח אח א' (שהרי כשהוא נולד היא כבר התייבמה) והיא לא נאסרה אף פעם על אח ג' ועל כן היא מותרת לו.

אח [א]	אשתו
אח א' מת בלא בנים.	
אח [ב]	ייבם את אשת אח א

לאחר מכן נולד אח [ג]	
אח"כ מת אח ב'. אח ג' מותר לייבם את אשת אח ב' שהיא לא נאסרה עליו מעולם	

שואלת הגמרא: **והאמר רבי אושעיא חלוק ה'יה רבי שמעון אף בראשונה** - והרי רבי אושעיא אמור שרבי שמעון חולק וסובר גם באופן שנולד ולבסוף ייבם שהיא מותרת.

עונה הגמרא: **הא איתותב רבי אושעיא** - הרי כבר הקשו ופרכו את דברי רבי אושעיא.

[שאלה ד' על דברי רבי: ממאמרו של רבי חייא מוכח שמשנתנו מדברת באשת אחיו שלא היה בעולמו באופן שיש בו מחלוקת]

שואלת הגמרא: **והאמר רב יהודה אמר רב, וכן תני רבי חייא** על מה ששינו להלן שכאשר ב' אחיות נופלות ליבום לפני ב' אחים, שניהם אסורות ליבום, כיון שכל אחת היא אחות זקוקתו, ומכל מקום באופן שאשת האחד אסורה על השני ואשת השני אסורה על הראשון, כל אחד מייבם את האשה המותרת לו, שהשניה אינה נופלת ליבום, ועל כך אמר רבי חייא: **בכולן אני קורא בהן האסורה לזה מותרת לזה, והאסורה לזה מותרת לזה** - בכל הט"ו עריות שייך שאחות אחת תהיה אסורה על אח אחד ומותרת לשני והאחות השניה תהיה אסורה על האח השני ומותרת לראשון, **ואחותה שהיא יבמתה** - וממילא אף כאשר שני אחיות נופלות ליבום, כל אחת מהם **חולצת או מתיבמת** לאח שהיא מותרת לו.

[ראה בסוף טבלאות על דין זה בכל הט"ו עריות]

וישנם שלשה ביאורים בדברי רבי חייא האם דיבר על כל הט"ו עריות או על חלקם:

[ביאור א' לדברי רבי חייא:] **ורב יהודה מתרגם** - פירש את דברי רבי חייא בעריות המנויות במשנה **מחמותו ואילך, אבל שיתא בבי דרישא לא** - אבל בשש העריות שברישא לא נאמר כלל זה.

מאי טעמא, כיון דבתו באונסין משכחת, בנשואין לא משכחת לה - כיון שאופן זה שייך רק בבתו מאנוסתו, ובבתו מאשתו הנשואה אינך מוצא אופן זה.

שהרי לא יתכן לומר ששני אחיות נשואות לשני אחים, ואחת אסורה על השני כי היא בתו, שהרי אסור לאדם לשאת את אשת אחיו שילדה לו בת.

[ערוה א] - בתו

אח [א]	אשה
בת	

אח [ב]	אסור לישא את אשת אחיו, ולכן לא יתכן שבתו של אח [א] ובתו של אח [ב] יהיו אחיות מהם
בת	

אלא דין זה שייך רק באנוסת אחיו, כדלהלן:

אח א אנס אשה וילדה לו בת, וחוזר אח ב ואנס את אנוסת אחיו שמותרת לו, שלא אסרה תורה אלא אשת אח על ידי קידושין, וחזרה וילדה בת לאח ב

אח [א]	אנוסתו
בת	

אח [ב]	אנוסת אחיו
בת	

שני הבנות הנ"ל שהם אחיות מהאם, נישאו לאח ג ואחד ד.

אח [ג]	נשא את בת אחיו
--------	-------------------

אח [ד]	נשא את בת אחיו
--------	-------------------

ומתו אח ג ואח ד, ונפלו שני הנשים ליבום לפני אח א ולאח ב.

אזי אח א מייבם את **אשת אח ד**, שהרי **אשת אח ג** אינה נופלת לפניו ליבום שהיא בתו.

ואח ב מייבם את **אשת אח ג**, שהרי **אשת אח ד** אינה נופלת לפניו ליבום שהיא בתו

בְּנִשּׁוּאֵין קְמִיירִי, בְּאוֹנְסִין לֹא קָא מִיירִי - והמשנה מדברת בבתו מאשתו ולא בבתו מאנוסתו. והיות ובבתו לא שייך דין זה על כן לא שנו כלל זה גם בשאר החמשה העריות שבתחילת המשנה שהם משום צד בתו.

[ביאור ב' לדברי רבי חייא]: **וְאֶבְי מִתְּרָגַם אֶף בְּתוֹ מֵאֲנוּסְתוֹ** - ואביי פירש מאמר זה (של רבי חייא) גם על בתו מאנוסתו, **כִּיּוֹן דְּאִשְׁכּוּחֵי מִשְׁכַּחַת לָהּ אִי בְּעִיָּא מִן הָאוּנְסִין תִּהְיִי [אִי בְּעִיָּא מִן הַנְּשׁוּאִין תִּהְיִי]** - כיון שיש אופן שאנו מוצאים דין זה או בבתו מאנוסתו או בבתו מאשתו, **אָבֵל אִשָּׁת אָחִיו שְׁלֹא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ לֹא** - אבל באשת אחיו שלא היה בעולמו הוא לא שנה דין זה,

מֵאִי טַעְמָא, כִּיּוֹן דְּלִרְבִּי שְׁמַעוֹן הוּא דְּמִשְׁכַּחַת לָהּ - כיון שרק לרבי שמעון אתה מוצא כלל זה שהוא מתיר לאח לשאת את אשת אחיו שלא היה בעולמו באופן שהאח השני ייבם את אשת אחיו לפני שנולד אחיו, **לְרִבְנָן לֹא מִשְׁכַּחַת לָהּ** - ולרבנן אינך מוצא דין זה, שלשיטתם אשת אחיו שלא היה בעולמו אסורה בכל אופן, ולא יתכן שאח ישא את אשת אחיו שלא היה בעולמו, **בְּפִלּוּגָתָא לֹא קָא מִיִּירִי** - הרי רבי חייא (והמשנה) לא דיברו באופן שיש בהם מחלוקת.

[ביאור ג' לדברי רבי חייא]: **וְרַב סִפְרָא מִתְּרָגַם אֶף אִשָּׁת אָחִיו שְׁלֹא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ** - ורב ספרא פירש מאמר זה (של רבי חייא) גם לגבי אשת אחיו שלא היה בעולמו, **וּמִשְׁכַּחַת לָהּ בְּשִׁיתָא אַחִים וְאֵלִיבָא דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן** - ואנו מוצאים דין זה בשש אחים, ולשיטת רבי שמעון שסובר שבייבם ולבסוף נולד, אשת אחיו שלא היה בעולמו מותרת, (דף י')

וְסִימְנִיה, מֵת אַח א, נוֹלֵד אַחִיו [אח ה], וְיִבֵּם אַח אַחֵר [אח ג] אֵת אִשָּׁת אַח א.

מֵת אַח ב, נוֹלֵד אַחִיו [אח ו], וְיִבֵּם אַח אַחֵר [אח ד] אֵת אִשָּׁת אַח ב (שהיא אחות אח א).
ואחר כך מתו אח ג ואח ד,

שאזי אשת אח ג' (שהיתה בתחילה אשת אח א) מותרת לאח ו' כיון שהוא נולד לאחר שאשה זו התייבמה, והיא לא נאסרה עליו שעה אחת. אבל לאח ה' היא אסורה מדין אשת אחיו שלא היה בעולמו.

ואשת אח ד' (שהיתה בתחילה אשת אח ב) מותרת לאח ה'. ואסורה על אח ו, מדין אשת אחיו שלא היה בעולמו.

[ראה בסוף הדף בטבלא על דין זה אות יד אשת אחיו שלא היה בעולם]

הרי שלביאורו של רב ספרא מה שרבי חייא אמר 'בכולן אני קורא בהן' נאמר גם על אשת אחיו שלא היה בעולמו באופן שייבם ולבסוף נולד, שלדעת רבי שמעון היא מותרת, ודברי רבי חייא נאמרו על משנתנו, הרי שהמשנה מדברת גם באופנים שיש בהם מחלוקת רבנן ורבי שמעון.

תשובה א': לרבי אי אפשר לומר 'בכולן אני קורא בהן' שלשיטתו באשת אחיו שלא היה בעולמו מדובר בנוולד ולבסוף ייבם שאין בזה מחלוקת

עונה הגמרא: (אָלֵא - הב"ח לא גורס תיבה זו) **לְרַבִּי הֵנִי כָּלְלִי לִית לִיה** - רבי לא סובר כללים אלו שאמר רבי חייא, ואינו סובר שבכל אופני משנתנו אפשר לומר 'בכולן אני קורא בהן', ולפי זה אפשר לומר שהמשנה מדברת באשת אחיו שלא היה בעולמו כשנולד ולבסוף ייבם, ובאופן זה לכולי עלמא היא ערוה ואסורה על היבם.

טבלאות לביאור 'בכולם אני קורא בהם'

ב' אחיות שנופלות ליבום לפני ב' אחים

4 אחים, ששנים מהם נשואים לשתי אחיות, ומתו שני אחים אלו, נשותיהם חולצות ולא מתייבמות, לפי ששני האחיות 'זקוקות' לו ליבום (שהממתינה ליבום יש בינה לבין העומד ליבם 'זיקת יבום') ונמצא שאם מיבם אחת מהם פוגע באחות זקוקתו, והרי זה דומה לאחות אשה. להלן ד' אחים, ששנים מהם נשואים לב' אחיות, ומתו ב' האחים [אח א ואח ב], האחים האחרים [אח ג ואח ד] אינם מייבמים את נשות האחים, כי יפגעו בזה באחות זקוקתו

נשא אחות אחת [בת 1]	אח [א] מת
נשא את אחותה [בת 2]	אח [ב] מת
לא מייבמים את בת [1] כי היא אחות זקוקתו - [בת 2], כי גם היא נפלה לפניו ליבום. וכן לא מייבמים את בת [2], כי היא אחות זקוקתו כ"ל	אח [ג]
	אח [ד]

אבל אם אחת מהם אסורה על אח אחד איסור ערוה, כגון שהיתה חמותו או כלתו, אסור בה [בערוה] ומותר באחותה, שאינה אחות זקוקתו, שהערוה אינה עומדת לפניו ליבום. והאח השני אסור בשתייהן.

ואם על האחות השניה אסורה על האח השני באיסור ערוה, הרי הוא אסורה בה [בערוה], ומותר באחותה, שאינה אחות זקוקתו, נמצא האסורה לזה מותרת לזה.

ובכל העריות שייך אופן זה ששתי אחיות נופלות לפני שני אחים וזו אסורה לזה (כי היא ערוה עליו, כגון שהיא אמו) וזו אסורה לזה (כי היא ערוה עליו, כגון שהיא אמו), לבד מבתו מאשתו [ערוה א] שזה לא שייך, כדלהלן:

[ב] בת בתו

אחות זו אסורה על אח זה כי היא בת בתו, ואחות זו אסורה על אח זה כי היא בת בתו, ד' אחים, שנים מהם התחתנו עם ב' אחיות מאבא [ראובן]. (האחיות מסומנות בצבע צהוב ובצבע אדום).
ואחות אחת אסורה על היבם כי היא בת בתו, והאחות השנייה אסורה על היבם השני כי היא בת בתו:

אח [א]	
בת (התחתנה עם ראובן)	
בת בתו	
אח [ב]	
בת (התחתנה עם ראובן)	
בת בתו	
אח [ג]	התחתן עם בת בתו של אח א
אח [ד]	התחתן עם בת בתו של אח ב

אח ג ואח ד מתו - אזי אח א מייבם את [אשת אח ד], ו אשת אח ג שהיא אחותה, אינה זקוקה לו בגלל שהיא בת בתו,
ואשת ב - מייבם את [אשת אח ג], ואשת אח ד שהיא אחותה, אינה זקוקה לו בגלל שהיא בת בתו.

[ג] בת בנו

אחות זו אסורה על אח זה כי היא בת בנו, ואחות זו אסורה על אח זה כי היא בת בנו, להלן ד' אחים, ששנים מהם נשואים ב' אחיות [מאמא - שרה]. (האחיות מסומנות בצבע צהוב ובצבע אדום).
ואחות אחת אסורה על היבם כי היא בת בנו, והאחות השניה אסורה על היבם השני כי היא בת בנו:

אח [א]	
בן (נשוי לשרה)	
בת בנו	
אח [ב]	
בן (נשוי לשרה, שבעלה הראשון מת)	
בת בנו	
אח [ג]	התחתן עם בת בנו של אח א
אח [ד]	התחתן עם בת בנו של אח ב

אח ג ואח ד מתו,
אזי אח א מייבם את [אשת אח ד]. ו אשת אח ג שהיא אחותה, אינה זקוקה לו בגלל שהיא בת בנו
ואח ב מייבם את [אשת אח ג]. ואשת אח ד שהיא אחותה, אינה זקוקה לו בגלל שהיא בת בנו

[ד] בת אשתו

אחות זו אסורה על אח זה כי היא בת אשתו, ואחות זו אסורה על אח זה
כי היא בת אשתו,

להלן שתי אחיות [מאבא - ראובן]: (האחיות מסומנות בצבע צהוב ובצבע אדום).

אבא (ראובן)	ואמא
בת	
אבא (ראובן)	ואמא
בת	

להלן ד' אחים, שתיים מהם [אח א ואח ב] התחתנו עם נשותיו של ראובן (לאחר שהוא מת).
ושנים מהם [אח ג ואח ד] התחתנו עם שתי האחיות (אחיות מהאב - בנותיו של ראובן),

אח [א]	התחתן עם מי שהיתה בעבר אשתו של ראובן
אח [ב]	התחתן עם מי שהיתה בעבר אשתו השנייה של ראובן
אח [ג] מת	התחתן עם הבת של ראובן (המסומנת בצהוב)
אח [ד] מת	התחתן עם הבת של ראובן (המסומנת באדום)

לאחר מכן שני האחים [אח ג ואח ד] מתו,

אח א מייבם את אשת אח ד.

ואשת אח ג שהיא אחותה, אינה זקוקה לו בגלל שהיא בת אשתו
ואח ב מייבם את [אשת אח ג].

ואשת אח ד שהיא אחותה, אינה זקוקה לו בגלל שהיא בת אשתו.

[ה] בת בת אשתו

אחות זו אסורה על אח זה כי היא בת בתה של אשתו, ואחות זו אסורה על אח זה
כי היא בת בתה של אשתו,

להלן: ב' אחיות מאבא [אברהם]: (האחיות מסומנות בצבע **צהוב** ובצבע **אדום**).

סבא	סבתא
אמא (התחתנה עם אברהם)	
נכדה	
סבא	סבתא
אמא (התחתנה עם אברהם)	
נכדה	

להלן ד' אחים, שנים התחתנו עם שתי נשים (הירוקה והכתומה לאחר שהבעל הקודם שלהם מת),

ושנים מהם התחתנו עם הנכדות שלהם (הצהובה והאדומה) (שהם אחיות מאבא - אברהם).

אח [א]	התחתן עם הסבתא
אח [ב]	התחתן עם הסבתא
אח [ג]	התחתן עם הנכדה
אח [ד]	התחתן עם הנכדה

אח ג ואח ד מתו.

אח א מייבם את [אשת אח ד]. ואשת אח ג שהיא אחותה, אינה זקוקה לו בגלל שהיא בת בתה של אשתו

ואח ב מייבם את [אשת אח ג]. ואשת אח ד שהיא אחותה, אינה זקוקה לו בגלל שהיא בת בתה של אשתו.

[ו] בת בן אשתו

אחות זו אסורה על אח זה כי היא בת בנה של אשתו, ואחות זו אסורה על אח זה כי היא בת בנה של אשתו,

להלן: ב' אחיות מאמא [שרה]: (האחיות מסומנות בצבע **צהוב** ובצבע **אדום**).

סבא	סבתא
בן התחתן עם שרה	
נכדה	
סבא	סבתא
בן התחתן עם שרה	
נכדה	

להלן ד' אחים, שנים התחתנו עם שתי נשים (הירוקה והכתומה לאחר שהבעל הקודם שלהם מת),

ושנים מהם התחתנו עם הנכדות שלהם (הצהובה והאדומה) (שהם אחיות מאמא - שרה).

אח [א]	התחתן עם הסבתא
אח [ב]	התחתן עם הסבתא
אח [ג]	התחתן עם הנכדה
אח [ד]	התחתן עם הנכדה

אח ג ואח ד מתו.

אח א מייבם את [אשת אח ד]. ואשת אח ג שהיא אחותה, אינה זקוקה לו בגלל שהיא בת בנה של אשתו

ואח ב מייבם את [אשת אח ג]. ואשת אח ד שהיא אחותה, אינה זקוקה לו בגלל שהיא בת בנה של אשתו.

חמותו [ז]

אחות זו אסורה על אח זה כי היא חמותו, ואחות זו אסורה על אח זה כי היא חמותו
להלן ד' אחים, חמותו של אח א וחמותו של אח ב אחיות מסומנות בצבע **צהוב**
ובצבע **אדום**).

חמותו
אח [א]
חמותו
אח [ב]

לאחר שהבעלים של חמותיהם מתו - נשאו אח ג ואח ד את חמותיהם של אח א ואח ב

אח [ג]	נשא את חמותו של אח א
אח [ד]	נשא את חמותו של אח ב

לאחר מכן אח ג ואח ד מתו, אזי אח א מייבם את **אשת אח ד**, שהרי **אשת אח ג** היא
חמותו ואינה נופלת לפניו ליבום.

ואח ב מייבם את **אשת אח ג**, שהרי **אשת אח ד** היא חמותו ואינה נופלת לפניו ליבום.

[ח] אם חמותו

אחות זו אסורה על אח זה כי היא אם חמותו, ואחות זו אסורה על אח זה
כי היא אם חמותו

להלן ד' אחים, אם חמותו של אח א ואם חמותו של אח ב אחיות: (האחיות מסומנות
בצבע צהוב ובצבע אדום).

אם חמותו
חמותו
אח [א]
אם חמותו
חמותו
אח [ב]

לאחר שהבעלים של אם חמותיהם מתו - נשאו אח ג ואח ד את אם חמותיהם של אח
א ואח ב

אח [ג]	נשא את אם חמותו של אח א
אח [ד]	נשא את אם חמותו של אח ב

לאחר מכן אח ג ואח ד מתו, אזי אח א מייבם את אשת אח ד, שהרי אשת אח ג היא אם
חמותו ואינה נופלת לפניו ליבום.

ואח ב מייבם את אשת אח ג, שהרי אשת אח ד היא אם חמותו ואינה נופלת לפניו ליבום.

[ט] אם חמיו

אחות זו אסורה על אח זה כי היא אם חמיו, ואחות זו אסורה על אח זה כי היא אם חמיו להלן ד' אחים, אם חמיו של א ואם חמיו של אח ב אחיות: (האחיות מסומנות בצבע צהוב ובצבע אדום).

אם חמיו
חמיו
אח [א]
אם חמיו
חמיו
אח [ב]

לאחר שהבעלים של אם חמיהם מתו - נשאו אח ג ואח ד את אם חמיהם של אח א ואח ב

אח [ג]	נשא את אם חמיו של אח א
אח [ד]	נשא את אם חמיו של אח ב

לאחר מכן אח ג ואח ד מתו, אזי אח א מייבם את אשת אח ד, שהרי אשת אח ג היא אם חמיו ואינה נופלת לפניו ליבום.

ואח ב מייבם את אשת אח ג, שהרי אשת אח ד היא אם חמיו ואינה נופלת לפניו ליבום.

[י] אחותו

אחות זו אסורה על אח זה כי היא אחותו, ואחות זו אסורה על אח זה כי היא אחותו, להלן ב' אחיות [מאבא - אברהם]: (האחיות מסומנות בצבע **צהוב** ובצבע **אדום**).

אבא אברהם ואמא
נולדה להם בת - רחל
אבא אברהם ואמא
נולדה להם בת - לאה אחות של רחל [מצד האבא]

להלן ד' אחים **מאבא**: שנים **מאשה אחת**, ושנים **מאשה אחרת** [שנים מהם אחים של **רחל**, כי יש להם **אמא אחת**. ושנים מהם אחים של **לאה** כי יש להם **אמא אחת**]

	אבא	אמא
	נולד להם בן - ראובן (1) [אח של רחל מצד האמא]	
שמעון התחתן עם לאה (שאינה קשורה אליו לא מצד האבא ולא מצד האמא)	נולד להם בן - שמעון (2) [אח של רחל מצד האמא]	
	אבא	אמא
	נולד להם בן - לוי (3) [אח של לאה מצד האמא].	
יהודה התחתן עם רחל (אחותה של לאה)	נולד להם בן - יהודה (4) [אח של לאה מצד האמא].	

ומתו אח 2 ואח 4,

ראובן (1) מייבם את **לאה** (אשת שמעון אח 2).

ורחל אשת יהודה (4) שהיא אחותה, אינה זקוקה לו בגלל שהיא אחותו מצד האמא.

ולוי (3) מייבם את רחל (אשת יהודה 4).

ולאה אשת שמעון (2) שהיא אחותה, אינה זקוקה לו בגלל שהיא אחותו מצד האמא

[יא] אחות אמו

אחות זו אסורה על אח זה כי היא אחות אמו, ואחות זו אסורה על אח זה
כי היא אחות אמו,

כגון: אחד [אבא א] שנשא 2 נשים [אמא 1] [אמא 2], אחת ילדה לו **בת**, וגם השניה ילדה
לו **בת**.

לאחר שהראשון [אבא א] מת. השני [אבא ב] נשא את 2 הנשים הנ"ל [אמא 1] [אמא 2],
אחת ילדה לו **בת** וגם השני ילדה לו **בת**.

נמצא שיש כאן שתי אחיות מאב [אבא א]. ועוד שתי אחיות מאב [אבא ב]. שתי אחיות
מאם [אמא 1] ושתי אחיות מאם [אמא 2].

אבא [ב]	אמא [2]	אבא [ב]	אמא [1]	אבא [א]	אמא [2]	אבא [א]	אמא [1]
בת		בת		בת		בת	

בא אדם ונשא את שני האחיות מאב [אבא ב] **הירוקה והסגולה** (לאחר שאחת מתה נשא
את אחותה). ומכל אחד נולד לו בן [אח א ואח ב]. ועוד יש לאדם זה אשה נוספת, ויש לו
ממנה ב' בנים [אח ג ואח ד],

אח ג ואח ד - התחתנו עם ב' האחיות **האדומה והצהובה**

אבא	אמא	אבא	אמא	אבא	אמא	אבא	אמא
אח א		אח ג התחתן עם הבת [האדומה]		אח ב		אח ד התחתן עם הבת [הצהובה]	

אח א **מייבם את אשת אח ג**, כי **אשת אח ד** לא זקוקה לו, כי היא **אחות אמו**

ואח ב **מייבם את אשת אח ד** כי **אשת אח ג** לא זקוקה לו, כי היא **אחות אמו**

[יב] אשת אחי אמו

אחות זו אסורה על אח זה כי היא אשת אחות אמו, ואחות זו אסורה על אח זה
כי היא אשת אחות אמו,

ב' אחיות:

אשה	אשה
-----	-----

שנישאו לשני אנשים שונים ממשפחות שונות

אבא	אמא	אבא	אמא
נולד להם בן התחתן עם אשה אחותה		נולד להם בן התחתן עם אשה (אחות אחת)	

חמותיהם של שני האחיות [הוורודה והכתומה] נישאו לאדם אחר, ומכל אחת נולדו להם
2 ילדים.

אבא	אמא
אח [1]	
אח [2]	
אבא	אמא
אח [3] התחתן עם אשה 1 (שבעלה מת)	
אח [4] התחתן עם אשה 2 (שבעלה מת)	

אח 3 ואח 4 מתו,

אח 1 מייבם את אשת אח 3, כי אשת אח 4 לא זקוקה לו. כי היא אשת אחיו מאמו
ואח 2 מייבם את אשת אח 4, כי אשת אח 3 לא זקוקה לו. כי היא אשת אחיו מאמו

[יג] אחות אשתו

אחות זו אסורה על אח זה כי היא אחות אשתו, ואחות זו אסורה על אח זה
כי היא אחות אשתו,

להלן ב' אחיות (שיש להם אבא אחד - אברהם): רחל (הצהובה) ולאה (האדומה),

אבא אברהם ואמא
נולדה להם בת רחל
אבא אברהם ואמא
נולדה להם בת לאה אחות של רחל מצד האבא]

ומת אברהם, ונישאו נשיו לבעל אחר וילדו שתי בנות:

אבא יצחק ואמא
נולדה להם בת [אחות של רחל מצד האמא]
אבא יצחק ואמא
נולדה להם בת [אחות של לאה מצד האמא]

להלן ד' אחים, שנים נשואים לשתי אחיות [מאבא - יצחק] (הירוקה והכחולה).

ושנים נשואים לשתי אחיות [מאבא - אברהם] (הצהובה והאדומה).

אח [א]	אשתו
אח [ב]	אשתו
אח [ג]	אשתו - רחל
אח [ד]	אשתו - לאה
מת	

אח ג ואח ד מתו,

אח א מייבם את אשת לאה - אשת אח ד.

ואינו מייבם את רחל - אשת אח ג שהיא אחות אשתו [מצד האמא].

ואח ב מייבם את רחל - אשת אח ג.

ואינו מייבם את לאה - אשת אח ד שהיא אחות אשתו [מצד האמא].

[יד] אשת אחיו שלא היה בעולם

אחות זו אסורה על אח זה כי היא אשת אחיו שלא היה בעולמו, ואחות זו אסורה על אח זה כי היא אשת אחיו שלא היה בעולמו,

כגון ד' אחים, שנים מהם נשואים שתי אחיות

אח [א]	אשתו
אח [ב]	אשתו
אח [ג]	
אח [ד]	

אח א מת,

ואחר כך נולד אח ה - לאח זה אסור לייבם את אשת אח א, כי זה אשת אח שלא היה בעולמו, שהרי אח ה לא חי כאשר אח א חי.

אח [ה]	אשתו של אח א היא אשת אחיו שלא היה בעולמו, ואסור לו לייבם אותה
--------	---

אחר כך אח ג ייבם את אשת אח א

אח [ג]	לאחר שאח א מת - אח ג ייבם את אשת אח א
--------	---------------------------------------

אחר כך אח ב מת

ואחר כך נולד אח ו - לאח זה אסור לייבם את אשת אח ב, כי זה אשת אח שלא היה בעולמו, (כלומר: אח ו לא חי כאשר אח ב חי).

אח [ו]	אשתו של אח ב היא אשת אחיו שלא היה בעולמו
--------	--

אחר כך אח ד ייבם את אשת אח ב

אח [ד]	כאשר אח ב מת - אח ד ייבם את אשת אח ב
--------	--------------------------------------

אחר כך מתו אח ג ואח ד

אח ו מייבם את אשת אח ג - שכאשר נולד אח ו כבר נתייבמה אשת אח א לאח ג - וכיון שאח ו נולד לאחר שאשת אח ג התייבמה, מותר לאח ו לייבמה [בייבם ולבסוף נולד, רבי שמעון מתיר]. ואשתו של אח ב אינה נופלת לפניו לייבום כי היא אשת אחיו שלא היה בעולמו.

אח [ו]	אשתו של אח ב היא אשת אחיו שלא היה בעולמו, והיא לא נופלת לפניו לייבום	מייבם את אשת אח ג
--------	--	-------------------

אח ה מיבם את אשת אח ד, כי הוא היה בעולם כאשר אח ב מת, ואשה זו (שכעת היא

אשת אח ד) לא נאסרה עליו. ואשת אח א (שכעת היא אשת אח ג) נאסרה עליו באיסור
אשת אח שלא היה בעולם.

אח [ה]	אשתו של אח א (שכעת היא אשת אח ג) היא אשת אחיו שלא היה בעולמו, ואסור לו לייבם אותה	מייבם את אשת אח ד
--------	---	-------------------

[טו] כלתו

אחות זו אסורה על אח זה כי היא כלתו, ואחות זו אסורה על אח זה כי היא כלתו,
להלן ד' אחים, בנים של שנים נשואים לשתי אחיות,

אח [א]	
בן של אח א	בן של אח א נשא אשה
אח [ב]	
בן של אח ב	בן של אח ב נשא את אחותה

בנו של אח א, ובנו של אח ב מתו, ואח ג' ואח ד' התחתנו איתם.

אח [ג]	אשתו
אח [ד]	אשתו

לאחר מכן אח ג ואח ד מתו בלא בנים, כלתו של זה מותרת לזה ושל זה מותרת לזה,
ונמצאו שתי אחיות מתייבמות.

אח [א]	מייבם את אשת אח ד	לא מייבם את אשת אח ג שהיא כלתו
אח [ב]	מייבם את אשת אח ג	לא מייבם את אשת אח ד שהיא כלתו

(א) לקמן יג, ט [לַקְמָן]
 עה, ג [פִּסְחִים קה]
 מנחות נב, ד [גִּירָסָה]
 הערוך בערך פתק פתקה,
 (ה) [לַעֲלֵל ט, ו] בס"א:
 מאביו, ו [ויע"ע חס"ד גיטין]
 ד"ה אפילו לא,

(א) גמ' מת טולד ויבס לר'
כ"ל ותיבס אלל נמחק;
(ב) שם מותרת לזה לא
משכחת לה ואי ב';
(ג) תיבס ד"ה לעולם וכו'
אסרה עליו ברם הכא
הוא: (ד) ד"ה לר' יהודה
וכו' משכחת לה בגין
שקדש:

א] גמ' באחותא דהיתירא
קמיירי בלחומא דליסורא
לא קמיירי כ"ל:

א. כיון דבפלוגתא קא
מיירי א"כ. תוס' הר"ם ש.
והנחמא דהוה משמע ליה

[illegible]

וּסְמִינָר מִסַּע נִגְלָה וַיֵּצֵא דו"ר. כִּדְפִי אֶלְמָה מִדְּמַנִּי רַבִּי חִיָּא בְּרֹבִין אֵי
קוֹרָא בֶּהֱן וּפְסִילֵי בִּאֲשֵׁת אֲחִיו שֶׁלָּא הָיָה בְּעוֹלָם אֶלְמָה תֵּנָה דְּמַנִּי
מִנִּי פְּלוּתָהּ דִּהָא רַבִּי חִיָּא אֲמַתִּי קָאִי: לְרַבִּי לִוּם הָיָה גִּיזָא לְלָנָה.
דְּר' חִיָּא הִלְכָךְ לֹא מוֹקֵמִי מַנְיָן פְּסִלוּתָהּ אֲלָא בְּנוֹלָה וְלִבְסוּף יֵצֵא

וסמינך מת נולד
 אלא רבי הני כי
 קרוינא קמיה דרב בר
 לעולם אית לה רבי
 אמו אנוסת אביו רבי
 לא קמשבחת לה אי
 אחותה שריא בימרת
 לזה מותרת לזה לא
 נבריות אנא האמור
 משבחת לה אחות
 משבחת לה רב איש
 לרבי הני כלליו ובי
 כמדומה אנכי שאין
 ליה ה"ק ליה מ"ט
 ר' יהודה היא ר' דאסר
 בש' עריות מותרות כס'
 לאחרים צרותיהן מותר
 אחות אביו אמר
 היינו אשת אלא
 מפני שזו נשואת אלא
 לא מאן שמעת ליה ר'
 יהודה דאסר באנוס
 תני ליה א"ל רבנא לא
 משבחת לה ר' ערי
 א"ל רב איש לרב
 משבחת לך יעקב א
 בן ובת ר' ראובן בלא
 ברה ומנו דאדיה אס
 א"ל ב' באחות דה
 דאיסורא לא קמיי
 לוי במתני' דתני
 צרתה ופעמים אינה
 היתה אמו נשואת
 מאביו ומת זו היא

[illegible]

לְעוֹלָם לֵית לִיה רַבִּי הַנִּי בַּבְּרִי וּבַפְּלֹנָתָא קַמִּירָא. וְהָיָה¹ לִימָא
אִשְׁתּוּ אִישׁ שְׁפוּרְתָּא רַחֵמָה כְּנוֹן דְּלֹאמַר לֵה הָיָה גִיטָר ע"מ
שֶׁלֹּא חֲנֻשָּׁא לְפִלְגוּי דְּלִפְלִיגָא בְּהַמְגַרְשָׁא (גִּיטִין דף קכ. ג.) ר"א ורַבִּנָּא דְּלִר"א
הָיָה גַּט וְאִסְרוּהוּ לְפִלְגוּי² וְאִשְׁתּוּ נִשְׁאֵת לְאִחִיו³ וְיָמָת⁴ פּוֹטֶרֶת רַחֵמָה וְאִשְׁתּוּ⁵ ג

האסורה לכל דאס אפי' לרבי אלוני
מדרבנן דע שמונת הנהגות אסורות
דחיישינן שמה תשאול לו לאהרן שמתפלל
אין מתפלל וכו' ונאמרוני דע חמשה ממונים'
דחיישינן בהנהגות (ע' דף ע"ה) ע"מ
שלא תבעלי לפסולי שמה תבעל לו
אחר שמתפללן או אחר שמתפלל
ועודתו תתחיל לילכ למעשה שמה
מתאבל ואפי' מ"מ לו דקמין נמי דא'
כלמדינן קאמן קמין לעלמיני שמה יסא
ונאמן דפסאק אין תפלות אשה נאמן
דלא דמי קין לאחות אשה דע"מ שלא
תשאל שריא לוי צנוות וע"מ שלא
מתעב יבולה להקדשן לו ולא
דמיא לאחות אשה' ובע"מ שלא

חיות אשה דהתם
חיות אשתו אצל

[illegible]

ליתמי אשם איש דמשכחת לה אפילו לרצנן כגון שגל רלוצין וקדשה
 אשם שמתנו וכו' ומה עשה וקדשה כחן מן חמטן ונפולע לנפול
 [לחין] ^א וזרת כרת מן חמטן לה כגון קדשה רלוצין כחן למי חין ^א
 ויזיל דלה קרינא לגביה אשם חמת דכבר נאקרה ועליו למי קדוש
 [חטין] שמוס אשם [חטין] אלז שביע ערוב חמקוס מלוה ומסוי אלו
 אשם דמי חמטן דלורייאיה דנחמטע דבמנרה (סע קד: 39: 39) ליתמי
 קדוש (סע א) ממיס כגון שגל רלוצין וקדשה כחן מן חמטן ונפולע
 ומה [לחין] ^א דלפניו חן ^א וספסין ^א וקדשה כחן מן חמטן ונפולע
 ממיס גוריה רלוצין וכו' אפרס ויגורולויה ברזס הנגהרס פריה לה
 ממיס אשם עליו ^א הכה אזה אשם עליו ופי' רצניו יתחן חטן
 וזמרי פאין איקור שגל אזה אשם אלה כבורה שפארה עי' ומה
 וזמרי פאין שגאלה ואכיל לא חני לה דלז חטן וזל למי שביע הנגהרס
 וזמרי פאין דנחטן דנעיל דלה דייקי מסיפא וזמני' כיון דחמי לה גי' שבי
 עי' בריסא ט"ו ונפוסא אלז הוה לז למימי אלה ^א ואשם ^א דשמי
 כפולתה אלז וקדשה ממיס ודלי לאק מייני: ^א **ר"ב** ^א יהודה נבי
 משכחת לה ^א עקדש ולא בעל' ^א אפילו אפי' דלמיר פכרס כמלא
 אלה יקח אבל הכה אלז יגלה כדמי ויזיל דשחא אשם לקדש מדרבנן
 עליו ^א ואשם ^א אפילו עי' לה דהיני משכחת לה סה' ^א ריהורס כדמי
 עי' לאחין ופי' ^א דלז חטן ^א דשם ^א כנרייאה קדשה חטן ממתי' ^א
 ד ^א דחמ קמי עי' ^א (קמק קד: 47) איקור ממיס ואדסור קדשה חוללה
 ויביע ^א וזמ' ^א כנרייז לאחין דשאר מנלן דלה סדר ממיס' כדמי
 ג גרשור וזולאה לכסן הדיוט מנורמת ומתניה לישרלאל וארזי' ע"ד
 ממיס'

[illegible]

קמא, ומת ראובן בלא
נים ולו אשה אחרת ויבם
מעוז ארחה ולו אשה

הפלת ומת בלא בנין
 חסד לפני יד דגרת חרה
 טהרה מן החליצה ומן
 ריבוס. ענין פס' מרש
 10. ומתו ראובן
 מעוקן וכן חסד יד צרת
 שנה שני מיתם טהרה
 יד חסד לא נאסרה ולוי
 שני ידו אשה חזרת ונפלו
 יד יורה דגרת צרת
 שנה שני מיתם טהרה מן
 החליצה ריבוס. ענין פס'
 16. קדש
 הארשון
 שלשים יום וחשני
 שששים יום נדרשים
 ודשין. מתי' ונעלם.
 בקדושין. לכת
 וסורא. כג'ל. והיא
 נמנה
 17. וזו חשב
 קמן אר' וחזקל יבימחו
 וקדש. מתי' מלש'.
 וזכא דעלמא היתא.
 וזכא דמזות בית.
 ואפי' נמי ס"ל
 כג'ל.

[illegible]

יום חמישי יד אדר ב תשפ"ב

יבמות דף י

וְסִמְנֵיהּ, מֵת נֵלֵד וְיָבֵם, מֵת נֵלֵד וְיָבֵם, אֶלָּא לְרַבִּי הֵנִי כָּלְלִי לִית לִיהּ. [התבאר בדף הקודם].

ביאור רבא בתשובת רבי ללוי: המשנה לא מנתה אמו אנוסת אביו כיון שלא שייך בה הכלל שאמר רבי חייא 'בכולן אני קורא בהן'

לעיל התבאר שלוי שאל את רבי למה המשנה לא מונה גם אנוסת אביו בין העריות (וכך יש שש עשרה עריות) ורבי ענה לו שהוא כיון שהמשנה לא מדברת באופנים שיש בהם מחלוקת. [והקשו על כך מדברי רבי חייא שאמר 'בכולם אני קורא בהן', ותרצו]. הגמרא להלן מביאה ביאור אחר בתשובת רבי ללוי:

רַב אֲדָא קְרַחֲנָא קָמִיה דְּרַב כְּהֵנָא אָמַר מְשַׁמִּיָּה דְּרַבָּא: לְעוֹלָם אֵית לִיה לְרַבִּי הֵנִי כָּלְלִי - באמת רבי סובר כללים אלו שאמר רבי חייא, ומשנתינו מדברת גם באופנים שיש בהם מחלוקת,

ורבי לא אמר ללוי שהמשנה לא מונה אנוסת אביו בין העריות בגלל שיש בזה מחלוקת, אלא מפני שהמשנה מנתה רק אופנים ששייכים בכל המאמר שאמר רבי חייא, ('האסורה לזה מותרת לזה', 'ואחותה שהיא יבמתה' וכו'), וְהָכִי קָאָמַר לִיה - וכך אמר רבי ללוי: **אָמוּ אָנוּסַת אָבִיו**, לא שייכת בכל הכלל שאמר רבי חייא, שהרי **בְּחָדָא מְשַׁכַּחַת לָהּ** - בחלק אחד של המאמר אתה מוצא שהיא שייכת, **בְּתַרְתִּי לָא קָמְשַׁכַּחַת לָהּ** - ובשני חלקי המאמר אינה שייכת, כדלהלן:

שהרי **אֵי יַעֲקֹב שְׁתֵּי אָחִיוֹת אָנֹס** - אם יעקב אנס שתי אחיות, ואחיות אלו נישאו לשני אחים, '**אָחוּתָהּ שְׁהִיא יְבַמְתָּהּ מְשַׁכַּחַת לָהּ** - אתה מוצא שאחותה היא יבמתה, כלומר: שני האחיות נופלות ליבום, ואחת היא אמו (אנוסת אביו) של אח א', והשניה היא אמו (אנוסת אביו) של אח ב', אבל '**הָאָסוּרָה לְזֶה מוֹתֶרֶת לְזֶה לָא מְשַׁכַּחַת** - אינך מוצא שמי שאסורה לאחד מותרת לשני, שהרי כל אחת אסורה על האח כי היא אחות אמו, שהרי שניהם אחיות.

יעקב אנס או פיתה אשה וילדה לו בן [אח א]	יעקב אנס או פיתה את אחותה וילדה לו בן [אח ב מאבא]	יעקב נשא אשה וילדה לו בן [אח ג מאבא]	יעקב נשא אשה וילדה לו בן [אח ד' מאבא]
---	---	--	---

אח [ג]	נשא את אנוסת אביו
אח [ד]	נשא את אנוסת אביו

אח ג ואח ד מתו,

אח [א]	אסור לייבם את אשת אח ד שהיא אמו , ואסור באשת אח ג שהיא אחות אמו
אח [ב]	אסור לייבם את אשת אח ג שהיא אמו , ואסור באשת אח ד שהיא אחות אמו

וְאִי שְׁתֵּי נִכְרִיּוֹת אָנֹס - ואם יעקב אנס שני נשים שאינם אחיות, **הָאִסוּרָה לְזֶה מוֹתֶרֶת לְזֶה**, **מִשְׁכַּחַת לֶה** - אתה מוצא שאחת מותרת לאח אחד והשניה מותרת לשני, שהיא אמו של אחד ואינה אמו של השני (ואינה אחות אמו, שהרי אינם אחיות), אבל תחילת דברי רבי חייא: **'אָחוּתָהּ שְׁהִיא יִבְמָתָה' לֹא מִשְׁכַּחַת לֶה** - אינך מוצא בזה, שהרי אינם שתי אחיות, וכל דברי רבי חייא הם לבאר שבשתי אחיות שייך שאחת תהיה מותרת לאחד האחים, ואחת תהיה מותרת לשני.

אבא אנס או פיתה אשה וילדה לו בן [אח א]	האבא אנס או פיתה אשה וילדה לו בן [אח ב מאבא]	אבא נשא אשה וילדה לו בן [אח ג מאבא]	אבא נשא אשה וילדה לו בן [אח ד' מאבא]
--	--	---	--

אח [ג]	נשא את אנוסת אביו
אח [ד]	נשא את אנוסת אביו

אח ג ואח ד מתו,

אח [א]	אסור לייבם את אשת אח ד שהיא אמו, ומותר באשת אח ג
אח [ב]	אסור לייבם את אשת אח ג שהיא אמו, ומותר באשת אח ד

ביאור רב אשי בתשובת רבי ללוי: משנתינו לא מנחה אמו אנוסת אביו כיון שהתנא ששנה את משנתינו הוא רבי יהודה שסובר שאסור לאדם להינשא לאנוסת אביו

רב אשי אָמַר: לְעוֹלָם לִית לִיה לְרַבִּי הֲנִי כָּלְלִי - לעולם רבי אינו סובר את הכללים שאמר רבי חייא, (ומה שלא מנה את אמו אנוסת אביו אין זה בגלל שלא שייך בה הכלל של רבי חייא), **וּבְפִלּוּגָתָא קְמִירִי** - ורבי סובר שהמשנה דיברה גם באופנים שיש בהם מחלוקת (ואם כן מה שלא מנו את אמו אנוסת אביו במשנה אין זה בגלל שהיא שנויה במחלוקת),

ו**יִמָּאִי 'כְּמִדּוּמָה אֲנִי שְׁאִין לוֹ מוֹחַ בְּקִדְקִדּוֹ' דְּקָאָמַר לִיה** - ומה הביאור במה שאמר רבי ללוי כמדומה אני שאין לו מוח בקדקדו, **הָכִי קָאָמַר לִיה** - כך אמר לו [רבי ללוי]: **מָאִי טַעְמָא לֹא דִּיִּיקָתְ מַתְנִיתִין דְּמַתְנִיתִין רַבִּי יְהוּדָה הִיא [דְּאָסַר בְּאֲנוּסַת אָבִיו]** - למה אתה לא מדייק במשנה שהיא דעת רבי יהודה שאוסר באנוסת אביו, ואם כן לא שייך כלל ש'אמו אנוסת אביו' תהיה נשואה לאחיו, ותפול לפני בנה לייבום,

אבא אנס או פיתה אשה וילדה לו בן [אח א]	האבא נשא אשה וילדה לו בן [אח ב מאבא]
---	--

אח [ב]	אסור לו לשאת את אנוסת אביו
אח [א]	אין אפשרות שאמו תפול לפניו לייבום, שהרי כאמור לאחיו [אח ב] אסור לשאת אותה

והראיה שהמשנה היא דעת רבי יהודה: דְּקִתְּנִי - ששנינו להלן: שֵׁשׁ עֲרִיּוֹת חֲמוּרֹת מְאֹלוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהֵן נְשׂוּאוֹת לְאַחֲרִים - שלא יתכן שהם נופלות ליבום, שגם לאח (שמת) אסור לישא אותם, ואינם נישאות אלא לאנשים אחרים, כגון אמו או אשת אביו שנישאו לאדם זר (לא לאחיו של בעלה) ויש לאדם זר אשה אחרת (צרה), צְרוּתִיהֶן מוֹתְרוֹת, אִמּוֹ, וְאִשְׁתֹּ אָבִיו, וְאִחוֹת אָבִיו,

אבא נשא אשה וילדה לו בן ראובן [אח א מאבא]	לאבא יש עוד אשה וילדה לו בן שמעון [אח ב מאבא]
---	---

אח [א] ראובן	אסור לו להתחתן עם אשת אביו
אח [ב] שמעון	אין אפשרות שאמו תפול לפניו לייבום, שהרי כאמור: לאחיו [ראובן] אסור לשאת אותה

אדם זר (שאינו אח של שמעון)	התחתן עם אמו של שמעון	לאדם הזר יש אשה נוספת (צרה)
----------------------------	-----------------------	-----------------------------

אח [ב] שמעון	מותר לו לישא את צרת אמו
--------------	-------------------------

מאי אָמַר [שהמשנה מונה בין השש עריות], אֵילִימָא - אם תאמר 'נְשׂוּאוֹת אָבִיו', הֵינִינוּ אִשְׁתֹּ אָבִיו,

אֶלָּא לָאוּ - אלא אין לבאר אלא שהכונה אָנוּסֵת אָבִיו, וְקִתְּנִי מִפְּנֵי שֶׁהֵן נְשׂוּאוֹת לְאַחֲרִים, לְאַחֲרִים, אֵין. לְאַחִין, לָא - לאחרים מותר לה להתחתן, לאחרים לא. מֵאֵן שְׁמַעְתָּ לִּיהָ דְּאִית לִיהָ הָאִי סְבָרָא - מי שמעת שאומר סברא זו, רַבִּי יְהוּדָה דְּאָסֵר בְּאָנוּסֵת אָבִיו,

מְשׁוּם הֵכִי לָא תִּנִּי לִיהָ - לכן המשנה לא מנתה את אמו אנוסת אביו, כי כאמור לא יתכן שהיא תפול לפניו ליבום, שהיא אסורה על כל האחים כדעת רבי יהודה שאוסר לבן לישא את אנוסת אביו.

אבא אנס אשה וילדה לו בן ראובן [אח א מאבא]	האבא נשא אשה וילדה לו בן שמעון [אח ב מאבא]
---	--

אח [ב] שמעון	אסור לו להתחתן עם אנוסת אביו
אח [א] ראובן	אין אפשרות שאם ראובן (שהיא אנוסת אביו) תפול לפניו לייבום, שהרי כאמור: לאחיו [שמעון] אסור לשאת אותה

שאלה על רב אשי: גם לרבי יהודה אפשר לשנות אופן זה באופן שעבר ונשא האח (שמת) את אנוסת אביו

אָמַר לִיהָ רַבִּינָא לְרַב אֲשִׁי: לְרַבִּי יְהוּדָה נִמִּי מְשַׁכַּחַת לָהּ דְּאִי עֶבֶר וְנָסִיב - גם לרבי יהודה שייך שאמו אנוסת אביו נופלת לפניו לייבום, אם עבר האח ונשא את אנוסת אביו, ומת האח, אזי היא נופלת לפני בנה ליבום, ואינו מייבם את אמו (שהרי היא ערוה עליו), וכן היא פוטרת את צרתה.

אבא אנס אשה וילדה לו בן ראובן [אח א מאבא]	האבא נשא אשה וילדה לו בן שמעון [אח ב מאבא]
---	--

אח [ב] שמעון	עבר ונשא את אנוסת אביו
אח [א] ראובן	אינו מייבם את אמו אנוסת אביו

תשובה: המשנה לא מדברת על אופן שהאח (שמת) נשא את אשתו באיסור

עונה הגמרא: דאי לא קתני - המשנה לא שנתה אופנים ששייכים רק אם עבר ונשא באופן האסור.

שאלה: אמו אנוסת אביו יכולה ליפול לפני האח לייבום גם כשלא עבר האח (שמת) איסור בנישואיה

אמר ליה רב אשי לרב כהנא: בלא דאי נמי משכחת לה - גם כאשר לא עבר האח שמת איסור בנישואיה שייך שאמו אנוסת אביו תיפול לפניו לייבום, כדלהלן: יעקב אנס את כלתו ועבר בזה איסור, והוליד ממנה בן, ומת [ראובן] בלא בנים, ונפלה לה קמי ברה - ונפלה לפני בנה, ומיגו דאייהי אסירה צרתה נמי אסירה - ומתוך שהיא אסורה, גם צרתה אסורה.

יעקב נשא אשה ונולד להם בן ראובן [אח א']	יעקב אנס את כלתו (אשת ראובן) ונולד להם בן שמעון [אח ב']
ראובן - נשא אשה	

ראובן [אח א'] מת

שמעון [אח ב']	אשתו של ראובן אסורה עליו כי היא אמו אנוסת אביו
---------------	--

תשובה: המשנה לא מדברת באח שנולד על ידי איסור

אמר ליה: באחותה דהתיירא קמירי, באחותה דאיסורא לא קמירי - המשנה עוסקת באחותה של היתר, ולא באחותה של איסור, שהאח של המת נולד מנשואין אסורים.

לוי שנה בכרייתא 16 עריות (ששנה גם אנוסת אביו)

ואף על פי כן - אף שרבי אמר ללוי 'כמדומה אני שאין לו מוח בקדקדו', בדקה לוי במתניתיה - רבי הגיה את משנתו והוסיף בה את אמו אנוסת אביו,

דתני לוי - שלוי שנה: אמו, פעמים פוטרת צרתה, ופעמים אינה פוטרת צרתה,

ביצד,

היתה אמו נשואת אביו, ונשאת לאחיו מאביו, ומת האח, ויש לו אשה אחרת (צרה), זו היא אמו שאין פוטרת צרתה, שהרי נישואי אביו (שמת) לא תפסו, שהרי היא אשת אב שהוא

איסור כרת, ואין קדושין תופסין בחייבי כריתות, הלכך כשמת רשע זה לא נפלה אשתו זו כלל לייבום לפני בנה שאינה אשת האח, וממילא אינה פוטרת צרתה. [עמוד ב]

אבא נשא אשה וילדה לו בן ראובן [אח א מאבא]	לאבא יש עוד אשה וילדה לו בן שמעון [אח ב מאבא]
---	---

אח [א] ראובן	התחתן עם אשת אביו. ויש לו עוד אשה (צרה)
אח [ב] שמעון	אמו אינה נופלת ליבום, שנישואיה לא תפסו. ועל כן צרתה מותרת (שאינה צרת ערוה)

היתה אמו אנוסת אביו, ונשאת לאחיו מאביו ומת - קידושין תופסין בה, ואפילו לרבי יהודה שסובר שאסור לישא אנוסת אביו, אם עבר על האיסור - קידושין תופסין בחייבי לאוין, וכשהאח מת נמצא שאמו נופלת לפניו ליבום, וצרתה היא צרת ערוה, זו היא אמו שפוטרת צרתה.

אבא נשא אשה וילדה לו בן ראובן [אח א מאבא]	האבא אנס אשה וילדה לו בן שמעון [אח ב מאבא]
---	--

אח [א] ראובן	התחתן עם אנוסת אביו. ויש לו עוד אשה (צרה)
אח [ב] שמעון	אמו אינה נופלת ליבום, שנישואיה תפסו. ועל כן צרתה אסורה (שהיא צרת ערוה)

ואף על פי ששנו חכמים במשנתנו חמש עשרה, יש לנו להוסיף שש עשרה, כגון זו.

שאלה על לוי: מדוע המשנה לא אמרה גם החולץ ליבמתו וחזר וקידשה

אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן: ללוי דאמר דאי נמי קתני - ללוי שאומר שהמשנה שנתה גם אופנים שהאח עבר איסור בנישואים, שהרי משנתינו היא דעת רבי יהודה, ולוי שנה אנוסת אביו שלרבי יהודה האח שנשא את אנוסת עבר בזה איסור, אם כן לתני החולץ ליבמתו וחזר וקדשה, שעובר בזה לאו 'אשר לא יבנה את בית אחיו', שדורשים: כיון שלא בנה שוב לא יבנה, וקידושיו תופסין (שאין זה איסור כרת), ומת בלא בנים, ולו אשה אחרת, דמגו דאיהי אסורה צרתה נמי אסירה - שמתוך שהיא אסורה לאחים (כמבואר להלן שהאחים של החולץ חייבים כרת על החלוצה) צרתה גם אסורה.

אח [א]	אשתו	
אח א מת		
אח [ב]	חלץ את אשת אח א, וחזר וקידשה	אשה נוספת
אח ב מת		
אח [ג]	אסור לייבם את אשת א, באיסור אשת אח	צרתה גם אסורה

תשובה: לפי שלא שייך בה צרת צרה

אמר ליה רבי יוחנן: **לפי שאינה בצרת צרה** - שלא שייך לשנות בה את המשך דברי המשנה: 'הלכה צרתה ונשאת לאחד מן האחין', שהרי היא אסורה לכל האחים. ואין זה ככל העריות שבמשנתינו שהיא ערוה רק על אחד האחים, ועל השאר היא מותרת.

שואלת הגמרא: **ולמיא ליה** - ויאמר לו רבי יוחנן לריש לקיש תשובה אחרת על שאלתו, שהרי יכל לומר: **חייבי לאוין היא** - שאשה זו שהאח חלצה וחזר וקידשה אינה באיסור כרת על האחים אלא בלאו (שכך שיטת רבי יוחנן כמבואר להלן), **וחייבי לאוין בני חליצה ויבום נינהו** - והיות ואיסורה הוא בלאו ולא בכרת זקוקה היא להתייבם, אלא שכיון שיש איסור בנישואין עמה צריכה חליצה. וצרתה אינה פטורה מחליצה או מייבום. (ורק בערוה שיש בה כרת למדנו מ'אחות אשה' שאין בה זיקת ייבום, וצרתה פטורה מחליצה ומייבום).

עונה הגמרא: **לדבריו קאמר ליה** - רבי יוחנן אמר את דבריו לשיטת ריש לקיש: וכך אמר: **לדידי חייבי לאוין הם** - לשיטתי החולץ ליבמתו וחזר וקידשה היא באיסור לאו, **וחייבי לאוין בני חליצה ויבום נינהו**, ולכן המשנה לא שנתה אופן זה, **אלא לדידך חייבי כריתות נינהו** - אלא לשיטתך שאתה סובר שיש בזה חיוב כרת (כמבואר להלן), אעפ"כ המשנה לא שנתה אופן זה בין העריות, **לפי שאינן בצרת צרה**.

החולץ ליבמתו וחזר וקידשה, דעת ריש לקיש: רק הוא אין חייב על החלוצה כרת

איתמר, החולץ ליבמתו, וחזר וקדשה,

אמר ריש לקיש: הוא, אין חייב על החלוצה כרת, שרק לגביו אין בזה איסור כרת.

והאחין, חייבין על החלוצה כרת.

על הצרה, בין הוא, ובין האחים, חייבין על הצרה כרת.

דעת רבי יוחנן: אין בזה כלל איסור כרת

ורבי יוחנן אמר: בין הוא ובין האחין, אינן חייבין לא על החלוצה כרת, ולא על הצרה כרת, שיש בזה איסור לאו.

טעמו של ריש לקיש: על החולץ נאמר 'אשר לא יבנה'

מאי טעמא דריש לקיש, אמר קרא: **'אשר לא יבנה'**, כיון שלא בנה שוב לא יבנה,

איהו הוא דקאי - הוא, היבם עומד ב'לא יבנה', והיינו שבו יש איסור לאו. **אבל אחיו, כדקיימי קיימי** - אבל האחים כמו שהם עמדו בתחילה שהיא היתה עליהם באיסור אשת אח, הרי הם הלאה עומדים באותו מצב שהיא אשת אח שלא במקום מצוה שאיסורה בכרת.

ועלה דידה הוא דקאי - ועליה, על היבמה הוא שעומד ב'לא יבנה', **הא צרה כדקיימיא קיימא** - אבל הצרה, כמו שהיא עמדה היא עומדת, שהרי היא באיסור אשת אח שלא במקום מצוה שהוא בכרת.

טעמו של רבי יוחנן: החולץ שליח של האחים והחלוצה שליחה של הצרה

וְרַבִּי יוֹחָנָן, מִי אֵיכָא מִיָּדִי דְּמַעֲקָרָא אִי בְּעֵי הָאִי חָלִיץ וְאִי בְּעֵי הָאִי חָלִיץ - וְכִי יֵשׁ דְּבַר שְׁמַתְחִילָא אִם הִיָּה רֹצֵחַ אַח זֶה לַחְלוּץ הִיָּה חוֹלֵץ, וְאִם הִיָּה רֹצֵחַ אַח זֶה לַחְלוּץ הִיָּה חוֹלֵץ, וְאִי בְּעֵי לְהָאִי חָלִיץ וְאִי בְּעֵי לְהָאִי חָלִיץ - וְאִם הִיָּה רֹצֵחַ לַחְלוּץ אֶת זֶה הִיָּה חוֹלֵץ, וְאִם הִיָּה רֹצֵחַ לַחְלוּץ אֶת זֶה הִיָּה חוֹלֵץ, וְעַכְשֵׁי יַעֲמֹד עֲלֶיהָ בְּכֶרֶת - כְּלוּמַר: כִּיּוֹן שְׁבִין הוּא וּבֵין הָאֲחִים הִיוּ מוֹתָרִים לַחְלוּץ אֶת הָאִשָּׁה אוֹ אֶת צֶרְתָּה שׁוֹב אֵין בְּזֵה אִיסוּר כֶּרֶת, אֲלֹא אִיהוּ שְׁלִיחוּתָא דְּאֲחִים קְעָבִיד - אֲלֹא, הוּא הַחוֹלֵץ, עֲשֵׂה שְׁלִיחוּת שֶׁל הָאֲחִים, אִיהִי שְׁלִיחוּתָא דְּצָרָה קְעָבִידָה - וְכֵן הִיא הַמַּתִּיבֶמֶת עֲשֵׂתָה שְׁלִיחוּת שֶׁל הַצָּרָה, וְהִי זֶה כְּאִילוּ כּוֹלֵם קִיַּיְמוּ אֶת מַצּוּוֹת הַחֲלִיצָה, וְעַל כּוֹלֵם נֹאמַר הֲלָאוּ - כִּיּוֹן שֶׁלֹּא בָּנָה שׁוֹב לֹא יִבְנֶה.

רבי יוחנן שואל מברייטא על ריש לקיש

אִיתִיבִיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרִישׁ לִקְיֵשׁ, הַחוֹלֵץ לִיבְמֶתוֹ וְחֹזֵר וְקִדְּשָׁהּ, וּמֵת, צְרִיכָה חֲלִיצָה מִן הָאֲחִין, בְּשִׁלְמָא לְדִידִי דְּאִמְיָנָא חֵיבִי לְאוּיָן נִינְהוּ - בְּשִׁלּוּם, כְּלוּמַר: נוּחַ וּמִבּוּאָר לְפִי שִׁטְתִּי שְׁאֻמְרִי שְׁהִיא אִסוּרָה עַל הָאֲחִים בַּחֲבוּב לָאוּ, וְאֵין בָּהּ כֶּרֶת, עַל כֵּן הַקְדוּשִׁין תּוֹפְסִים, וּמִמִּילָא אִם קִידְּשָׁהּ הֵינָּה דְּצְרִיכָה חֲלִיצָה מִן הָאֲחִין, אֲלֹא לְדִידָךְ - אֲלֹא לְשִׁיטְתְךָ שִׁישׁ לְאֲחִים בָּהּ אִיסוּר כֶּרֶת שְׁהִיא עֲרוּהָ עֲלֵיהֶם וְהַקְדוּשִׁין לֹא חֲלִים, אֲמַאי צְרִיכָה חֲלִיצָה.

ריש לקיש משיב לרבי יוחנן שגם לשיטתו הברייטא קשה

אִמַּר לוֹ רִישׁ לִקְיֵשׁ: וְלִטְעָמֶיךָ - וְלִשְׁיטְתְךָ שְׁהִיא אִסוּרָה עַל הָאֲחִים בְּאִיסוּר לָאוּ, אִימָא סִיפָא, עֲמַד אֶחָד מִן הָאֲחִין וְקִדְּשָׁהּ - שֶׁלֹּא קִדְּשָׁהּ הַחוֹלֵץ אֲלֹא אֶחָד מִן הָאֲחִין, אֵין לָהּ עָלֶיהָ כְּלוּם, שְׁאֵין קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין לוֹ בָּהּ וְאִינָה צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵט. וְאִי חֵיבִי לְאוּיָן נִינְהוּ - וְאִם חֵיבִי לְאוּיָן הֵם, אֲמַאי אֵין לָהּ עָלֶיהָ כְּלוּם, הִרִי קְדוּשִׁין תּוֹפְסִים בַּחֲבוּבִי לְאוּיָן. אֲמַר רַב שֶׁשֶׁת: סִיפָא אֶתָּאן - הַסִּיפָא שֶׁל הַבְּרִייתָא הִיא לְרַבִּי עֲקִיבָא דְּאִמַּר אֵין קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין בַּחֲבוּבִי לְאוּיָן, וְעַל כֵּן אֵין לָהּ עָלֶיהָ כְּלוּם.

שְׁוֹאֲלָתָהּ הַגְּמָרָא: וְלִיתָנִי לְדַבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא אֵין לוֹ עָלֶיהָ כְּלוּם. (דף יא)

קִשְׁיָא - הַגְּמָרָא לֹא מִיִּשְׁבֶּת אֶת הַשְּׁאֵלָה, וּמִסִּימַת שְׁאֲכֵן בִּיאוּרוֹ שֶׁל רַב שֶׁשֶׁת לְבְּרִייתָא קִשְׁיָא.

יום רביעי יג אדר ב תשפ"ב

יבמות דף יא

לעיל הביאה הגמרא ברייתא שתחילתה קשה על ריש לקיש וסיומה קשה על רבי יוחנן. להלן מביאה הגמרא ביאור לשיטת ריש לקיש וביאור לשיטת רבי יוחנן:

רב אשי סבר לה כריש לקיש, ומתרץ לה כרבי שמעון - ומתרץ את הברייתא ע"פ דעת רבי שמעון.

רבינא סבר לה כרבי יוחנן, ומתרץ כרבנן - ומתרץ את הברייתא ע"פ דעת רבנן. והגמרא מבארת דבריה: רב אשי סבר לה כריש לקיש שהחולץ ליבמתו וחזר וקידשה, האחים חייבים על החלוצה כרת,

ומתרץ לה - והוא מיישב את הרישא כרבי שמעון: החולץ ליבמתו וחזר וקדשה, ומת בלא בנים, צריכה חליצה מן האחין, מאן אחין, אחין הילודים - האחים שנולדו אחרי החליצה והקדושין של שני,

נולדו אח [א] [ב] [ג]	
אח [א]	נשא אשה
אח א מת	
אח [ב]	חלץ את אשת אח א. וחזר וקידשה
אח [ב] מת בלא בנים	
נולד אח [ד]	
אשת אח א (שהיא כעת אשת אח ב) אסורה על אח [ג] באיסור 'אשת אח' - כי היא נפלה לפניו ליבום, והוא לא ייבם אותה אלא אחיו חלץ אותה (כדעת ריש לקיש שהאחים חייבים על החלוצה כרת)	
אח [ד] צריך לחלוץ את אשת אח ב, ואינה אסורה עליו, [כי היא לא נפלה לייבום לפניו (מכח אח א), וממילא בכך שהוא לא ייבם אותה היא לא נאסרה עליו].	

כמאן - כדעת מי שנויה ברייתא זו, כרבי שמעון שסובר שבאופן שייבם ולבסוף נולד' אין איסור של אשת אחיו שלא היה בעולמו, וכן כאן החלוצה לא נאסרת על האח שנולד אחרי החליצה והקדושין של השני.

וכן הסיפא מבוארת: עמד אחד מן הילודים - אחד מהאחים שנולד לפני שהאח הראשון מת, וקדשה, אין לה עליו כלום. כמאן כריש לקיש, שהחלוצה אסורה על האחים באיסור כרת.

נולדו אח [א] [ב] [ג]	
אח [א]	נשא אשה
אח א מת	
אח [ב]	חלץ את אשת אח א

אח ג קידש את אשת אח א - הקידושין אינם חלים, כיון שהוא היה חי בשעה שאח א מת, והיא נפלה לפניו ליבום, הרי היא נאסרת עליו כדעת ריש לקיש שהאחים חייבים על החלוצה כרת

יישוב הברייתא לשיטת רבי יוחנן:

רבינא סבר לה כרבי יוחנן שהחלוצה על האחים באיסור לאו, ומתרץ לה אליבא דרבנן, כדלהלן: ברישא אומרת הברייתא: החולץ ליבמתו וחזר וקדשה, ומת, צריכה חליצה מן האחין, מאן אחין, אחין הנולדים - אחין שנולדו לפני שהאח הראשון מת, כמאן כרבי יוחנן, שקידושי החולץ בחלוצה חלים, והיא על האחים באיסור לאו, ועל כן היא צריכה מהם חליצה.

נולדו אח [א] [ב] [ג]	
אח [א]	נשא אשה
אח א מת	
אח [ב]	חלץ את אשת אח א וחזר וקידשה
אשת אח א (שכעת היא אשת אח ב) צריכה חליצה מהאחים, שהיא אסורה עליהם באיסור לאו ולא באיסור כרת	

בסיפא אומרת הברייתא: עמד אחד מן הילודים - שנולדו לאחר החליצה או לאחר הקדושין, וקדשה - וכאשר מת החולץ קדשה אותו ילוד, אין לה עליו כלום, משום שהיא אשת אחיו שלא היה בעולמו. כמאן, כרבנן שסוברים שאפילו אם ייבם ולבסוף נולד הרי היא אסורה.

נולדו אח [א] [ב]	
אח [א]	נשא אשה
אח א מת	
אח [ב]	חלץ את אשת אח א. וחזר וקידשה
נולד אח [ג]	
אח [ב] מת בלא בנים	
אשת אח א (שהיא כעת אשת אח ב) אסורה על אח [ג] באיסור אשת אחיו שלא היה בעולמו - כי היא לא היתה בחיים בחיי אח א'.	

הבא על יבמה, ובא אחד האחים על צרתה, האם היא בכרת או בעשה

איתמר, הבא על יבמה - אחד האחים בא על היבמה, ובא אחד מן האחין על צרתה, פליגי בה רב אחא ורבינא, חד אמר [שהאח שבא על הצרה הרי הוא] בכרת - באיסור אשת אח שלא במקום מצוה. וחד אמר [שהאח שבא על הצרה הרי הוא] בעשה, שכתוב 'ככה יעשה לאיש אשר לא

יבנה את בית אחיו, ודורשים: בית אחד הוא בונה, ואין בונה ב' בתים, [ולאו הבא מכלל עשה, הרי הוא 'עשה'].

הגמרא מבארת את הדברים: **מֵאֵן דְּאָמֵר** - מי שאומר שהאח שבא על הצרה הרי הוא **בְּכֶרֶת**, סובר **כְּרִישׁ לְקִישׁ** - שהאח שייבם אינו שליח האחים, וממילא מה שנאמר בתורה 'ככה יעשה וכו' בית אחיו' נאמר רק על היבם, ועליו נאמר שאם הוא ייבם אחת, על השניה יש לו איסור עשה. אבל שאר האחים שלא ייבמו הרי עליהם באיסור אשת אח שלא במקום מצוה שהוא בכרת.

וּמֵאֵן דְּאָמֵר - ומי שאומר שהאח שבא על הצרה הרי הוא **בְּעֵשֶׂה**, סובר **כְּרִישׁ יוֹחֶנֶן** - שהאח שייבם הוא שליח האחים, וממילא מה שנאמר בתורה 'ככה יעשה וכו' בית אחיו' נאמר גם על היבם, וגם על האחים, שהאשה השניה היא עליהם באיסור עשה.

רב: צרת סוטה אסורה, [אשה שזינתה ומת בעלה, היא וצרתה אינם צריכים חליצה]

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: צֶרֶת סוֹטָה אֲסוּרָה - היה נשוי ב' נשים וזינתה האחת תחתיו, ומת בלא בנים, היא וצרתה פטורות אף מן החליצה. וטעם הדבר: **טוּמְאָה כְּתִיב בָּהּ** - שכתוב בה 'ונסתרה והיא נטמאה', **כְּעֶרְיוֹת** - שכתוב בהם 'אל תטמאו בכל אלה'. וכשם שעריות פטורות צרותיהם מחליצה ומייבום, כך גם סוטה.

שאלה א': הרי שנינו שאשה שבעלה חי וחשבה שהוא מת ונשאת, צרתה צריכה חליצה

מְתִיב רַב חֲסִידָא, שנינו: האשה שהלך בעלה למדינת הים, ובאו ואמרו לה מת בעליך, ונשאת, ואח"כ בא בעלה, תצא מזה ומזה. אם מת הבעלים, אחיו של בעל זה ואחיו של זה בעל זה חולצין ולא מייבמין. **רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: בִּיאָתָהּ או חֲלִיצָתָהּ מֵאָחִיו שֶׁל רֵאשׁוֹן פּוֹטֵרֶת צֶרְתָּהּ** - אם האח של הבעל הראשון מייבם אותה, הרי זה מועיל גם כדי לפטור את צרתה. הרי שב'סוטה' (שהרי נשאת לבעל אחר) לאנחלקו תנא קמא ורבי שמעון אלא לגביה, אבל צרתה לכולי עלמא צריכה יבום, ולא אומרים שצרת סוטה מותרת.

תשובה: שנינו זאת על אשה שחשבה שבעלה מת ונישאת בטעות, ואין להוכיח מכאן לאשה שזינתה במזיד

עונה הגמרא: **[אָמַר לָהּ רַב:] אֲמִינָא לָךְ אָנָּה סוֹטָה דְּאוֹרֵייתָא** - שזינתה באיסור, **וְאֵת אֲמֵרְתָּ לִי סוֹטָה דְּרַבְּנָן** - ואתה מקשה עלי מאופן שאשה זנתה בשוגג באופן שמהתורה מותר לה להינשא שהרי מדובר באשה שנישאת על פי בית דין בעד אחד שאמר לה שמת בעלה, ומדרבנן היא אסורה לבעל הראשון ולבעל השני כדי שהיא תדקדק קודם שתנשא, וכיון שמהתורה אינה סוטה אינה פוטרת צרתה.

שואלת הגמרא: **וְדִקְאָרִי לָהּ מֵאִי קֶאָרִי לָהּ** - והמקשה מה הקשה, והרי דבר פשוט הוא שרב אמר דבריו רק בסוטה דאורייתא שכתוב בה 'טומאה'.

עונה הגמרא: **קֶסֶבֶר כָּל דְּתַקְנִין רַבְּנָן כְּעֵין דְּאוֹרֵייתָא תַּקְּנִין** - המקשה סבר שכל דבר שרבנן

תיקנו, תקנתם היא כעין של תורה, ולכן סבר המקשה שכשם שסוטה דאורייתא היא וצרתה פטורין מייבום כך גם סוטה דרבנן אסורה בייבום וצריכה חליצה.

שאלה ב': שנינו באשה שנסתרה וחושדים בה שזינתה שאם מת בעלה צריכה חליצה

מְתִיב רַב אֲשִׁי - המקנא לאשתו (המזהיר ומתרה באשתו) ואמר לה: אל תסתרי עם איש פלוני (אל תכנסי למקום סתר), ואחר כך **נִכְנְסָה עִמּוֹ לְסֵתֵר, וְשָׁהָתָה עִמּוֹ כְּדֵי טוּמְאָה, אֲסוּרָה לְבִיתָהּ** - אסורה לבעלה שמא זינתה, שרגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה, וְאֲסוּרָה לְאָכּוֹל בְּתֵרוּמָהּ - אם כהנת היא אסורה בתרומה, וְאִם מֵת חוֹלְצָתָהּ [עמוד ב] וְלֹא מְתִיבָמָהּ, הרי מפורש שאף הסוטה עצמה צריכה חליצה.

תשובה: המשנה מדברת באשה שספק אם זינתה

עונה הגמרא: **[אמר לך רב:] אמינא לך אָנָּה סוּטָה וְדָאִי, וְאִמְרַתְּ לִי אֵת סוּטָה סָפֵק** - אני אמרתי לך סוטה ודאי, שזינתה ודאי, ואתה אומר לי ספק סוטה, שאשה זו לא ודאי שהיא זינתה אלא הדבר ספק, ועל כן היא צריכה חליצה.

שאלה: הרי גם בסוטה ספק כתוב לשון 'טומאה'

שואלת הגמרא: וימאי שָׁנָא, סוּטָה וְדָאִי (מאי טַעְמָא) מְשׁוּם דְּכֹתִיב בָּהּ 'טוּמְאָה'. סוּטָה סָפֵק נִמִּי 'טוּמְאָה' כְּתִיבָא בָּהּ - מה ההבדל בין סוטה ודאי לספק הרי בשניהם כתוב 'טומאה', ויש ללמוד מכך שהיא כערוה ופטור מחליצה,

הגמרא מביאה את המקור שנאמר בסוטה ספק 'טומאה' מברייטא שנחלקו בה רבי יוסי בן כיפר וחכמים, ובדברי חכמים מפורש שהלשון 'טומאה' נאמר על סוטה ספק: **דִּתְנִינָא רַבִּי יוֹסִי בֶּן כִּיפּוֹר אוֹמֵר מְשׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר: הַמְחֲזִיר גְרוּשָׁתוֹ מִן הַנִּישׁוּאִין** - אדם גירש את אשתו, ונישאת לאחר, ומת, והראשון רוצה להחזירה, אֲסוּרָה לחזור לראשון.

מִן הָאִירוּסִין - אם נתארסה לאחר, ומת, מוֹתֶרֶת לחזור לראשון, מְשׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר 'אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִטְמָאָה' - לאחר שנבעלה לשני אסורה לחזור לראשון.

וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים: אַחַת זֹאת וְאַחַת זֹאת - בין אם נתארסה לשני ובין אם נשאת לשני, אֲסוּרָה לחזור לראשון, דכתיב 'והייתה לאיש אחר', והויה היינו קידושין, וכתיב 'לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה, אֶלָּא מִה אֲנִי מְקַיֵּם 'אַחֲרֵי [אֲשֶׁר] הִטְמָאָה, לְרִבּוֹת סוּטָה שֶׁנִּסְתָּרָה. הרי שלשון טומאה נאמר על סוטה שנסתרה שהיא ספק סוטה.

תשובה: מה שנאמר לשון 'טומאה' הוא על סוטה ודאי

עונה הגמרא: וימאי נִסְתָּרָה, נִבְעָלָה - מדובר בסוטה ודאי, וְאִמְאֵי קָרִי לִיה - ולמה התנא קורא לה 'נִסְתָּרָה', לִישְׁנָא מְעַלְיָא נִקְט - מפני שהתנא תפס לשון נקיה, ולפי זה מה שכתוב 'הטמאה' נאמר רק בסוטה ודאי.

שואלת הגמרא: אם מדובר באופן שהיא נִבְעָלָה ודאי, הרי טוּמְאָה בְּהִדְיָא כְּתִיב בָּהּ - כבר כתוב בה במפורש לשון טומאה: 'וְנִסְתָּרָה וְהִיא נִטְמָאָה', ואי אפשר לומר לגם הפסוק 'לא יוכל בעל הראשון לשוב לקחת אחרי אשר הטמאה', נאמר בסוטה ודאי.

עונה הגמרא: אפשר לומר שגם פסוק זה נאמר על סוטה ודאי, ואף שכבר נאמר בה פסוק, יש בה פסוק נוסף, לְמִיקֶם עֲלֶה בְּלֹא - להעמיד שעובר עליה גם בלאו.

[ביאור שיטת רבי יוסי בן כיפר]

רְבִי יוֹסִי בֶּן כִּיפֹר שביאר שכל הפסוק מדבר על מחזיר גרושתו שעובר עליה רק אם היא נישאת, לֹא בְּסוּטָה לִית לָהּ וְאֶפִּילוּ זְנָאִי נָמִי - אינו סובר שיש לאו בסוטה אף שודאי לנו שהיא זינתה תחת בעלה,

מֵאִי טַעְמָא, הוּיָהּ וְאִישׁוֹת כְּתִיב בָּהּ - בפסוקים שנאמר שם (אחרי אשר הוטמאה) נאמר לשון הויה (והיתה לאיש אחר) ולשון אישות (או כי ימות האיש האחרון), ועל זה כתוב 'לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה', ומשמע משניסת לאחר על ידי קידושין ואישות, וכגון שגרשה הראשון, אזי לא יוכל לחזור ולקחתה, אבל לא משמע שמדובר באשה שזינתה תחתיו.

	לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה	אחרי אשר הטמאה	ונסתרה והיא נטמאה
רבי יוסי בן כיפר	איסור מחזיר גרושתו הוא רק לאחר שנישאת לאחר	סוטה שנסתרה ודאי אסורה לבעלה	
חכמים	איסור מחזיר גרושתו הוא אף אם רק נתארסה לאחר	סוטה שנסתרה, אסורה לבעלה באיסור לאו	סוטה שנסתרה ודאי אסורה לבעלה

המחזיר גרושתו משניסת, ומת, האם צרתה מתייבמת

בְּעֵא מִינִיהּ רַב יְהוּדָה מֶרֶב שֵׁשֶׁת: הַמְחֲזִיר גְרוּשְׁתּוֹ מְשֻׁנֶּסֶת - לאחר שנישאת לאדם אחר, יָמַת בלי בנים, צָרְתָּה מֵהוּ - האם צרתה צריכה ייבום.

נוסח א' בביאור הספק: לרבי יוסי בן כיפר שכתוב במחזיר גרושתו 'טומאה' ודאי שצרתה כמותה, והספק הוא לרבנן

הגמרא מבארת את צדדי הספק: אֵלִיבָא דְרַבִּי יוֹסִי בֶּן כִּיפֹר - לפי שיטת רבי יוסי בן כיפר ששנינו לעיל שמה שכתוב בפסוק 'אחרי אשר הטמאה' נאמר על מחזיר גרושתו, לָא תִיבְעִי לָךְ - אין ספק, שודאי אינה צריכה יבום וחליצה, כִּיּוֹן דְאָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן כִּיפֹר: טוּמְאָה בְּמַחְזִיר גְרוּשְׁתּוֹ הוּא דְכְּתִיבָא, אם כן: צָרְתָּה כְּמוֹתָהּ, שכיון שכתוב בה 'טומאה' הרי היא כשאר עריות שצורותיהם אסורות ואינם חולצות או מתייבמות.

וְאִי מְשֻׁם דְּכְּתִיב בָּהּ בְּגִרוּשְׁתּוֹ שְׁנִישָׂאת: 'תוֹעֵבָה הִיא', שמשמע 'היא' ולא צרתה, אפשר לדרוש: הִיא תוֹעֵבָה וְאִין בְּנִיָּה תוֹעֵבִין, שהנושא את גרושתו שנישאת ונולד להם בת, אינה פסולה לכהונה, הָא צָרְתָּה תוֹעֵבָה.

כִּי תִיבְעִי לָךְ אֵלִיבָא דְרַבָּנָן - ומה שיש לך להסתפק הוא לשיטת רבנן שסוברים שמה שנאמר 'אחרי אשר הטמאה' לא נאמר על מחזיר גרושתו אלא על סוטה, עדיין יש

להסתפק ולומר: אף על גב דאמור רבנן טומאה בסוטה הוא דקתיב, אין מקרא יוצא מידי פשוטו, ובפשוטו של מקרא נאמר 'טומאה' במחזיר גרושתו, אם כן הרי היא כערוה וגם צרתה כמוה ואינה מתייבמת.

או דלמא, כיון דאיעקר איעקר - או שמא כיון שהוא נעקר מפשטות הפסוק, הרי זה נעקר, ולא נאמר 'טומאה' במחזיר גרושתו, ואין דינה כערוה לאסור צרתה והרי היא מתייבמת.

נוסח ב' בביאור הספק: לרבנן ודאי לא נאמר 'טומאה' במחזיר גרושתו, והספק הוא לרבי יוסי בן כיפר

איכא דאמרי אליבא דרבנן לא תיבעי לך, כיון דאיתעקר איעקר - יש אומרים, לשיטת רבנן אל תסתפק, שכיון שמה שנאמר 'טומאה' נעקר ממחזיר גרושתו (שדורשים זאת על סוטה שנסתרה), הרי זה נעקר, ונמצא שבמחזיר גרושתו לא כתוב טומאה, ואין דינה כערוה, וצרתה מותרת להתייבם.

כי תיבעי לך אליבא דרבי יוסי בן כיפר - ומה שיש לך להסתפק הוא לשיטת רבי יוסי בן כיפר, מאי - מה הדין שצד אחד אפשר לומר: אף על גב דאמר רבי יוסי בן כיפר טומאה במחזיר גרושתו הוא דקתיבא, מכל מקום מיעט רחמנא היא תועבה ואין צרתה תועבה, וצרתה מותרת להתייבם, או דלמא - או שמא דורשים: היא תועבה ואין בניה תועבין, הא - אבל צרתה תועבה, וצרתה אסורה.

הצעה א' לפשיטת הספק: במשנה משמע שצרת מחזיר גרושתו צריכה יבום

אמר ליה: תניתיה - שנינו במשנה להלן: מי שנפלו לפניו שתי יבמות מאח אחד (שאחיו היה נשוי לב' נשים, והאח מת), היתה אחת כשרה ואחת פסולה, אם היה חולץ, חולץ לפסולה. ואם היה מייבם, מייבם לכשרה.

מאי כשרה ומאי פסולה, אילימא כשרה, כשרה לעלמא - כשרה לעולם. פסולה, פסולה לעלמא - פסולה לעולם. אבל לו היא כשרה. כגון: שהיא פסולה לכהונה, והרי אם זה כונת המשנה, כיון דלדידיה חזיא - כיון שהיא ראויה לו שהוא ישראל, מאי נפקא ליה מינה - מה הנפקא מינה בזה אם הוא יחלוץ או ייבם את הכשרה או את הפסולה לכהונה, הרי שניהם כשרות לו.

[ואין לבאר שמדובר בכשרה או פסולה לכל העולם, שזה כבר שנינו במשניות אחרים],

אלא לאו כשרה, כשרה ליה. פסולה, פסולה ליה - אלא אין לבאר אלא שכוונת המשנה לומר, כשרה, כשרה לו. פסולה, פסולה לו, וכשרה לכל העולם. ומאי ניהו - ואיזה אופן הוא שהיא פסולה רק לו: מחזיר גרושתו - שהחזיר אחיו גרושתו, ולאחיו היה אשה אחרת, ומת, וקתני: ואם היה מייבם, מייבם לכשרה, שאם חולץ, חולץ את הגרושה שאחיו החזירה. ואם מייבם, מייבם את הצרה. הרי שצרת מחזיר גרושתו מתייבמת.

דחיית ההצעה: המשנה לא מדברת על צרת מחזיר גרושתו

הגמרא דוחה את הראיה: לא, המשנה לא מדברת על מחזיר גרושתו, אלא לעולם כשרה,

כְּשֶׁרָה לְעֶלְמָא. פְּסוּלָה, פְּסוּלָה לְעֶלְמָא - לכהונה. וּדְקָאֲמַרְתָּ כִּיּוֹן דְּלִדְיָהּ תִּזְיָא מֵאֵי נִפְקָא לִיה מִינָה - ומה שאמרת שאם שניהם כשרות לו מה הנפקא מינה איזה מהם הוא חולץ,

הביאור בזה הוא מִשּׁוּם דְּרַב יוֹסֵף, דְּאָמַר רַב יוֹסֵף, כָּאֵן שָׁנָה רַבִּי - במשנה זו שנה רבי: לֹא יִשְׁפּוֹךְ אָדָם אֶת מִי בּוֹרוֹ שאינו צריך להם, וְאַחֲרֵים צְרִיכִים לָהֶם, וכן כאן לא יחלוץ את הכשרה לכהונה שבכך נמצא שהוא פוסלה מכהונה (שחלוצה אסורה לכהן), אלא אם בא לחלוץ יחלוץ את זו שבלאו הכי פסולה כבר לכהונה, וכך לא יפסול עוד אשה לכהונה.

הצעה ב' לפשיטת הספק: כברייתא מבואר שהיא או צרתה חולצת

תָּא שְׁמַע, שנינו בברייתא: הַמְחֲזִיר גְרוּשְׁתּוֹ מִשְׁנִישָׁתָא, הִיא וְצָרְתָּה חוֹלֶצֶת.

ויש לברר בברייתא: הִיא וְצָרְתָּה סְלָקָא דְעֵתָךְ - וכי עולה על דעתך שגם הערוה וגם הצרה צריכים חליצה, והרי אין צריך לחלוץ אלא אחת מהם,

[אָלָא] אֵימָא - אלא תאמר שכוונת הברייתא לומר: או היא או צָרְתָּה - שחולץ או את הערוה או את צרתה. הרי שגם צרת מחזיר גרושתו חולצת ולא מתייבמת.

דחיית ההצעה: יש לומר בברייתא: צרתה או חולצת או מתייבמת

עונה הגמרא: וְלֹא תְרוּצִי קְמַתְרַצָּתָּ לָהּ - ולא תירצת הברייתא, שהרי בלאו הכי לשון הברייתא 'היא וצרתה חולצת' אינו מיושב, והוצרכת ליישב את לשון הברייתא, אם כך: תְּרִיץ הָכִי - כך תיישבאת הברייתא: היא (צרת מחזיר גרושתו) חוֹלֶצֶת. צָרְתָּה, או חוֹלֶצֶת או מְתִיבֶמַת.

רבי יוחנן מסתפק בספק הנ"ל: מה דין צרת מחזיר גרושתו

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אֲבָא: רַבִּי יוֹחָנָן בְּעֵי, הַמְחֲזִיר גְרוּשְׁתּוֹ מִשְׁנִישָׁתָא, צָרְתָּה מֵהוּ - לייבום.

אָמַר לִיה רַבִּי אֲמִי: וְתִיבְעִי לָךְ הִיא גּוֹפָה - ותסתפק בה עצמה (בגרושה שהחזירה) אם היא מותרת בייבום.

אמר לו רבי יוחנן: הִיא גּוֹפָה לֹא קְמִיבְעִיָּא לִי - בה עצמה אין לי ספק, דְּאָמְרִינָן קַל וְחוֹמֵר: כְּמוֹתָּ לָהּ אֲסוּרָה - בבעלה זה שהיתה מותרת לו הרי היא נאסרה. בְּאָסוּר לָהּ [דהיינו ביבם] לֹא קַל שֶׁכֵּן שהיא אסורה.

כִּי קָא מִיבְעִיָּא לִי צָרְתָּה, מֵאִי, מִי אֵלִים קַל וְחוֹמֵר לְמִדְחֵי צָרָה - האם קל וחומר זה שאמרנו חזק כדי לדחות גם את הצרה מייבום, או לא.

נוסח ב' בספיקו של רבי יוחנן: המחזיר גרושתו מה דינה בייבום

רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק מְתַנֵּי הָכִי - שנה כך את דברי רבי יוחנן, אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אֲבָא, בְּעֵי רַבִּי יוֹחָנָן, הַמְחֲזִיר גְרוּשְׁתּוֹ מִשְׁנִישָׁתָא, וּמַת בְּלֹא בָנִים, מֵהוּ - מה דינה האם היא מתייבמת.

אָמַר לִיה רַבִּי אֲמִי: וְתִיבְעִי לָךְ צָרְתָּה, אם היא מותרת בייבום.

אמר לו רבי יוחנן: צרתה לא קמיבעיא לי, דלא אלים קל וחומר למידחי צרה. אלא כי קמיבעיא לי היא גופה מאי, מי אלים קל וחומר במקום מצוה, או לא. (דף יב)

הצעה א' לפשיטת ב' הספקות: במשנה משמע שהגרשה עצמה אסורה בייבום וצרתה מותרת

אמר ליה רבי אמי: תניתוה, היתה אחת כשרה ואחת פסולה, אם היה חולץ, חולץ לפסולה. ואם היה מייבם, מייבם לכשרה. מאי כשרה ומאי פסולה, אילימא כשרה, כשרה לעלמא, פסולה, פסולה לעלמא. כיון דלדידיה חזיא, מאי נפקא ליה מינה.

אלא לאו כשרה, כשרה ליה. פסולה, פסולה ליה. ומאי ניהו מחזיר גרושתו, וקתני אם היה מייבם מייבם לכשרה. הרי שהיא (הגרשה שהחזירה) אסורה ביבום, וצרתה מותרת.

דחיית ההצעה: הכרייתא לא מדברת על מחזיר גרושתו

הגמרא דוחה את הראיה. לא, כשרה, לעלמא. פסולה, לעלמא. ודקאמרת כיון דלדידיה חזיא מאי נפקא ליה מינה, משום דרב יוסף, דאמר רב יוסף: כאן שנה רבי לא ישפוף אדם מי בורו ואחרים צריכים להם.

הצעה ב' לפשיטת הספקות: בכרייתא מבואר היא או צרתה חולצת

תא שמע, המחזיר גרושתו משניסת, ומת בלא בנים, היא וצרתה חולצת, היא וצרתה סלקא דעתך, אלא אימא או היא או צרתה. הרי שגם הגרשה וגם צרתה אסורים בייבום.

דחיית ההצעה: יש לומר בכרייתא: צרתה או חולצת או מתייבמת

הגמרא דוחה את הראיה: ולא תרוצי קא מתרצת לה, תריץ הכי: היא חולצת, צרתה או חולצת או מתייבמת.

יבמות דף יב

יום שישי טו אדר ב תשפ"ב

אמר ליה: תניתיה, היתה אחת כשרה ואחת פסולה, אם היה חולץ, חולץ לפסולה. ואם היה מייבם, מייבם לכשרה. מאי כשרה ומאי פסולה, אילימא כשרה, כשרה לעלמא, פסולה, פסולה לעלמא. כיון דלדידיה חזיא, מאי נפקא ליה מינה. אלא לאו כשרה, כשרה ליה. פסולה, פסולה ליה. ומאי ניהו מחזיר גרושתו, וקתני אם היה מייבם מייבם לכשרה. לא, כשרה, לעלמא. פסולה, לעלמא. ודקאמרת כיון דלדידיה חזיא מאי נפקא ליה מינה, משום דרב יוסף, דאמר רב יוסף: כאן שנה רבי לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם. תא שמע, המחזיר גרושתו משניסת, היא וצרתה חולצת, היא וצרתה סלקא דעתך, אלא אימא או היא או צרתה. ולא תרוצי קא מתרצת לה, תריץ הכי: היא חולצת, צרתה או חולצת או מתייבמת. [התבאר בדף הקודם].

שמואל: צרת ממאנת אסורה

אמר רב לילי בר ממל אמר מר עוקבא אמר שמואל: צרת ממאנת - אדם שהיה נשוי לב' נשים, אחת גדולה, ואחת קטנה שהשיאוה אמה או אחיה, והקטנה מיאנה ביבם, צרתה (דהיינו האשה הגדולה) אסורה.

ביאור: אי אפשר לומר שהצרה אסורה לאחים (שלא מיאנה בהם), כי גם הממאנת עצמה מותרת לאחים

מבררת הגמרא: למאן - למי [אמר שמואל ש]היא אסורה, אילימא לאחים - אם תאמר לאחים של היבם שמיאנה בו, והרי אי אפשר לומר כך, שהרי השתא - כעת נתבונן: היא גופה שריא - היא (הקטנה) עצמה מותרת לאחים, דאמר שמואל: מיאנה בזה - באח אחד, מותרת בזה - מותרת לאח השני. צרתה מיעיזא - וכי צריך לומר שצרתה מותרת.

אח שמת		ראובן		שמעון	
יש לו אשה קטנה	יש לו אשה גדולה	הקטנה מיאנה בראובן	הקטנה מותרת לשמעון	אם כן ודאי שהגדולה מותרת	

המשך הביאור: הכונה לומר שצרת ממאנת אסורה ליבם (שמיאנה בו)

אלא לדידיה - אלא צריך לומר [ששמואל אמר]: שהצרה אסורה ליבם שהקטנה מיאנה בו. שהמיאון עוקר את הזיקה, וצרתה הרי היא כצרת אשת אח שלא במקום מצוה, כי הקטנה מיאנה בראובן [ואף שע"י המיאון עקר את נשואי הקטנה לאח הראשון, מ"מ כיון שהיא לא מיאנה באח שמת, אלא ביבם, הרי זה נראה שהיא אשת האח שמת שאסורה לראובן, ומדרבנן היא אסורה לאח שמיאנה בו, ולכן צרתה אסורה].

אח שמת		ראובן		שמעון	
יש לו אשה קטנה	יש לו אשה גדולה	הקטנה מיאנה בראובן	הגדולה אסורה לראובן	הקטנה מותרת לשמעון	אם כן ודאי שהגדולה מותרת

הטעם שצרת ממאנת אסורה ליבם: גזירה משום צרת בתו ממאנת

שואלת הגמרא: ומאי שנא מְמַאֲנָת דְּשִׁרְיָא לְאַחִין - ומה שונה הממאנת (דהיינו האשה הקטנה) שהיא מותרת לאחים, דְּלֹא עֲבָדָא בְּהוּ מַעֲשֶׂה - שהיא לא עשתה מעשה בהם מעשה של מיאון, אִם כֵּן צָרָה נִמְי לֹא עֲבָדָא בְּהוּ מַעֲשֶׂה - הצרה הרי גם לא עשתה מעשה של ייבום, ותהא מותרת בייבום.

עונה הגמרא: - צרת הממאנת אסורה, גְּזִירָה מִשּׁוּם צָרָת בְּתוּ מְמַאֲנָת - שלא יבואו להתיר את הצרה כאשר היא בתו של היבם.

אח [א]
בת קטנה

אח [ב]	התחתן עם הבת הקטנה של אחיו	יש לו אשה נוספת (צרה)
--------	----------------------------	-----------------------

אח ב מת בלא בנים,

הבת הקטנה וצרתה נפלו לייבום לפני אח א, והבת הקטנה מיאנה באביה.

אח א' אינו מייבם את אשת אחיו, שהרי היא בתו, כמבואר במשנה בתחילת הפרק. וכן אינו מייבם את צרתה.

והנה אם נתיר בכל צרת ממאנת לייבם את הצרה, חששו חכמים שיבואו להתיר גם את צרת בתו ממאנת, וצרת בתו ממאנת אסורה כפי שהתבאר להלן, על כן אמרו חכמים שבכל אופן צרת ממאנת אסורה.

שאלה: הרי שנינו במשנה שאם הערוה מיאנה [ביבם] צרתה מותרת

שואלת הגמרא: וְצָרָת בְּתוּ מְמַאֲנָת מִי אֲסִירָא - וכי הצרה של בתו ממאנת אסורה, וְהִתְנַן - והרי שנינו בתחילת המסכת: וְכוּלָּן - כל הט"ו עריות, אִם מֵתוּ העריות, אוּ מֵיֵאֲנוּ, צְרוּתֵיהֶן מוֹתְרוֹת. ויש לבאר במשנה: דְּמֵיֵאֲנָה בְּמֵאֵן - במי היא מיאנה, אֵילִימָא דְּמֵיֵאֲנָה בְּכַעַל - אם תאמר שהיא מיאנה בבעל שמת, הֵינּוּ גְרוּשָׁה, וכבר שנינו במשנה שאם הבעל גירשת את הערוה, הרי אינה נופלת לייבום במותו, ובודאי שצרתה מותרת, ולמה המשנה צריכה לשנות גם מיאנה בבעל. אָלָא לֹא בְּיָבָם - אלא אין לומר אלא שכונת המשנה לומר שהיא מיאנה ביבם, וצרתה מותרת. הרי מוכח שצרת ערוה מותרת.

תשובה: במשנה מדובר שהערוה מיאנה בבעל

הגמרא דוחה את הראיה: לֹא, לְעוֹלָם בְּכַעַל - כוונת המשנה שהיא מיאנה בבעל, וְתִרִי גְוִינִי

גירושין - ולפי זה המשנה ביארה שני אופנים גירושין או על ידי מיאון או על ידי גירושין שבשניהם מופקע נישואי האח לערוה וצרתה מותרת לאח. אבל אם היא לא מיאנה באח שמת, אלא ביבם צרתה אסורה.

שאלה: מדוע כאשר מיאנה בבעל צרתה מותרת. וכאשר מיאנה ביבם צרתה אסורה

שואלת הגמרא: **ומאי שנא כי מיאנה בבעל דעקר[ת]ינהו לנשואין** - ומה שונה באופן שהיא מיאנה בבעל שמת שהיא עקרה את נישואיה לבעל שמת, ועל כן צרתה מותרת שאינה צרת ערוה (כי הרי נישואי הערוה לאח נעקרו), **כי מיאנה ביבם נמי נשואין קמאי קא עקרא** - כאשר היא ממאנת ביבם, הרי גם הנשואין הראשונים נעקרו, שהרי המיאון ביבם עוקר למפרע את נישואיה הראשונים לאח שמת, ואם כן מדוע צרתה אסורה הרי אינה צרת ערוה.

תשובה: כשמיאנה ביבם ולא בבעל הרי היא נראית כצרת בתו

עונה הגמרא: **משום דתני רמי בר יחזקאל, דתני רמי בר יחזקאל: מיאנה בבעל, מותרת לאביה של בעלה, ואינה אסורה משום שהיתה כלתו, כיון שהמיאון עוקר לגמרי את הנשואין הראשונים ולא היתה כלל כלתו.** אבל אם מיאנה ביבם, **אסורה לאביה של בעלה, אלמא משעת נפילה נראית ככלתו** הרי מוכח שבגלל שנפלה לייבום הרי הועילו הנשואין הראשון לזקקה לייבום, והרי היא נראית כאשתו גמורה של האח שמת, ונראית ככלתו של האב, ועל כן היא אסורה עליו.

הכא נמי - כאן גם בבתו ממאנת, **משעת נפילה** - משעה שנפלה בתו לפניו לייבום והוצרכה למאן בו הרי היא נראית כאשת אחיו, וכן צרתה **נראית כצרת בתו**, ולכן היא אסורה.

צרת איילונית אסורה

אמר רב אסי: צרת איילונית - היה נשוי ב' נשים, והאחת איילונית (אשה שאינה יכולה ללדת), ומת בלא בנים, **אסורה** - האיילונית וצרתה אסורות להתייבם ופטורות מן החליצה, **שנאמר 'והיה הבכור אשר תלד', פרט לאיילונית שאינה יולדת**, וכיון שהאיילונית פטורה מייבום, הרי היא עליו באיסור אשת אח, וצרתה היא צרת ערוה, והיא גם אסורה בייבום.

שאלה א': כברייטא משמע שצרת איילונית אינה כצרת אשה שיש עליה זיקת ב' יבמים, אלא היא מותרת

מתבי רב ששט, שנינו במשנה להלן: 'שלשה אחין, נשואין שלש נשים נכריות - נשואין לג' נשים שאינם אחיות,

וימת אחד מהם - ומת אח א',

ועשה בה שני מאמר - ואח ב' קידש את היבמה, אשת אח א' (קידשה בכסף, ומהתורה אינו כלום. שהיא עדיין צריכה ביאה, כדי שיהיה ייבום דאורייתא, או שיחלוץ אותה, אלא שמדרבנן ה'מאמר' חל, ואם רוצה לחולצה צריכה גם גט),

וימת אח ב',

הרי אלו שתי הנשים (אשת אח א' שכעת היא מקודשת לאח ב'. וכן אשת אח ב') **חולצות ולא מתייבמות**,

שנאמר וימת אחד מהם יבמה יבא עליה', **מי שעליה זיקת יבם אחד ולא זיקת שני יבמין**, וכאן יש על אשת אח א' שני זיקות, א' זיקת ראובן, שהרי שמעון לא נשאה, אלא רק עשה מאמר, ומאמר אינו מפקיע את זיקתה לראובן. ב' זיקת שמעון. וכן אינו מייבם את אשת אח ב' היא צרתה.

וקתני עליה - ושנינו בברייתא על משנה זו: **אמר רב יוסף: זו היא צרת אשת אח מאב, שאיסור נפילה גרם לה** - שמה שאשת אח א' נפלה ליבום ב' פעמים לפני לוי, זה גרם לה להיות אסורה ביבום (כפי הדרשה הנ"ל 'מי שעליה זיקת יבם אחד'), והרי היא אשת אח שלא במקום מצוה, ועל כן גם צרתה אסורה, **שלא מציינו בכל התורה כולה כגון זאת** - לא מצאנו מקור בתורה שתיאסר, אלא איסורה הוא רק מדרבנן, שאין כאן איסור ערוה.

הגמרא מבארת את הראיה: מה שאמרה הברייתא **'זו היא'**, **למעוטי מאי**, איזה אופן נוסף יש שהיבמה אינה אסורה על היבם אלא מסיבה צדדית, כגון כאן שהיא בעצם מותרת על היבם אלא בגלל שהיא נפלה לפניו ליבום מאח נוסף הא נאסרת, **לאו למעוטי** - אין לבאר אלא שזה בא למעט **צרת אילונית דשריא** - שאיילונית גם אינה אסורה על היבם בעצם (שאינה מט"ו עריות וכדומה) אלא שאינה ראויה ללדת ולכן היא אסורה עליו, ואת זה באה הברייתא למעט שצרת איילונית מותרת.

תשובה: כוונת הברייתא לומר שצרת איילונית אינה כמי שיש עליה זיקת ב' יבמים, אלא היא אסורה מהתורה ואף אינה צריכה חליצה

הגמרא דוחה את הראיה: **לא** - אין כוונת הברייתא למעט צרת איילונית שהיא מותרת להתייבם, אלא **למעוטי צרת אילונית דאסירא** - למעט צרת איילונית שהיא אסורה, **ומאי זו היא** - וכיון שגם צרת מי שיש עליה זיקת ב' יבמים אסורה וגם צרת אילונית אסורה, מה מיעטה הברייתא בלשון 'זו היא',

כך הכונה: **זו היא** [צרת מי שיש עליה זיקת ב' יבמים] **דאיסור נפילה גרם לה, צרתה בעיא חליצה** - צרתה צריכה חליצה. אבל **אילונית אפילו חליצה לא בעיא** - אבל צרת איילונית אפילו חליצה אינה צריכה.

מאי טעמא, הא דאורייתא - איילונית אסורה מהתורה, שהתורה לא התירה איסור אשת אח באשה איילונית, ועל כן צרתה היא צרת ערוה דאורייתא ואף חליצה אינה צריכה. אבל **הא** - זו, מי שעליה זיקת ב' יבמים, איסורה **דרבנן**, שמהתורה המאמר אינו חל כלל, אלא שרבנן אסרוה, וכיון שמהתורה היא צריכה יבום, על כן היא חולצת.

שאלה ב': שנינו במשנה שצרת איילונית מותרת

תנן - שנינו במשנתינו: **וכולץ אם מתו, או מיאנו, או נתגרשו, או שנמצאו אילונית, צרותיהן מותרות**, הרי מפורש שצרת איילונית מותרת.

תשובה: המשנה מדברת באילונית שלא ידע בשעת הנשואין שהיא אילונית והרי זה מקח טעות, ועל כן הנשואין בטלים

עונה הגמרא: **לֹא קִשְׁיָא, קָאן** - מה שרב אסי אמר, מדובר באופן **שֶׁהִכִּיר בָּהּ** - כשנשאה ידע שהיא אילונית, ואין זה מקח טעות, והרי היא אשתו, וצרתה היא צרת אילונית, והרי היא אסורה.

קָאן - משנתינו מדובר באופן **שֶׁלֹא הִכִּיר בָּהּ** - כשנשאה לא ידע שהיא אילונית, ומקחו מקח טעות, ואינה אשתו כלל, לפיכך צרתה מותרת שאינה צרת אילונית.

הגמרא מוכיחה כתירוץ זה: **דִּיקָא נָמִי** - כך גם מדויק, **דִּקְתָּנִי** - מלשון המשנה: וכולן **שְׁנִמְצָאוּ** אילונית, **וְלֹא קְתָנִי** - ולא שנינו 'וכלן **שֶׁהָיוּ** אילונית', הרי משמע שמדובר שלאחר נישואין נודע שהיו אילוניות. **שְׁמַע מִינָהּ**.

רבא: הלכתא צרת אילונית מותרת אפילו אם ידע מתחילה שהיא אילונית

אָמַר רָבָא: [עמוד ב] **הִלְכְתָא, צֶרֶת אֵילוֹנִית מוֹתֶרֶת, וְאֶפִּילוּ הִכִּיר בָּהּ** - אפילו אם האח שמת ידע לפני נישואיו שהיא אילונית, **וְאֶפִּילוּ צֶרֶת בְּתוּ אֵילוֹנִית** - ואפילו אם בתו היא אילונית והיא נשואה לאחיו, ויש לאחיו אשה נוספת (צרה), הרי צרתה מותרת.

אח [א]

בתו אילונית

יש לו אשה נוספת (צרה)

התחתן עם בתו האילונית של אחיו

אח [ב]

אח ב מת בלא בנים,

אח א' מייבם את **צרת בתו**, מפני **שאשת אחיו (שהיא בתו)** אינה נופלת כלל ליבום, שהרי היא אילונית ואינה בפרשת יבום, ועל כן צרתה מותרת, (שהתורה אסרה צרת ערוה רק כשהיא צרת ערוה במקום מצוה (במקום שהערוה נופלת ליבום, והיא אסורה להתייבם היות והיא ערוה, ואזי גם צרתה אסורה. אבל אם הערוה אילונית, אינה נופלת כלל ליבום, והרי היא כצרת ערוה שלא במקום מצוה שהיא מותרת).

שואלת הגמרא: **וְלֹא הָא דִּקְתָּנִי שְׁנִמְצָאוּ** - לפי זה נמצא שגם אם היא היתה אילונית מתחילה צרתה מותרת, ולמה במשנה שנינו 'שנמצאו', שמשמע שרק אם בתחילה לא ידע שהיא ערוה והקידושין מקח טעות, רק אז צרתה מותרת, שאינה צרת ערוה.

עונה הגמרא: **תָּנִי** - אכן תשנה במשנה 'וכלן **שֶׁהָיוּ** אילוניות צרותיהם מותרות', שאף אם היו בתחילה אילוניות, צרותיהם מותרות.

רבין אמר רבי יוחנן: צרת ממאנת, צרת אילונית, צרת מחזיר גרושתו - מותרות

כִּי אָתָּא רַבִּין, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אַחַת צֶרֶת מִמָּאֵנָת - צרת אשה שמיאנה ביבם, וְאַחַת צֶרֶת אֵילוֹנִית, וְאַחַת צֶרֶת מַחְזִיר גְּרוּשָׁתוֹ (שנישאת ועבר והחזירה), כּוֹלֵץ מוֹתֶרֶת.

ג' נשים משמשות במוך

להלן מביא רב ביבי מחלוקת רבי מאיר וחכמים ומקשה לפי זה על משנתינו: **תני רב ביבי קמיה דרב נחמן, שלש נשים משמשות במוך - מותרות לתת מוך כדי שלא יתעברו: (א) קטנה. (ב) מעוברת (ג) ומניקה.**

(א) קטנה, שמה תתעבר, ושמה תמות.

(ב) מעוברת, שמה תעשה עוברת סנדל - שכאשר היא מעוברת וחוזרת ומתעברת, דוחק העובר את חבירו ופוחת את צורתו.

(ג) מניקה, שמה תגמול בנה וימות - אם תתעבר תהא צריכה לגמול את בנה מלהניק, ושמה ימות בנה כשלא יינק.

ואיזו היא קטנה הראויה להתעבר ולמות: **מבת אחת עשרה שנה ויום אחד, עד שנים עשרה שנה ויום אחד. פחות מכאן, ויתר על כן, משמשת כדרכה והולכת, דברי רבי מאיר, שבפחות מגיל זה אינה יכולה להתעבר. ויותר מגיל זה אין סכנה שתמות.**

וחכמים אומרים: אחת זו ואחת זו - אחת קטנה, אחת מעוברת, ואחת מניקה משמשת בלא מוך כדרכה והולכת, ומן השמים ירחמו, משום שנאמר שומר פתאים ה'.

שאלה: בכרייתא זו מבואר שקטנה יכולה להתעבר וללדת, וקשה על המבואר במשנתינו שלא יתכן לומר בחמותו שהיא ממאנת, והרי יתכן שחמותו תלד בקטנותה ותמאן בהיותה קטנה

הגמרא מדייקת בדברי הברייתא: **מדקאמר - ממה שאמר רבי מאיר 'קטנה שמה תתעבר ושמה תמות', ולא אמר 'שמה תתעבר ותמות', מקלל דאיכא קטנה דמיעברא ולא מתה - מכך משמע שאין זה ודאי שאם תתעבר תמות, אלא יש קטנה שמתעברת ויולדת ולא מתה,**

לפי זה הגמרא מקשה על משנתינו: **אם כן שקטנה יולדת, מצינו חמותו ממאנת - כגון שילדה בהיותה קטנה, וקידש אדם את בתה, ונמצאת זאת חמותו קטנה וראויה למאן עד י"ב שנה.**

ותנן - והרי שנינו: אי אתה יכול לומר בחמותו ואם חמותו ואם חמיו שנמצאו אילוניות או שמיאנו, שקטנה אינה יולדת.

הצעת תשובה: אכן יש לומר בדברי רבי מאיר שקטנה אינה יולדת ואם היא מתעברת הרי היא מתה

עונה הגמרא: **אימא - יש לומר בדברי רבי מאיר שמה תתעבר ותמות, והיינו שאם תתעבר בהיותה קטנה ודאי תמות, דאמר רבה בר ליואי: גבול יש לה, קודם הזמן הזה - לפני הזמן האמור למעלה, דהיינו קודם שהיא בת י"א, אינה מתעברת כל עיקר. תוך הזמן הזה - בשנת הי"א, היא מתה ועוברת מת. לאחר זמן הזה - אחר י"ב, היא חיה ועוברת חי.**

דחיית התשובה: במשנה עצמה משמע שקטנה יולדת

הגמרא דוחה את התשובה: **איני - האמנם וכי כל קטנה שיולדת מתה, והא תני רבה בר שמואל: אי אתה יכול לומר בחמותו ואם חמותו ואם חמיו שנמצאו אילוניות או שמיאנו, שפבר ילדו - ואינם איילוניות, ומכך שתולה את הטעם בכך 'שכבר ילדו', משמע שמדובר**

בקטנה, שאם לא מדובר בקטנה אלא בגדולה, היה אומר 'שכבר גדלו' (וגדולה אינה ממאנת).
הרי מבואר שאף קטנה יולדת.

אָלָא לְעוֹלָם יֵשׁ לומר בדברי רבי מאיר, שְׁמָא תְּתַעֲבֹר וְשְׁמָא תָּמוּת, שאין זה ודאי שקטנה שיוולדת מתה.

וְאָלָא קָשִׁיָּא הָךְ - ואלא קשה לפי זה מה שמבואר במשנתנו שלא שייך לומר מיאון בחמותו, מה הטעם בזה [שאי אפשר לבאר שהטעם הוא מפני שחמותו היא גדולה, שקטנה אינה יולדת, שהרי כמבואר גם קטנה יולדת],

תשובה חדשה: אכן קטנה יכולה ללדת. וכוונת משנתנו לומר שאם היא ילדה דינה כגדולה ושוב אינה ממאנת

מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב סָפָרָא:** אכן קטנה יולדת, אמנם **בְּנִים הֵם כְּסִימָנִים** - כסימני גדלות, וכיון שילדה דינה כ'גדולה', אף שאינה בת י"ב שנים, ואינה ממאנת.

וְאֵית דְּאָמְרֵי - ויש אומרים: **בְּנִים עֲדִיפֵי מְסִימָנִים.**

מבררת הגמרא: **לְמָא נִפְקָא מִינָהּ,** אם בנים כסימנים או יותר מסימנים.

מבארת הגמרא: **דְּאֶפִּילוּ לְרַבִּי יְהוֹדָה דְּאָמַר** [שקטנה יכולה למאן אף משהביאה שתי שערות] **עַד שְׁיִרְכָּה הַשְּׁחוּר -** שיהיו שם שערות הרבה, מכל מקום **בְּבָנִים מוֹדָה,** שאם ילדה הרי היא גדולה, ואינה יכולה למאן. (דף יג)

הגמרא מביאה תירוץ נוסף בביאור המשנה מדוע אין מיאון בחמותו (דהיינו בקטנה שילדה): **וְרַב זְבִיד אָמַר:** **אֵין בְּנִים בְּלֹא סִימָנִים,** וממילא כיון שילדה ודאי שהביאה סימנים, ואף שאינה בת י"ב דינה כגדולה, ושוב אינה ממאנת.

שואלת הגמרא: **וְנִבְדֹּק** אם יש לה סימנים.

עונה הגמרא: **חֵיִישִׁין שְׁמָא נִשְׂרוּ הַסִּימָנִים.**

שואלת הגמרא: **הֲנִיחָא לְמָאן דְּאָמַר חוֹשְׁשִׁין -** ביאור זה נוח ומבואר לפי מי שאומר שחוששים שנשרו הסימנים, **אָלָא לְמָאן דְּאָמַר אֵין חוֹשְׁשִׁין, מָאִי אִיכָּא לְמִימַר -** מה יש לומר, הרי כיון שאין חוששים שהסימנים נשרו, נבדוק אם יש לה סימנים.

עונה הגמרא: **אֶפִּילוּ לְמָאן דְּאָמַר אֵין חוֹשְׁשִׁין** שמא נשרו הסימנים, מכל מקום **מְשׁוּם צַעַר לִידָה חֵיִישִׁין** שהם נשרו, וממילא לא תועיל הבדיקה.

(א) לעיל ג. (ב) לקמן ל.
 (ג) [ע"ל את אשמן]
 (ד) לקמן ל. (ה) שבת נב.
 (ו) ש"נ ועי' תוס' בחבטות
 עה: ד"ה חבטא. (ז) אשם
 עירובין עה. ר"ה נב: לג.
 בחבטות נה. הרי"ה ב: א.
 (ח) לקמן קז: (ט) לקמן קז.
 קידושין טז: ע"פ. (י) לעיל
 יב. לקמן קז: י. (יא) לעיל ג.
 יא. (יב) לעיל ט. לקמן מה.
 עירובין פ"ד מ"ח (יג) ג"ה
 בחבטא. (יד) דף קז: א.
 (טו) לעיל טה.

והיולדת בקטנות חזקה הציאה סימנים
י"ב לא תמאן דהני סימנים גמורים יגהו
כלאחר זמן לענין סימן ולא אמרינן שומא
פלוטמא צפ' יולא דופן(מדה דף מו):
ה פטורה:

(ו) רב זביד אמר אין בנים בלא סימנים.
דאין עיבור בנים של קיימא מצוי לה
זמנין אמו מדפריך ונידוק^א וכן אלא למ"ד
למימר ואם אין בנים כלל בלא סימנים ודאי

רַב וּבִד אֲמַר אֵין גֵּנִים בְּלֹא סִימָנִים. אֲמַר ר' לִדְרִיךְ נִפְשָׁא
 דְּלִין עֵינֵי דְּבִנִּים עַל קִיּוּמָא דְּלִיָּא בְּלֹא סִימָנִים וּמִדּוּ
 וּמִנֵּן אֲמַר דְּמִדְּרַשׁ עֵינֵינוּ^א וְכֵן אֲמַר לְמַד' דִּין חוּשֵׁין נִפְשָׁא אִיכָּא
 לְמִדְּרַשׁ וְאֵם אֵין גֵּנִים כֻּלָּ בְּלֹא סִימָנִים וְהִי שִׁירָא וְגַם לְפָן חוּשֵׁין
 נִמִּי מִשְׁמַע דְּלִיָּא אִיכָּא חֲשָׁא דְּעִנְיָנָא
 וְלֹא שִׁירָא לְפָנֵינוּ וּמִשְׁמַע לִי אִיכָּא שְׂמִי
 עֵינֵינוּ בְּלֹא סִימָנִים לֹא מִנֵּן מִשְׁמַע
 מִתְּחִלָּתָא דְּחוּשֵׁין לְסִימָנִים דְּמִדְּרַשׁ
 וְהוּלֵי לְפָנֵינוּ קִלְמָר נִמִּי בְּרַב דִּין לִיָּא
 כּוּן הִמֵּן הוּא אִיכָּא מִתָּה עֲבֻדָּתָא
 אֲרִיכִי מִשְׁמַע דְּלִיָּא רִיב רִיב לִיָּא שְׂמִי
 עֵינֵינוּ בְּלֹא סִימָנִים וּנְבִדְרֹק
 נִתְחִילָא לְמַד' דִּין חוּשֵׁין
 וְכֵין מֵאִי אִיכָּא לְמִדְּרַשׁ
 וְכֵין מִשְׁמַע עֵצֵר לִדְרִי
 וְכֵין חֲצוּתֵינוּ וְכֵין

לצורך. לרוב הרבה
משמע, מדלג כחצי לצור
(לעיל ג.) וכנסה
המגרש וזאת. מוסרת זו
להתייבס, שהרי עד שלא
כנסה גירש את הראשונה
שהיא ערוה ולא היתה
לרמה מעולם (לקמן ל.).
תברא. קשה להדדי ב"ק
מז: כתובות עה:.

א. וְיִשְׂרָאֵל בִּרְבִּיעַ שָׁנָה
כָּאָל הַשָּׁנָה כֻּלָּה לֵבָל
מִשְׁמֵנִים. וְכִי יִשְׂרָאֵל
נָגַם מִשְׁמֵנֵי צֶדֶק הָרִדְקָה
חִישְׁיוֹן מִשְׁכֵּס הָלִבָּא
וְכֵן אֲחֵשׁ בְּעֵמֶלֶא לֵב
שְׁטֵרֵר בּוֹרָא. מוֹמ'
הַלֵּשׁ. וְלֵב נָגַם
לִמְפֹּר מִיֵּד. מוֹמ' מִסֵּס.
ז. מוֹמ' לֵב אֵין אֵין
כָּלֵל בְּאֵין מִשְׁמֵנֵי וְמוֹמ' לֵב
אֵין בְּאֵין כִּסְמִינֵס.
מוֹמ' מִלֵּשׁ. וְלֵב אֵין
חֲשִׁיב לֵב רֵדֵי נְהִלָּה
דְּבִסֵּין לֵב רֵדֵי כִסְמִינֵס
וְכֵן וּבִדְּ מוֹמ' לֵב סֵק
נְדִלְתָּ. מוֹמ' הַלֵּשׁ. וְלֵב
רִידֵק רִידֵין רִדְּוִינֵין גְּבִי
עֵזֶק לִדְּוִינֵין תִּדְּקֵין מוֹמ'
לֵב לֵב לִפְסוֹרֵי מוֹמ'
לִמְלֵחָתָא וְתִבְחָתָא דְּמִדָּה
אִשְׁקֵנָה תִּיבְחָתָא דְּמִדָּה
לֵב חֲזֹן מִלְּחָרֹן מוֹמ'
מִנְיָן. וְכִי בּוֹרָא אִשְׁרָאֵל
לְהִנְדִּיל לִדְּוִינֵין אִשְׁרָאֵל
שְׁמֵס. עֲרִיבֵלָה. מוֹמ' לִיְהִלָּה

[illegible]

אִשׁ אֶת־כִּרְיָא
בְּדִבְכֶם עֲרוּךְ יִמְיָא
עֲרוּךְ קִימָא: כִּי־צַד אִמָּא
כֵּן־לְכֶכּוּף גִּירֵשׁ וְרִמִּי
נִשְׁאוּבִים כִּי אַחִיוֹת אִמָּאֵיהֶם
מִכְעִלִי אַחִיוֹת
וּכְכֹסֶה הַמִּגְרֵשׁ זִמְרָה
כִּתּוּב אִו תִּגְרֵשׁוּ וְרִמִּי
גִירֵשׁ וְחֹאכִי כֵּן־אִם
לֹא אִי־רִימָה 10. תִּגְרֵשׁ
שֶׁנָּה זֶה הָאִי נִשְׁאוּבִים
תָּנָה סִבֵּר בְּשִׁטְתֵּי חֲסִידֵי
אִמָּא וְכֹלֵךְ חֵד תָּנָה הִיא
זֶה קִטְנִי: וְרִמִּי לֹא־שִׁיבֹלֵד
וְתִרְחִיבִים לִימָא מִסְטִיִּי
11. דִּיאִר אִשְׁעִיָּא מִכֶּכּוּף
מִמִּנְהַת יְחֻקָּהּ לֹא־מִנְהַת
רִמִּי בִּר יִחְקֹרֵהָ לִימָא
מִיָּאנָה כִּיבֵּם אִסּוּרָה
נִפְלִיָּה נִרְאִית כִּכְלֹר 12.
נִרְאִית כִּצֵּר כִּתּוּב: מִלֵּת
מִזֹּל מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁאוּתָל לִי
אִמָּא וְאִשְׁת אִבִּי וְאִחָהּ
וְאִשְׁת אִחִי אִבִּי וְאִשְׁת
מִתְרִינִי הַצִּירוֹת לֹא־חִלְּתָה

[illegible][illegible][illegible]

ומינקט שמה בשצ"י
ומנין לו לגמרא דרב
מימר דאין צנים כלל
משמע במילתיה^א ו"ל
כלל בלא סימנים בא
אי אתא לפלוגי אדרב
ידיה נמי אין צנים כלל
מו לרב ספרא^ב אלא

שני חוששין שמא נשרו
פסק גדולה לענין חליצה
תא ולענין עונשין ומילי
פ"ד לקצר רב זצ"ד
אחר הזמן דלא כהלכתא^א
עלמא מודה רב זצ"ד
פני הזמן ושאי הכא
ינין לסימנים כאלו הם
דנשים ומי לרב תתרא:

קמי לידה וחי יליד
יחש שמא נשרו דאכתי
ידה וי"ל דלאו דוקא
דה"ה נמי דמשום
שינן שמא נשרו ולא
אלא משום דאקשי ליה
מות כדי למאן דהיינו
נקט צער לידה וה"ה

[illegible]

נפילה נראית ככלתו:
מאי

נא א מ״ פ״ו מהלכות
 יום הדין
 ט״ו אה״ע סימן קעג
 סעי' ז
 גב ב מ״ שם הדין
 ט״ו אה״ע שם
 סעי' ז

1. ואֵשָׁה אֶל אַחֶתָּה לֹא
תִקַּח לְצֵרֶר לְגִלּוֹת
עֲרוּתָהּ עֲלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ;
וַיִּקְרָא יְיָ יִח

גמ' רב אשר אמר סברא
היא ע' לעיל דף ב
ע"א מד"ה עד סוף:
שם נשואין הראשונים
מפילים. לקמן דף פד
ע"ב: שם ה"ג משעת
מפילת. עיין לקמן דף טז
ע"א מד"ה אי כרזי אלעזר:

(א) רש"י ד"ה ומנסה וכו' של זה הראשונה דקראי לה נרות: (ב) ד"ה לעממרו וכו' נספ' ר"ג דצריכה: (ג) ד"ה סכא נמו וכו' לנס והוצרכה לעמלן: (ד) ד"ה שש וכו' שהן ננכורים אלל זה: (ה) ד"ה אטמו וכו' ואטמו אטמו ואטמו מואביו ואשם אדמו: (ו) תוס' ד"ה שש וכו' ומיטו וימננו איתא מדפריך:

מחזיר גרושתו כולן
מותרות: מתנ' ב"ש
מבשרין וב"ה פוסלין
לבהמה שנבעלה לפסול
לה דכתיב ובה כהן כי
תהיה לאיש זר [היא]
בתרומת הקדשים לא
תאכל כגון שנבעלה לזר
אצלה פסלה לתרומה
ולכהונה מק"ו דגרושה

[illegible]

שבת קודש טז אדר ב תשפ"ב

יבמות דף יג

וְרַב זְכִיד אָמַר: אֵין בְּנִים בְּלֹא סִמְנִים. וְנִבְדּוּק, חִיּוּשֵׁינָן שְׁמָא נִשְׂרוּ. הֵנִיחָא לְמֵאן דְּאָמַר חוּשְׁשִׁין אֱלָא לְמֵאן דְּאָמַר אֵין חוּשְׁשִׁין, מָאי אֵיכָא לְמִימַר. אָפִילוּ לְמֵאן דְּאָמַר אֵין חוּשְׁשִׁין מְשׁוּם צַעַר לִידָה חִיּוּשֵׁינָן. [התבאר בדף הקודם].

שנינו במשנה: כִּיצַד פּוֹטְרוֹת צְרוּתֵיהֶן וְכו'.

מבררת הגמרא: מְנַהֲנֵי מִלֵּיל - שצרת צרתה פטורה.

מקור א' שפוטרות צרות צרותיהם, 'לצדור'

אמר רב יהודה: דאמר קרא 'לצדור', התורה ריבקה צרות הרבה.

מקור ב': סכרא

רב אשי אמר: סכרא היא, צרה מאי טעמא אסירא, דבמקום ערוה קיימא, צרת צרה נמי במקום ערוה קיימא.

סתירה בדין כנס את הצרה ואחר כך גירש את הערוה, האם הצרה מותרת

שנינו במשנה: כִּיצַד אִם מָתוּ הֵן כּו' צרותיהן מותרות.

מדברי המשנה שהיה נשוי אחיו (שמת) לערוה ולצרה, ואחר כך גירש את הערוה צרתה מותרת, מבואר שאם גירש את הערוה, צרתה מותרת, ואפילו כִּנְסָא וְלִבְסוּף גִּירָשׁ - ואפילו אם הבעל (שמת) כנס תחילה את הערוה ואת הצרה, ואחר כך גירש את הערוה. וטעם הדבר מפני שכאשר הבעל מת הערוה לא היתה נשואה לו, ונמצא שהערוה אינה נופלת ליבום, וצרתה אינה צרת ערוה.

שואלת על כך הגמרא: וְרַמִּינָהּ - וקשה על כך ממשנה שנינו להלן: שְׁלֹשָׁה אָחִים, שְׁנַיִם מִהֶן נְשׂוּאִים שְׁתֵּי אָחִיוֹת, וְאַחַד נְשׂוּי נְכָרִית, גִּירָשׁ אֶחָד מִבְּעֵלֵי אָחִיוֹת אִשְׁתּוֹ, וּמֵת הַנְּשׂוּי נְכָרִית, וְכִנְסָהּ הַמְּגֵרֶשׁ, וְמָת, זֶה הֵיא שְׁאָמְרוּ: שָׂאֵם מָתוּ אוֹ נִתְגַּרְשׁוּ צְרוּתֵיהֶן מוֹתְרוֹת.

אח [א]	אח [ב]	אח [ג]
נשוי אשה	נשא את אחות אשתו	נשוי נכרית

אח [א] גירש את אשתו הראשונה.	אח [ג] מת	אח [א] נשא את אשת אחיו שמת	אח [א] מת	אח [ב] מותר לייבם את אשת אח [א]. שאינה צרת אחות אשתו (כיון שאח א' גירש את אשתו הראשונה)
------------------------------	-----------	----------------------------	-----------	---

ומשמע בלשון זו: טעמא דגירש ואחר כך כנס - שהטעם שמותר ליבם את אשת אחיו

(הנכרית) מפני שגירש תחילה את **אשתו**, ואחר כך כנס את **הנכרית**, ועל כן אינה צרת אחות אשתו, **אָבֵל כָּנָס** תחילה את הצרה, **וְאַחֵר כֶּךָ גִּירֵשׁ** את הערוה, **לֹא** הותרה הצרה.

תשובה א': **אכן זו מחלוקת בין המשניות**

אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה: תִּבְרָא - אכן זו סתירה בין המשניות, **מִי שֶׁשָּׁנָה זֶה לֹא שָׁנָה זֶה, הָאִי תִנָּא** - התנא של משנתינו **סָבַר: מִיָּתָה מִפְּלֵת -** מיתת הבעל מפלת את נשיו לייבום, הלכך אפילו אם כנס תחילה את הצרה, ואחר כך גירש את הערוה, הצרה מותרת, כיון שבשעת מיתה היא לא היתה צרת ערוה.

וְהָאִי תִנָּא - והתנא של הברייתא **סָבַר, נִשְׁוֹאֵין הָרָאשׁוֹנִים מִפְּלִים -** נשואי הבעל (שמט) מפילים אותה לייבום, הלכך אם כנס תחילה את הצרה, ואחר כך גירש את הערוה, הצרה אסורה, כיון שבשעת נישואי הצרה היא היתה צרת ערוה, ומשנעשית צרת ערוה שעה אחת אסורה עולמית.

תשובה ב': **המשניות אינם חולקות, אלא משנתינו שנתה דין זה בגירש ולבסוף כנס, ואין צריך לומר שכן הדין בכנס ולבסוף גירש**

רָבָא אָמַר: לְעוֹלָם חַד תִּנָּא הוּא - יש לומר ששני המשניות לא נחלקו אלא הם דעת תנא אחד, **וְזוֹ וְאֵין צָרִיךְ לִימַר זֶה קִתְּנִי -** ומשנתינו שנתה דין זה שהצרה מותרת באופן שכנס ולבסוף גירש, (היות ובשעת מיתה היא לא היתה צרת ערוה). והתנא ממשיך במשניות שאחר כך ואומר (במשנה של ג' אחים) שאין צריך לומר שאם גירש את הערוה ולבסוף כנס, שהצרה מותרת (שכבר בשעת הנשואין הראשונים היא לא היתה צרת ערוה).

הצעה: **משנתינו היא ראייה לשיטת רבי אושעיא שאין ממאנת לזיקתו**

שנינו במשנה: **וְכָל שֶׁיְכוּלָה לְמַאֵן** ולא מיאנה, צרתה חולצת ולא מתייבמת. [אם הערוה קטנה ויכולה למאן בנשואין, אף שלא מיאנה, הואיל וקידושי האח לערוה אינם אלא מדרבנן, ומהתורה אינה נשואה לו כלל, נמצא שמהתורה רק הצרה נופלת לפניו לייבום, ואינה צרת ערוה, ויכול האח לייבמה, אלא שרבנן תיקנו שצרתה חולצת ולא מתייבמת, שאם ייבמה הרי זה נראה כמייבם צרת ערוה.

שואלת הגמרא: **וְתִמְאָן הַשְּׁתָּא וְתִתְיִיבם -** ותמאן הערוה כעת, ותאמר איני רוצה בקדושין שקדשוני אמי ואחי לבעלי (המת), ותעקור קידושין הראשונים ותתייבם צרתה.

לִימָא מְסִיעָא לִיהּ לְרַבִּי אוֹשְׁעִיא, דְּאָמַר רַבִּי אוֹשְׁעִיא: מְמַאֲנַת לְמַאֲמָרוּ - אם עשה היבם מאמר (קדושין בלא ביאה) ביבמה קטנה, ומיאנה בו, מפקיע המיאון את המאמר, ואינה צריכה גט, [שה'מאמר' הוא מדרבנן, והיבם צריך לכנוס את היבמה בביאה, כדי שיהיה יבום דאורייתא, או להוציאה בחליצה וגט. ואם מיאנה בו, אינה צריכה גט],

וְאֵינָה מְמַאֲנַת לְזִיקָתוּ - אינה ממאנת לעקור את הנשואים הראשונים (עם המת) ולהפקיע

את זיקת הייבום ולצאת בלא חליצה, וכן כאן המיאון לא עוקר את נשואי הערוה כדי להתיר את צרתה.

דחיית ההצעה: אף אם ממאנת לזיקתו, בצרת ערוה המיאון לא מועיל כיון שנראית כצרת ערוה

הגמרא דוחה את הראיה: **לֹא** - אין ראייה ממשנתנו לדינא של רב אושעיא שיתכן לומר שמיאון מפקיע את הזיקה ומבטל את הצורך ביבום, ומכל מקום: **צֶרֶת עֲרוּהָ שְׂאֵנִי**, שרבנן גזרו שהערוה לא תמאן, כדי שלא ייבמו את צרתה ויבואו לזלזל באיסור צרת ערוה,

דְּתַנִּי רַמִּי בֶר יְחִזְקֵאל: מֵיֶאֱנָה בְּבַעַל, מוֹתֶרֶת לְאָבִיו של בעלה, ואינה אסורה משום שהיתה כלתו, כיון שהמיאון עוקר לגמרי את הנשואין הראשונים ולא היתה כלל כלתו. אבל אם **מֵיֶאֱנָה בִּיבָם, אֲסוּרָה לְאָבִיו** של בעלה. **אֲלֵמָא מְשַׁעַת נְפִילָה נִרְאִית כְּכֻלָּתָהּ** - הרי מוכח שבגלל שנפלה לייבום הרי הועילו הנשואין הראשון לזקקה ליבום, והרי היא נראית כאשתו גמורה של האח שמת, ונראית ככלתו של האב, ועל כן היא אסורה עליו.

הָכָא נָמִי - כאן גם בביתו (או ערוה אחרת) שממאנת ביבם, **מְשַׁעַת נְפִילָה** - משעה שנפלה בתו לפניו לייבום והוצרכה למאן בו הרי זה נראה שבתו היתה אשת אחיו, וממילא צרתה **נִרְאִית כְּצֶרֶת בְּתוּ**, ואם נתיר ליבם לייבם את הצרה, יבואו לטעות ולהתיר כל צרת ערוה.

משנה

שש עריות שאסורות גם על האח (שמת), ולא יתכן שהם נופלות ליבום, אלא אדם אחר (אדם זר שאינו אח) נשא אותם - וצרותיהם מותרות

שש עֲרִיּוֹת חֲמוּרוֹת מְאֹלֹ - מט"ו עריות המנויות בפרק א', **מִפְנֵי שִׁנְשׁוּאוֹת לְאַחֲרִים** - מפני שמוותר להם להינשא רק לאחרים, ולא לאח. [ואם האח נשא ערוה זו אין הקדושין חלים, ואינה נופלת כלל ליבום, וצרותיהם אינם צרות ערוה]. ואם אדם אחר (שאינו אחיו) נשא עריות אלו, **צְרוּתֵיהֶן מוֹתְרוֹת**, שמוותר לאדם לשאת את צרת ערוהו כאשר ערוהו אינה נשואה לאחיו.

ואלו הן ו' הנשים שגם האח אסור לישא אותם: א) **אִמּוֹ**.

אבא נשא אשה וילדה לו בן ראובן [אח א מאבא]	לאבא יש עוד אשה וילדה לו בן שמעון [אח ב מאבא]
--	--

אח [א] ראובן	אסור לו להתחתן עם אשת אביו
אח [ב] שמעון	אין אפשרות שאמו תפול לפניו לייבום, שהרי כאמור: לאחיו [ראובן] אסור לשאת אותה

אדם זר	נשא את אמו של שמעון	יש לו אשה נוספת (צרת אמו)
שמעון	מוותר לו לישא את (צרת אמו)	

ב) וְאִשֶּׁת אָבִיו.

אבא נשא אשה וילדה לו בן ראובן [אח א' מאבא]	אבא נשא אשה וילדה לו בן שמעון [אח ב' מאבא]	לאבא יש עוד אשה
אח [א] ראובן	אסור לו להתחתן עם אשת אביו	
אח [ב] שמעון	אין אפשרות שאשת אביו תפול לפניו לייבום, שהרי כאמור: לאחיו [ראובן] אסור לשאת אותה	
אדם זר	נשא את אשת אביו של ראובן	יש לו אשה נוספת (צרת אשת אביו)
ראובן	מותר לו לישא את (צרת אשת אביו)	

ג) וְאָחוֹת אָבִיו.

אבא נשא אשה וילדה לו בן ראובן [אח א' מאבא]	אבא נשא אשה וילדה לו בן שמעון [אח ב' מאבא]	לאבא יש עוד אחות
אח [א] ראובן	אסור לו להתחתן עם אחות אביו	
אח [ב] שמעון	אין אפשרות שאחות אביו תפול לפניו לייבום, שהרי כאמור: לאחיו [ראובן] אסור לשאת אותה	
אדם זר	נשא את אחות אביו של ראובן	יש לו אשה נוספת (צרת אחות אביו)
ראובן	מותר לו לישא את (צרת אחות אביו)	

ד) אָחוֹתֵי מֵאֲבִיו.

אבא נשא אשה וילדה לו בן ראובן [אח א' מאבא]	אבא נשא אשה וילדה לו בן שמעון [אח ב' מאבא]	לאבא יש עוד אשה, וילדה לו בת [אחות ג' מאבא]
אח [א] ראובן	אסור לו להתחתן עם אחותו מאביו	
אח [ב] שמעון	אין אפשרות שאחותו מאביו תפול לפניו לייבום, שהרי כאמור: לאחיו [ראובן] אסור לשאת אותה	
אדם זר	נשא את אחותו מאביו של ראובן	יש לו אשה נוספת (צרת אחותו מאביו)
ראובן	מותר לו לישא את (צרת אחותו מאביו)	

ה) וְאִשְׁתִּי אָחִי אָבִיו.

אבא נשא אשה וילדה לו בן ראובן [אח א' מאבא]	אבא נשא אשה וילדה לו בן שמעון [אח ב' מאבא]	לאבא יש עוד אח, שנשוי לאשה
---	---	-------------------------------

אח [א] ראובן	אסור לו להתחתן עם אשת אחי אביו
אח [ב] שמעון	אין אפשרות אשת אחי אביו תפול לפניו לייבום, שהרי כאמור: לאחיו [ראובן] אסור לשאת אותה

אדם זר	נשא את אשת אחי אביו של ראובן	יש לו אשה נוספת (צרת אשת אחי אביו)
ראובן	מותר לו לישא את (צרת אשת אחי אביו)	

ו) וְאִשְׁתִּי אָחִיו מֵאָבִיו.

אבא נשא אשה וילדה לו בן ראובן [אח א' מאבא]	אבא נשא אשה וילדה לו בן שמעון [אח ב' מאבא]	אבא נשא אשה וילדה לו בן לוי [אח ג' מאבא], לוי התחתן עם אשה
---	---	--

אח [א] ראובן	אסור לו להתחתן עם אשת אחיו מאביו (כשהאח מת ויש לו בנים)
אח [ב] שמעון	אין אפשרות אשת אחיו מאביו תפול לפניו לייבום, שהרי כאמור: לאחיו [ראובן] אסור לשאת אותה

אדם זר	נשא את אשת אחיו מאביו של ראובן	יש לו אשה נוספת (צרת אשת אחיו מאביו)
ראובן	מותר לו לישא את (צרת אשת אחיו מאביו)	

[הערה: רש"י מבאר את טעם הדבר, כאשר הצרה היא אשת אחיו, והיא נפלה ליבום יחד עם הערוה, ויש לימוד שהיא פטורה מיבום, הרי הצרה אסורה ליבם מדין 'אשת אח שיש לה בנים'. אבל אם הערוה אינה נשואה לאחיו, אין סיבה לאסור את צרתה].

מחלוקת בדין צרת ערוה [מט"ו עריות שבמשנה הקודמת] אם מותרת להתייבם

בית שמאי מתירין הצרות לאחים - בית שמאי מתירים ביבום את צרות הט"ו עריות (שהוזכרו במשנה הקודמת), שרק הערוה עצמה אסורה ולא צרתה, ואינם סוברים מהדרשה שלמדנו לעיל 'לצורר', לאסור צרת ערוה ביבום.

ובית הלל אוסרים את הצרות לאחים כמבואר במשנה הקודמת. [עמוד ב]

לבית שמאי שצרת ערוה צריכה יבום או חליצה, חליצתה פוסלתה מכהונה. ולבית הלל שאינה צריכה חליצה או יבום, חליצתה אינה כלום

חלצו - צרת ערוה [מהט"ו עריות] שעשו לה חליצה,

בית שמאי פוסלין [את החלוצה] מן הכהונה, שחליצתה חליצה, שהרי חייבת ביבום או בחליצה. ובית הלל מכשירין, שחליצתה אינה כלום, שהרי פטורה מיבום וחליצה.

לבית שמאי שצרת ערוה צריכה יבום או חליצה, אם נתייבמה כשרה לכהונה. ולבית הלל שאינה צריכה חליצה או יבום, אם נתייבמה, הרי זה נישואי איסור ונאסרה מכהונה

נתייבמו - צרת ערוה [מהט"ו עריות] שהאח ייבם אותה,

בית שמאי מכשירין את הצרה לכהונה, שהרי נתייבמה בהיתר (וכשהיבם מת, מותרת להינשא לכהן).

ובית הלל פוסלין את הצרות לכהונה, כיון שלבית הלל אסורה הצרה להתייבם, והרי נבעלה לאסור לה (שזה אשת אח שלא במקום מצוה), והנבעלה לפסול לה נעשית זונה, והזונה אסורה לכהונה.

לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל ולא בית הלל מבית שמאי שהיו מודיעים זה לזה מי אסורה לשיטתם

אף על פי שאלו (בית הלל) אוסרים (את הצרות מלהתייבם), ואלו (בית שמאי) מתירין (את הצרות מלהתייבם),

אלו פוסלין ואלו מכשירין [את הצרה אם נתייבמה או אם נחלצה],

לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל, ולא בית הלל מבית שמאי, ואף שצרה ערוה שנתייבמה, לבית הלל בניה ממזרים, שהרי זה אשת אח שלא במקום מצוה שהוא בכרת, אפילו הכי לא נמנעו בית הלל מלישא נשים מבית שמאי, לפי שבית שמאי היו מודיעים להם על אלו שנולדו מהצרות, והיו פורשים מהם ועם השאר היו מתחתנים. וכן להיפך בית הלל היו מודיעים לבית שמאי מי נחלצה והיא אסורה לכהונה לשיטת בית שמאי.

לא נמנעו לעשות טהרות אלו על גבי אלו

כל הטהרות והטמאות שהיו אלו מטהרים ואלו מטמאין, לא נמנעו עושין טהרות אלו על גבי אלו - אלו משאילים כליהם לאלו, לפי שבית הלל מודיעים לבית שמאי על כלים שאינם טהורים לשיטתם שלא ישתמשו בהם בטהרה, וכן להיפך בית שמאי היו מודיעים לבית הלל.

גמרא

מקור [א'] לדברי בית שמאי שצרת ערוה מותרת

אמר רבי שמעון בן פזי: מאי טעמא דבית שמאי שצרת ערוה מותרת,

דכתיב 'לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר', ודורשים כאילו נאמר 'אשת המת חוצה' - שיש למת ב' נשים ואחת היא 'חיצונה' שאינה קרובה ליבם,

מכלל דאיכא פנימית - ומכך משמע שיש למת גם אשה 'פנימית', שהיא קרובה ליבם, והיא ערוה עליו,

ואמר רחמנא - ועל האשה החיצונה (שהיא צרת ערוה) אמרה התורה: **'לא תהיה לאיש זר'**, אלא תתייבם, הרי שצרת ערוה צריכה יבום.

בית הלל לומדים מפסוק זה שאין קדושין תופסים ביבמה

ובית הלל, מיפעי להו - ובית הלל שחולקים על כך סוברים שלימוד זה נצרך **לכדרב יהודה** **אמר רב**,

דאמר רב יהודה אמר רב: מנין שאין קידושין תופסין ביבמה שלא ייבמוה ולא חלצה, אלא נתקדשה לאדם אחר (שאינו אחיו של המת), אף שהוא איסור לאו, **שנאמר 'לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר'**, לא תהיה בה הוזה לזר - אין קידושי זר תופסים בה.

[הטעם שבית שמאי לא דורשים מפסוק זה שאין קדושין תופסים ביבמה:] **ובית שמאי, מי פתיב 'לחויץ'**, שמשמע שאין קדושין תופסים בה. **'חוצה' פתיב** - שמשמע שהיא חיצונה ורחוקה מהיבם.

[כיצד בית הלל דורשים מפסוק זה שאין קדושין תופסים ביבמה:] **ובית הלל, כיון דכתיב 'חוצה' כמאן דכתיב 'לחויץ' דמי**,

דתניא, רבי נחמיה אומר: כל תיבה שצריכה למד (אות ל') בתחלתה. הטיל לה הכתוב הא (אות ה') בסופה. ותנא דבי רבי ישמעאל, כגון: אלים 'אלִימָה', שכונת הפסוק שבאו 'לאלים'. מחננים 'מחנִימָה' - שבאו 'למחננים'. מצרים 'מצרִימָה' - שבאו 'למצרים'. דבִּלְתִּימָה' - שבאו 'לדבִּלְתִּימָה' - שבאו 'לירושלִימָה' - שבאו 'לירושלים', 'מדבִּרָה' - שבאו 'למדבר'.

המקור לבית שמאי שאין קדושין תופסים ביבמה לשוק [מ'לאיש זר']

ובית שמאי [שדורשים מתיבת 'החוצה' לענין צרת ערוה שצריכה יבום], **דרב יהודה אמר רב מנא להו** - מנין הם לומדים את דינו של רב יהודה אמר רב שאין קדושין תופסים ביבמה לשוק.

מ'לאיש זר' נפקא, שהפסוק אומר 'לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר', הרי שאין קדושה לאיש זר תופסים בה.

גם לבית הלל אפשר ללמוד שאין קדושין תופסים ביבמה לשוק [מ'לאיש זר']

[שואלת הגמרא:] **ובית הלל נמי תיפוק להו מ'לאיש זר'**.

[עונה הגמרא:] **אין הכי נמי** - אכן כן הוא, גם לבית הלל לומדים זאת מ'לאיש זר'.

אם כך לבית הלל, **'חוצה' למה לי** - מה לומדים ממה שכתוב 'חוצה'. **לרבות הארוסה** - שגם אם אח אירס אשה, ומת בלא בנים, צריך האח לייבם את ארוסתו, ש'חוצה' משמע חיצונה שעדיין לא נתקרבה לביאה אלא האח רק אירסה.

המקור לבית שמאי שאלמנה מאירוסין צריכה יבום

וְאִידֶּךָ - ובית שמאי לומדים שאלמנה מאירוסין צריכה יבום, **מִחוּצָה 'הַחוּצָה'** - מכך שהפסוק לא אמר 'לא תהיה אשת המת 'חוצה', אלא כתוב בתוספת ה' 'החוצה', לרבות את הארוסה.

וְאִידֶּךָ - ובית הלל: **חוּצָה 'הַחוּצָה' לֹא מְשַׁמֵּעַ לָהּ** - אינם סוברים שיש לדרוש את ייתור האות בתיבת 'החוצה'.

חוצה, החוצה	לאיש זר	החוצה	
אלמנה מאירוסין צריכה יבום	אין קדושין תופסין ביבמה	צרת ערוה צריכה יבום	בית שמאי
לא משמע להו	אין קדושין תופסין ביבמה	אלמנה מאירוסין צריכה יבום	בית הלל

מקור [ב'] לדברי בית שמאי: אין איסור חל על איסור

רַבָּא אָמַר: טַעֲמִיּהוּ דְּבֵית שְׁמַאי - טעמם של בית שמאי שצרת ערוה מתייבמת ואין בה איסור, **דְּאִין אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר**, כגון שהערוה היא 'אשת אח', וכאשר האח (שחי) נשא את אחותה, לא חל עליה איסור נוסף (איסור אחות אשה), על כן אינה נחשבת ערוה עליו, וצרתה אינה צרת ערוה.

שואלת הגמרא: **תִּינַח הֵיכָא דְּנִשָּׂא מֵת וְאַחֵר כֶּךָ נִשָּׂא חֵי** - הסבר זה מבואר באופן שבתחילה נשא המת את אשתו, והיא נאסרת על אחיו באיסור 'אשת החי', ואחר כך החי נשא את אחותה, שאינה נאסרת עליו באיסור אחות אשה, שהרי: **לֹא אֲתִי אִיסוּר אָחוֹת אִשָּׁה, וְחִייל אֲאִיסוּר אִשָּׁת אָח**,

אֶלָּא נִשָּׂא חֵי וְאַחֵר כֶּךָ נִשָּׂא מֵת, אָחוֹת אִשָּׁה קָדִים - אבל באופן שבתחילה האח החי נשא את אשתו, הרי בתחילה אחות נאסרת עליו באיסור 'אחות אשה', והרי היא ערוה עליו, ואחר כך כאשר האח שמת נשא את אחותה, הרי אשת המת כבר ערוה עליו.

עונה הגמרא: **כִּיּוֹן דְּלֹא אֲתִי אִיסוּר אִשָּׁת אָח וְחִייל אֲאִיסוּר אָחוֹת אִשָּׁה** - אכן כן, גם באופן שבתחילה האח החי נשא את אשתו, ואחותה נאסרת באיסור 'אחות אשה', אחר כך כאשר האח המת נשא את אשתו, לא חל עליה איסור 'אשת אח', וכיון שלא חל עליה איסור 'אשת אח' אינה נופלת ליבום לפני האח (שמצות יבום נאמרה באופן שיש על אשת המת איסור 'אשת אח'), ועל כן צרתה **הוּיָא לָהּ צָרַת עֲרוּהָ שְׁלֹא בְּמָקוֹם מַצְוָה וְשָׂרִיא** - שרק בצרה יש איסור 'אשת אח', ורק היא נופלת ליבום לפניו, וכיון שהערוה עצמה לא אסורה באיסור אשת אח, צרתה מותרת, שצרת ערוה אינה אסורה אלא כאשר היא צרת ערוה איסור אשת אח.

מה החידוש לפי בית הלל שצרת ערוה שחלצה מותרת לכהונה, הרי ודאי שהיא מותרת שחליצתה אינה כלום

שנינו במשנה: **חָלְצוּ בֵּית שְׁמַאי פּוֹסְלִים וְכו'.**

שואלת הגמרא: **פשיטא** - כיון שלבית שמאי צרת ערוה צריכה יבום או חליצה, ודאי שאם חלצוה אסורה לכהונה. וכן לבית הלל שצרת ערוה אינה צריכה יבום או חליצה, ודאי שאם חלצוה אינה נאסרת לכהונה (שהחליצה אינה כלום).

עונה הגמרא: **לֹא פוקי דרבי יוחנן בן נורי דאמר בואו ונתתן להם לצרות שיהיו חולצות ולא מתייבמות** - משנתינו באה להוציא משיטתו של רבי יוחנן בן נורי שסבר שצרת ערוה צריכה מדרבנן חליצה אפילו לבית הלל, וכיון שהיא צריכה חליצה, הרי היא נפסלת לכהונה אף לבית הלל,

קא משמע לן דבית הלל מכשירים - על כן השמיעה משנתינו שלבית הלל צרת ערוה אינה צריכה חליצה אף מדרבנן, ואם חלצוה מותרת לכהונה (שהחליצה אינה כלום).

מה החידוש לפי בית הלל שצרת ערוה שנתייבמה אסורה לכהונה, הרי ודאי שהיא אסורה, כיון שאסורה להתייבם, והיא אשת אח שלא במקום מצוה

שנינו במשנה: **נתייבמו, בית הלל פוסלין כו'**, שהיא נבעלה לאשת אח שלא במקום מצוה. שואלת הגמרא: **הא תו למה לי** - דבר זה למה המשנה צריכה לומר, הרי זה פשיטא, כיון שלבית הלל צרת ערוה אינה מתייבמת הרי זה אשת אח שלא במקום מצוה ובודאי שהיא פסולה לכהונה.

עונה הגמרא: **אידי דתנא חלצו, תנא נמי נתייבמו** - כיון שהתנא שנה דין 'חלצו' הצרות, שנה התנא גם דין 'נתייבמו' הצרות.

שאלת ריש לקיש על המשנה מגילה נקראת בי"א בי"ב וכו' מדוע אין זה בכלל 'לא תתגודדו'

תנן הָתָם - שנינו במסכת מגילה: **מגילה נקראת באחד עשר [י"א אדר], ובשנים עשר, ובשלשה עשר, ובארבעה עשר, ובחמשה עשר, לא פחות ולא יותר** - לא לפני י"א אדר ולא אחרי ט"ו אדר.

אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן: איקרי כאן - הרי יש לקרוא ולומר שיש בזה איסור **'לא תתגודדו'**, **לא תעשו אגודות אגודות**, שכל מקום קוראים את המגילה בזמן אחר, ונראה כנוהגים ב' תורות.

הגמרא מעירה על שאלת ריש לקיש: **האי 'לא תתגודדו' מיבעי ליה לגופיה** - והרי פסוק זה נצרך לעניינו, **דאמר רחמנא** - שהתורה אמרה: **לא תעשו חבורה על מת**.

מבארת הגמרא: **אם כן לימא קרא** - אם כן יאמר הפסוק: **'לא תגודדו'**, שמשמע לשון גדידה וחבורה, **מאי 'תתגודדו', שמע מינה להכי הוא דאָתא** - מלשון 'תתגודדו' משמע לא תעשו אגודות אגודות.

הגמרא חוזרת ומעירה: **ואימא כוליה להכי הוא דאָתא** - ונאמר שהפסוק כולו בא לעניין זה שלא יעשו אגודות אגודות.

מבארת הגמרא: **אם בן לימא קרא** - אם כך יאמר הפסוק: **'לא תגודו'**, לשון אגודה [לא תעשו אגודות אגודות], **מאי 'לא תתגודדו' ש"מ מ"נה תרתי** - מכך שנאמר 'תתגודדו' ולא נאמר 'תגודו' - משמע גם שלא יעשו חבורה על מת.

רבי יוחנן משיב כשאלה על ריש לקיש: גם לגבי מלאכה בערב פסח שנינו במשנה שיש חילוקי מנהגים

אמר ליה רבי יוחנן: עד כאן לא שנית, מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות, עושין. מקום שנהגו שלא לעשות, אין עושין, הרי שמצאנו גם במקומות נוספים במשנה שיש שינויי מנהגים, ומדוע אינך שואל על משנה זו.

תשובת ריש לקיש: קריאת מגילה שלא בזמנה היא איסור, ומלאכה בערב פסח הוא עניין של מנהג

אמר ליה ריש לקיש: אמינא לך אגא איסורא - אני אמרתי לך איסור, **דאמר רב ש"מ ב"ר אבא אמר רבי יוחנן: 'לקיים את ימי הפורים בזמניהם', זמנים הרבה תיקנו להם חכמים**, ואסר וחכמים לבני י"ד לקרוא בט"ו וכן להיפך, והרי זה דומה לשתי תורות: **ואת אמרת לי מנהגא** - ואתה אומר לי עניין של מנהג שמלאכה בערב פסח לכולי עלמא אין בה איסור, אלא מנהג, יש מקומות שנהגו בזה ויש מקומות שלא נהגו בזה ובמנהג אין 'לא תתגודדו'.

אמר לו רבי יוחנן: **והתם לאו איסורא הוא** - ושם, לעניין מלאכה בערב פסח אין בזה איסור, **והתנן בלילה, בית שמאי אוסרין לעשות מלאכה בליל בדיקת חמץ, ובית הלל מתירין לעשות מלאכה בערב פסח**, הרי מבואר בלשון המשנה שהוא 'איסור' ולא רק מנהג.

אמר ליה ריש לקיש: התם - שם לעניין מלאכה בערב פסח אין בזה 'לא תתגודדו' שהרי **הרואה** [מי שרואה אחד שאינו עושה מלאכה] **אומר: מלאכה הוא דלית ליה** - אדם זה אינו עושה מלאכה כיון שאין לו מלאכה לעשות ולא בגלל שיש בזה איסור, ולכן בכך שיש מקומות שאין עושים מלאכה אין איסור 'לא תתגודדו'.

שאלה נוספת על ריש לקיש ממה שבית שמאי ובית הלל נהגו אחרת בדין צרת ערוה

אמר לו רבי יוחנן: **והא** - והרי שנינו במשנה ביבמות: **בית שמאי מתירין הצרות לאחים, ובית הלל אוסרים**, והיה לך להקשות מדוע לא חששו בזה ל'לא תתגודדו'. (דף יז)

אמר לו ריש לקיש: **מי סברת עשו בית שמאי כדבריהם, לא עשו בית שמאי כדבריהם**, אלא נהגו בפועל כדעת בית הלל וצרת ערוה לא התייבמה [ויש מבארים: אף לא חלצה], וממילא לא היה בזה 'לא תתגודדו'.

ורבי יוחנן שהקשה ממשנה זו על ריש לקיש **אמר עשו ועשו** - בית שמאי עשו כדבריהם, ולכן שאל מדוע אין בזה לא תתגודדו.

(א) ברכות נב. ערובין ז'
פסחים קסד. ד"מ עט: חולין'
ז' שבת ד' חולין'
קטנא. (ב) ז"ל דמנחם (ד)
פסחים קו. שט: מנחות
עבב. ז"א (ה) שבת מז. ע"ש
קידושין ע"א (ו) [מוסף]
ז"א (ז) ע"ש
שמות כב. (ח) [חולין]
ז"א (ט) [דברים כה]
ז"א (י) [שבת ז'
דמנחם דהו כשנ
ז"א (יא) [וע"ש]
היטען חוספאס קד"ה א"ן
לנ"א

מִי סִבְרַת עֲשׂוֹ ב"ש כ
בְּדִבְרֵיהֶם ור' יוחנן א
דְּרַב [ושמואל] דְּרַב
בְּדִבְרֵיהֶם ושמואל א
אֵילִימָא קוֹדֵם בַּת קו
לְעֵלָּא לְעֵלָּא בַּת קוֹדֵם

[illegible]

אמרת וישנן אומני לוי

לעזר אף על פי שנהגו
למי שאיסורו איסור
שנו לא לעולם עשו
אם כל המהרות וכל
ממנעו עושים מהרור
ייה צידים' אבל אין לפרש
דף י"ט (שם) גבי כרבי דחז"ל
לא ממנעו ב"ו. וא"ת ואם
שכחא כולי האי כמו בני

[illegible]

בז'. תימה שלא הקשה רבי יוחנן לר"ל מההיא
 הנקומו של ר' אליעזר היו כורמין בו וי"ל דאין
 על דבריו דממילא הוה מוקשה ממגילה כמו
א עשו ב"ש בדבריהם.^ב תימה הא אשכחן
 דעשו דהטעם ר' טרפון דכריי' ז"ש
 (ברכות דף י:) והלל שחביו עולמו
 ב"ש

נהיה כח קול שהיה כנגד ישי
 ודבקו וכו' ורמז' ו' ודולף אל' הלה
 אצל כנת קול דב'ר' ח'ר'ש' מ'ש
 דכו' ב'ר' רמז' אלף' ד'ש' ממד'ר
 ט'פ' ו'א'ם' דולמ'ר' ד'ר' יסו'ט'ם
 דוק'א' ה'ס' קלמ'ר' דל'ן' משמ'ן
 דרפ'ס'ט'ו' א'ל' ע'מלמ'ל' ב'ר' ו'י'ל
 מדק'ט'ר' ר' יסו'ט' א'ל' ל'פ'ט'מ' א'ל'ן
 ל'א' ש'מ'ים' ה'א' ש'מ' דב'ל' דוכמ'א'
 ח'מ' ל'ן' דל'ן' משמ'ן' ב'ר' א'מ'ר'
 א'ל' תתד'ר'ו' כ'נ'ן' ש'ר' ב'ר' י'ר'ן
 ב'ק'ר' א'ח'ת' ב'ר' ו'א'ם' ח'ו' מ'ר'ן
 מ'גל'ל' ד'ב'ר' א'ח'ת' ה'א' ח'ו' ק'ר'ן
 ל'נ'י' תע'ר' ד'נ'ר' ו'ל'ג' כ'פ'ר'י' ח'
 מ'ק'מ'י'ט'ס' ל'ו'ם' כ'מ'ס'י'ל' ו'א'מ'ר' ח'
 ר'ר' ח'י'ים' ו'ל'ג' כ'פ'ר'י' ח'ו' ק'ר'ן
 ז'ע'ר'ים' ד'מ'כ'ו'ם' צ'ר'ו'ס'ל'מ'י' ו'ה'ש'א'
 ח'ו' ש'ר' ל'ן' ד'ו'ים' ו'ש'ר' ע'ר'ו'ת'
 ד'ב'ר' ח'ו' ב'ו'נ'ת' א'ל' ש'י'ן' ל'א' תתד'ר'ו'
 א'פ'ט'ו' ל'פ'ט'י' ו'ה'א' ד'ק'ר' י'ם' ח'
 ה'כ'פ'ר'ם' ל'א' ש'מ' צ'ע'ר'י' ח'ו' תתא'פ'ס'
 א'ל' ל'י'ת' ה'כ'פ'ר'ם' ש'מ' ו'ת'ח'מ'י'ם'
 ל'ק'ר'ו'ת' ה'ס'ר'ו'ם' ו'כ'ר' נ'ה'ל'ל' ל'מ'
 צ'ר'ו'ס'ל'מ' ד'ב'ר' ע'ר' מ'ז'ל'ן' ח'
 כ'כ' ד'ל' ש'א'ן' מ'ח'ב'ו' ד'ב'ר'
 ח'ו' מ'ז'ל'ן' א'ח'ר'י' ד'ר' ו'כ'נ'ת' ו'ק'ר'ן
 ש'נ'י' ה'כ'פ'ר'י' ח'ו' ק'ב'ל'ו'ם' ל'ש'ו'ת'
 ו'ה'א' ח'ו' ק'ר'ן' צ'ע'ר'ים' ח'
 ו'ה'א' ח'ו' ק'ר'ן' צ'ע'ר'ים' ח'

לא חיבוב מצוה: לא הוה מפלג

$$1.23 \pm \left[(0.02)^2 + (0.01)^2 \right]^{1/2} = 1.23 \pm 0.02 \text{ pc } s^{-1} \quad (27) \quad \text{and} \quad 0.94 \pm \left[(0.02)^2 + (0.01)^2 \right]^{1/2} = 0.94 \pm 0.02 \text{ pc } s^{-1} \quad (28)$$

דבריהם לא עשו
ור עשו ועשו ובפלא
אומר לא עשו
ומר עשו ועשו א
ל מ"ט דמ"ד לא
מ"מ דמ"ד ויני

א (ג) דתניא (ד) כלל
דוחה את השבת
קארי לה ס"ד א
דרבי אבהו כי א
וכי איקלע לאר
קושיא ולא א
מיכי עביד הכא
סבירא ליה וכי כ
ני יוחנן והאיכא ש
לו מתירים לא נ

מבית שמאי אמאי

THE N. O. FLEMING CO.

לעשות פחמים. לכו ביום
קסבר ר"א מכשירי מלוא
ולא. שהיה דורש בחלל
ש לו חלב אמו יאז בשר
י חלב אם והכי אמרי'
פרש: כלל אמר ר"ע.
אסור שבת: מאי קארי'
שנו לעיל כי אמרינן
ר' כו': מטלטל שגא.

ל רבי אליעזר אין בב
כל מלאכה שאפשו
מקומות מקומות
מרא דשבת כמקום
דרבי יהושע בן ל
לא הוה ממלמל
ת שאני אנן הכי
ד הכא הכי רבי אבי
ורבי יוחנן לא הוה ממ
ה לשמעא ת"ש אע

נמנעו דבני חייבי ל

100% 90% 80% 70% 60% 50% 40% 30% 20% 10% 0%

עלם בשבת
של מילה. 7
בשר עוף זה
אמרו מי ש
עוף שאין לו
בפ' כל הבשר
לגבי מילה ב
לה. הא כבר
לא תתגודדו

במקומו ש'
רבי עקיבא
מאי תיובה
משום חוס'
לאתריה (א)
דר' יוחנן
מקומו (ב)
והיכי עבי'
לאתריה ד'
דמודע לי'

מב"ה לא

1000

מסורת הש"ס

(א) [תוספתא פ"א]
(ב) [לעיל יג: לקמן כו:]
(ג) [גיטין עג: ד] [בס"א]
בה דקמי ר'אזה שגמייחד
עמי באפלה כ' ואמ'
(ד) [קדושין ב:]

ומאי אולמים דהאי מהאי. דקאמר ה"ג מסכתא דמודעי לכו מהאי היכי מסכתא טפי: קנא אים לה. ולא תריך לאדודעי ומהתם לא מילף דמודעי: ה"ג פשיטא בני חייבי לאוין כשרים ינשו: מדר"ע. לקמן בפרק החולץ (דף מט.) בלרוס. בממני: ובחיתוס. בפרק ד'

בְּשִׁלְמָא ב"ש לא נמנעו מב"ה ב'י'. להאי גירסא לא מוכח מהכא אלא דלמ"ד עשו אחדיעי מודיעי להו^א אבל ר"ח גרים איפכא בשלמא ב"ה לא נמנעו מב"ש דטומאות דב"ש לביה פטורות וניהו חזת הגירסא נראית דבכל מקום ב"ש מחמיר לענין

1. כה אמר יי צבאות
צום הרביעי וצום
החמישי וצום השביעי
וצום העשירי יהיה לבית
יהודה לששון ולשמחה
ולמעדים טובים והאמת
והשלום אהבו:

מוסף תוספות

א. דאי עשו מעשה ולא
מודיע להו קשיא שהתור
אמאי לא נמנעו ב"ה
מתורות דב"ש. רש"י.
[אלא ד] מנא ליה דלא
נמנעו משום דמודיעי להו
ולמא לא נמנעו משום
דלא עשו. ר"פ. ב. לדינא
לממר דלאכי לא נמנעו
משום דלא עשו ע"ה
כדבריהם דהא שפוטא לן
בכולה שמעתין דב"ה
עשו כדבריהם משום דהו
רובא. ולא איפליגו
אמוראי דלא אב"ש ודקא.

צפקים צ"ש (לְקַח קו) דמנן צ"ש א' והקטנה ממאנסי אלף ארסות וכו' וזשק אשק בת מילוח קר שפך אשק אשק דלמנן ממאנל והפקה. לשלנא אחרילנא גינאש שזי עמך שכתב ללשס ו' גינן' מהיס א' ממ' מחול' וז' כל ארסות היסני קרבלת ספק אשח אשח (ה) דמננן (ג' עד ג' ק' מה אש' כל אומן היסני ר' יוס' אומר בעילתו ספק ר' יוס' אומר בעילתו ונתק' לא מחייתד שזע' עאל' ע' עד' אש' ע' של' ענינ' ד' מחולקת צ"ש וצ"ה על כסח' נתקנ' ד' אומן מחולקת שזמלקו כמגשרת סל' אשח' ולנ' ענינ' צפונדק' (ס' עד ס' ז') צ"ש דלמני לא אמר' כן על יסחור סל' ע' עדי צ"ה אינ' צריכ' היסני גט יס' וצ"ה דלמני כן יס' עדי יסחור סל' כן יס' עדי גט ע' י' וצ"ה יס' שזמלקו קורדיקוס (ס' עד ג') אשילנו ד' יוס' כ' יסוד' וסבנ' דקמני רלוח שמייתד' עמ' צלפס' י' ומוקמני' הס' דלנינ' דצ"ה דמגשרת אשח' ולנ' ענינ' צפונדק' סול' אשילנו ד' דלמני' כסח' אלנ' אש' דלמני' סל' מחולקת כמגשרת כמגשרת ו' והיס' ד' יס' גני' פלוגתא דצ"ש וצ"ה אשח' גט יס' ו' המגשרת סל' אשח' ולנ' ענינ' צפונדק' נתק' גינן' וסבנ' (ה' עד ג') צפק' וסח' ספק' צפונס' וסח' פונטס' לענין קרדו' אש' צ"ש ארסניס' דינני ד' וסח' דינני וצ"ה צפונס' וסח' פונטס' ודינני א' ספק וס' פונטס' ודינני סל' נחוס' וס' סל' הס' צפק' וסח' ספק' צ"ש וס' קרדו' פונטס' צ"ה וצ"ה קר' דינני ד' סל' ספק' דלמני ד' סל' כס' האמור צפונס' סח' כס' יס' וחסניס' וס' קרדו' אש' ר' לימא ד' אס' דלמני צ"ש י' ספק' קא ס' סל' הסח' צלפוס' ספק כנון מגשר' ולנ' ענינ' צפונדק' לנינא' אש' ספק' דשח' סל' עלי' לס' קרדו' י' לנינ' עמלס' הא דקמני נמנעניס' מלר' עמלס' ולעולס' צ"ש נמי נמנעניס' מלר' עמלס'

[illegible][illegible]

ובנספק אשת איש. לשון אחר
שפי' בקונט' דהיינו שמי

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ונפקס וכו' אשת איש בדחניא בפ' מי שאחזר מה ה"ל כל וכו':

(ב) שם בל"ד גט שני דהתם איפלגו ד' ר' יוסי כל"ל ומינות וכו' מי שאחזר וכו' נמחק:

(ג) ד"ה גט ישן והמגרש:

[illegible]

(א) ז"ל ומאי דפרך מאי
אולמיה דרך מרן היינו משום
דגם נהיה דלעיל נמי דייקין
שאר דע"כ דמזמני לכו כו'.

ממשע חזק הזה הבט כח מודיע: (ח)
הפסוק. כל כמה בלח מודיע להו אפי פריש ממחלת חזקה: (ח)
 הי מהקן בלח ספירה להו הכו מודיע להו: **סולת פגום לנביא ז"ל**. דלס
 היה כהן פסול לכהונה. ואעפ"י דבני חייב לאון כשרים לקבל
 מללס הם לענין כהונה דלחא כפי מאלמנה לבי מלש בשעתהן (והו):
 שיהי
 ומודיע להו פסולו: **אל"ה** בן **אמאי** מבניעם מבי"ח. ואפי' ודלמנא מושם ממחלת' וימשע חזק ככפי הי נמנעס היש נמקדש: (ח)
 הלשון פסולו ונשי ביער להו ונשי חזק הדיקון מושם חזקו: (ח)
 הקמה לה בני ממני' דהלח' לגנני כי קמה לה ממני' ומשמע מושם צרות גירלה חי נמנעס: **שנא ודאי ב"ב**. לא אשטייה לאון
 דלחא נתר דלסקן קושייהו דא לפרס הגריחא: **נעשה** ברבי' בן הורד פגום לנביא: (ח) פי בקונו' דלעפ"י דבני חייב לאון
 כשרים לקבל מללס הם לענין חזקה אפי כפי מאלמנה' **בבבב**. בלדקמן ופלי ארי' יושע וילת הי פירכט דלח מאלמנה כפי אפי עגלה
 ונשי' (והו) קלל דלח אפי' הי פירכט וימי' הי פגום מאלמנה' כמחזיר גורלה הי מועצה וילן בניס מועצין' (ויקונה) שוק
 גי' (והו) קלל דלח אפי' הי פירכט וימי' הי פגום מאלמנה' כמחזיר גורלה הי מועצה וילן בניס מועצין' וילן קלל דלכס
 וימחור דלחי למדק אפי בימה שוק דלח לקמן קלמור רבי יושע וילן צרות מעיד אפי לכס דלשרים לכהונה לנ"ש מושם פירכט
 דלחי

יבמות דף יד

יום ראשון יז אדר ב תשפ"ב

מי סְבַרְתָּ עָשׂוּ בֵּית שְׁמַאי כְּדַבְרֵיהֶם, לֹא עָשׂוּ בֵּית שְׁמַאי כְּדַבְרֵיהֶם. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר עָשׂוּ וְעָשׂוּ. [התבאר בדף הקודם].

ובפְּלוּגְתָא [דְּרַב וּשְׁמוּאֵל] - ומחלוקת זו של ריש לקיש ורבי יוחנן נחלקו בה גם רב ושמואל, דְּרַב אֲמַר: לֹא עָשׂוּ בֵּית שְׁמַאי כְּדַבְרֵיהֶם. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: עָשׂוּ וְעָשׂוּ.

שאלה: על איזה זמן נחלקו אם בית שמאי עשו כדבריהם

שואלת הגמרא: אִמַּת - מתי מדובר, אִילִימָא - אם תאמר קוֹדֵם [שיצאה] בַּת קוֹל [שהלכה כבית הלל], מַאי טַעְמָא דְּמֵאן דְּאָמַר לֹא עָשׂוּ בֵּית שְׁמַאי כְּדַבְרֵיהֶם, הרי עדיין לא יצאה בת קול שאין הלכה כדבריהם.

וְאֵלָא לְאַחַר שִׁיצָאָה בַּת קוֹל שאין הלכה כדבריהם, אם כן מַאי טַעְמָא דְּמֵאן דְּאָמַר עָשׂוּ בֵּית שְׁמַאי כְּדַבְרֵיהֶם, הרי יצאה בת קול שאין הלכה כמותם.

תשובה א': המחלוקת היא קודם שיצאה הבת קול שהלכה כבית הלל, אלא שבית הלל היו הרוב

עונה הגמרא: אִי בְּעֵית אִימָא קוֹדֵם בַּת קוֹל. וְאִי בְּעֵית אִימָא לְאַחַר בַּת קוֹל.

הגמרא מבארת את התשובות: אִי בְּעֵית אִימָא קוֹדֵם בַּת קוֹל, וּכְגוֹן דְּבֵית הֵלֵל רֹבָא - ומדובר שבית הלל היו הרוב, ולכן לְמֵאן דְּאָמַר לֹא עָשׂוּ בֵּית שְׁמַאי כְּדַבְרֵיהֶם, הביאור בזה הוא: דְּהָא בֵּית הֵלֵל רֹבָא - שהרי בית הלל היו הרוב והוכרעה ההלכה כמותם.

וּמֵאן דְּאָמַר עָשׂוּ - ומי שסובר שעשו בית שמאי כדבריהם, יבאר שאף שבית הלל היו הרוב, מכל מקום כִּי אֶזְלִינָן בְּתַר רֹבָא הֵיכָא דְּכִי הִדְרִי נִינְהוּ - מה שהולכים אחרי הרוב היינו רק כאשר שתי החולקים שווים בחכמה, הֵכָא בֵּית שְׁמַאי מְחַדְדִּי טְפִי - וכאן בית שמאי היו מחודדים יותר, ולכן אף שהיו המיעוט במחלוקת זו הלכה כמותם.

תשובה ב': המחלוקת היא לאחר שיצאה הבת קול, אלא שהדעה החולקת סוברת שאין משגיחים כבית קול

וְאִי בְּעֵית אִימָא, מדובר לְאַחַר שִׁיצָאָה בַּת קוֹל שהלכה כבית הלל,

מֵאן דְּאָמַר לֹא עָשׂוּ בֵּית שְׁמַאי כְּדַבְרֵיהֶם, מבוארת שיטתו: דְּהָא נִפְקָא - שהרי יצאה בַּת קוֹל שהלכה כבית הלל.

וּמֵאן דְּאָמַר עָשׂוּ - ומי שאומר שעשו בית שמאי כדבריהם, שיטת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הִיא, דְּאָמַר: אֵין מְשַׁגְּחִין בְּבֵת קוֹל.

המשך שאלת רבי יוחנן שפתחו בה לעיל: לפי הסוכר שבית שמאי עשו כדבריהם מדוע לא חששו בזה ללא תתגודדו

הגמרא חוזרת לשאלה שפתחו בה רבי יוחנן: ומאן דאמר עשו [בית שמאי כדבריהם], והרי קרינן כאן 'לא תתגודדו', לא תעשו אגודות אגודות.

תשובת אביי: בית שמאי ובית הלל הם שתי בתי דין בשתי עיירות, וכזה אין 'לא תתגודדו'
אמר אביי: כי אמרינן 'לא תתגודדו', כגון שתי בתי דינים בעיר אחת, הללו מורים כדברי בית שמאי והללו מורים כדברי בית הלל. אבל שתי בתי דינים בשתי עיירות, לית לן בה - אין לנו בזה חשש.

דחיית רבא: בית שמאי ובית הלל נחשבים שתי בתי דין בעיר אחת

אמר ליה רבא: והא בית שמאי ובית הלל כשתי בתי דינים בעיר אחת דמי.

תשובת רבא: בשתי בתי דין בעיר אחת אין 'לא תתגודדו'

אלא אמר רבא: כי אמרינן 'לא תתגודדו', היינו רק כגון בית דין בעיר אחת, פלג - חצי בית דין מוריין כדברי בית שמאי, ופלג - וחצי בית דין מוריין כדברי בית הלל.
אבל שתי בתי דינים בעיר אחת, לית לן בה - אין לנו בזה חשש לא תתגודדו.

שאלה מברייטא בענין לא תתגודדו: מדוע לא חששו ל'לא תתגודדו' בשינויי ההכרעות במלאכות שבת לצורך מכשירי מילה

תא שמע, במקומו של רבי אליעזר היו כורתים עצים לעשות פחמים בשבת, כדי לעשות ברזל - איזמל של מילה, שרבי אליעזר סובר: מכשירי מצוה דוחין שבת כמצוה עצמה.

במקומו של רבי יוסי הגלילי היו אוכלים בשר עוף בקלב, שהיה דורש 'לא תבשל גדי בחלב אמו', מי שיש לו חלב אמו, יצא בשר עוף שאין לו חלב אם.

ומדברי הברייטא משמע: במקומו של רבי אליעזר, אין - כן, היו עושים מלאכות לצורך מכשירי מילה. במקומו של רבי עקיבא לא - לא היו עושים זאת. דתניא, כלל אמר רבי עקיבא לגבי מילה בשבת: כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת, אין דוחה את השבת.

הרי שלא חששו ל'לא תתגודדו', ובמקומו של רבי אליעזר עשו מלאכות למכשירי מילה ובמקומו של רבי עקיבא לא עשו.

תשובה: שינוי הכרעות במקומות שונים אין בזה משום 'לא תתגודדו'

הגמרא דוחה את השאלה: והאי מאי תיובתא - וזה, הראיה בשינויי ההכרעות במקומות השונים, מה הקושיא מכך, והרי מקומות מקומות שאני - כפי שכבר התבאר שבמקומות שונים שונה הדבר ואין לא תתגודדו כאשר יש הכרעות שונות במקומות שונים.

שואלת הגמרא: וְדָקְאָרִי לָהּ מַאי קָאָרִי לָהּ - והשואל מה שאל, והרי כבר שנינו זאת לעיל שבמקומות שונים אין 'לא תתגודדו'.

עונה הגמרא: סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא - היה עולה על דעתך לומר: מִשּׁוּם חוּמְרָא דְשַׁבָּת כְּמָקוֹם אֶחָד דָּמִי.

קָא מְשַׁמַּע לָן - לכן השמיעונו בשאלה מברייטא זו, ומהתירוץ, שאף לגבי מלאכות שבת אין איסור לא תתגודדו כשהכרעות השונות הם במקומות שונים.

שאלה נוספת בעניין לא תתגודדו: מדוע רבי אבהו נהג בכל מקום אחרת בעניין טלטול נר שכבה בשבת

תָּא שְׁמַע, דְּרַבִּי אֲבָהוּ כִּי אֵיקָלַע לְאַתְרֵיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי הָיָה מְטַלְטֵל שְׁרָגָא - כאשר רבי אבהו נקלע למקומו של רבי יהושע בן לוי היה מטלטל נר שהדליקו בו בשבת וכבה (שרבי יהושע בן לוי סבר כרבי שמעון שאין מוקצה), וְכִי אֵיקָלַע לְאַתְרֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן לָא הָיָה מְטַלְטֵל שְׁרָגָא - וכאשר רבי אבהו נקלע למקומו של רבי יוחנן לא היה מטלטל נר שהדליקו בו בשבת וכבה (שרבי יוחנן סבר כרבי שמעון שיש מוקצה), הרי שבכל מקום נהגו אחרת ולא חששו בזה ללא תתגודדו.

הגמרא תמחה על השאלה: וְהָאִי מַאי קוּשְׁיָא, וְלָא אֲמַרִּינָן מְקוֹמוֹת שְׁאֵנִי - וכי מה קשה מעניין זה הרי אמרנו שבמקומות שונים הדין שונה ואין בזה לא תתגודדו כשבכל מקום נוהגים אחרת.

הגמרא מבארת את השאלה: אֲנָן הָכִי קְאָמְרִינָן - אנחנו כך אמרנו: רַבִּי אֲבָהוּ הֵיכִי עֲבִיד הָכָא הָכִי, וְהֵיכִי עֲבִיד הָכָא הָכִי - רבי אבהו עצמו איך עשה במקום אחד כך ובמקום אחד כך.

תשובה: רבי אבהו סבר שאין איסור בטלטול נר שכבה, ובמקומו של רבי יוחנן החמיר מפני כבודו

מִיִּישַׁבַּת הַגְּמָרָא: רַבִּי אֲבָהוּ כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי סָבִירָא לֵיהּ שְׁאִין בִּזְהָ אִיסוּר. וְכִי מְקָלַע לְאַתְרֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן לָא הָיָה מְטַלְטֵל - וכאשר נקלע למקומו של רבי יוחנן לא היה מטלטל נר שכבה מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ דְּרַבִּי יוֹחָנָן.

שואלת הגמרא: וְהָאִיכָא שְׁמַעָא - והרי יש את השמש של רבי אבהו שלא העלה על דעתו להיזהר בזה ואם כן היה מטלטל במקומו של רבי יוחנן, הואיל וראה את רבי אבהו במקומו שהיה מטלטל, ושוב נמצא שעל ידי השמש של רבי אבהו יהיה זלזול בכבודו של רבי יוחנן.

עונה הגמרא: דְּמוֹדַע לֵיהּ לְשַׁמְעָא - רבי אבהו הודיע גם לשמשו שיזהר בזה במקומו של רבי יוחנן.

הצעת ראייה שבית שמאי לא עשו כדבריהם

תָּא שְׁמַע, אֵף עַל פִּי שְׁאֵלוֹ אוֹסְרִים וְאֵלוֹ מְתִירִים, לָא נִמְנָעוּ בֵּית שְׁמַאי מְלִישָׁא נָשִׁים מִבֵּית הַלֵּל וְלֹא בֵּית הַלֵּל מִבֵּית שְׁמַאי.

הגמרא מבארת את הראיה: **אי אַמְרַת בְּשִׁלְמָא לֹא עָשׂוּ** - בשלום, כלומר נוח ומבואר אם אתה אומר שבית שמאי לא עשו כדבריהם מלישא את צרת הבת, **מְשׁוּם הָכִי לֹא נִמְנָעוּ** בית שמאי מלישא נשים מבית הלל, **אֲלֹא אִי אַמְרַת עָשׂוּ** - אבל אם אתה אומר שבית שמאי עשו כדבריהם, **אֲמַאי לֹא נִמְנָעוּ** - למה לא נמנעו מלישא נשים זה מזה, הרי יתכן שהם נושאים נשים שאסורות לשיטתם,

הגמרא מוסיפה בביאור הדברים: **בְּשִׁלְמָא בֵּית שְׁמַאי מִבֵּית הַלֵּל לֹא נִמְנָעוּ** - נוח ומבואר הטעם שבית שמאי לא נמנעו מלישא נשים מבית הלל, **דְּבִנְי חִיִּיבִי לְאוּיִן נִינְהוּ** - שהרי לבית הלל הצרות נישאו לשוק בלא חליצה, ובית שמאי לא נמנעו מלשאת אותם, ואף שלשיטתם הם חייבות ביבום, מכל מקום הולד מנשואין אלו אינו ממזר, שממזר הוא מנישואין שיש בהם כרת, ויבמה נישאת לשוק היא בלאו (לא תהיה אשת המת) ואין בה כרת,

אֲלֹא בֵּית הַלֵּל מִבֵּית שְׁמַאי אֲמַאי לֹא נִמְנָעוּ - אלא בית הלל למה לא נמנעו מלשאת נשים מבית שמאי, **בְּנֵי חִיִּיבִי כְּרִיתוֹת מִמְּזֵרִים נִינְהוּ** - שהרי צרת ערוה לבית הלל פטורה מיבום, ולבית שמאי ייבמה, והמייבמה עובר לבית הלל באיסור אשת אח שהוא בכרת, והוולדות מנישואין אלו ממזרים,

וְכִי תִימָא קְסָכְרִי בֵּית הַלֵּל - ואם תאמר שבית הלל סוברים דאין ממזר מחייבי כריתות, ואשת אח אינו בו כרת, **וְהָאֵמֵר רַבִּי אֶלְעָזָר: אָף עַל פִּי שְׁנַחֲלָקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל בְּצֻרוֹת** (ערוה, אם מתייבמות). **מוֹדִים שְׁאִין מִמְּזֵר אֲלֹא מִמִּי שְׁאִיסוּרוֹ אִיסוּר עֲרוּהָ וְעָנֹשׁ כְּרַת,**

אֲלֹא לֹא שְׁמַע מִינָהּ לֹא עָשׂוּ - אלא אין לבאר אלא ששומעים מכאן (מכך שבית הלל נשאו נשים מבית שמאי), שבית שמאי לא עשו כדבריהם וצרות הערוה לא התייבמו.

דְּחִיית הָרְאִיָּה: אֲפֹשֶׁר לֹמַר שְׁבִית שְׁמַאי עָשׂוּ כְּדִבְרֵיהֶם וְהִיוּ מוֹדִיעִים לְבֵית הַלֵּל עַל אֲלוֹ שְׁהִתִּיבְמוּ לְפִי שִׁיטָתָם כְּרִי שְׁלֹא יֵשְׁאוּ אֶת בְּנֵיהֶם

הגמרא דוחה את הראיה: **לֹא, לְעוֹלָם עָשׂוּ** - לעולם יש לומר שבית שמאי עשו כדבריהם, ואעפ"כ בית הלל נשאו מבית שמאי, **דְּמוֹדְעֵי לָהּ וּפְרָשֵׁי** - שבית שמאי הודיעו לבית הלל: דעו שהמשפחה זו באה מצרת ערוה שנתייבמה, ובית הלל היו פורשים מצאצאי משפחות אלו.

וְהָכִי נָמִי מְסַתְבָּרָא - וכך גם מסתבר, **דְּקִתְנִי סִפָּא: כָּל הַטְּהוֹרוֹת וְכָל הַטְּמְאוֹת שְׁהִיוּ אֲלוֹ מְטַהְרִין וְאֲלוֹ מְטַמְּאִין, לֹא נִמְנָעוּ עוֹשִׂים טְהוֹרוֹת אֲלוֹ עַל גְּבִי אֲלוֹ** - שהיו משאילין כלים אלו לאלו, [עמוד ב] והנה **אִי אַמְרַת בְּשִׁלְמָא דְּמוֹדְעֵי לָהּ** - אם אתה אומר שהיו מודיעים זה לזה על כלים שלפי שיטתם אינם טהורים, **מְשׁוּם הָכִי לֹא נִמְנָעוּ, אֲלֹא אִי אַמְרַת דְּלֹא מוֹדְעֵי לָהּ, בְּשִׁלְמָא בֵּית שְׁמַאי מִבֵּית הַלֵּל לֹא נִמְנָעוּ דְּטַמְּאוֹת דְּבֵית הַלֵּל לְבֵית שְׁמַאי טְהוֹרוֹת נִינְהוּ, שְׁבִית הַלֵּל מִחֲמִירִים יוֹתֵר בְּטַהֲרוֹת,**

אֲלֹא בֵּית הַלֵּל מִבֵּית שְׁמַאי לָמָּה לֹא נִמְנָעוּ, וְהִרִי טְהוֹרוֹת דְּבֵית שְׁמַאי לְבֵית הַלֵּל טַמְּאוֹת נִינְהוּ, אֲלֹא לֹא דְּמוֹדְעֵי לָהּ. שְׁמַע מִינָהּ שהיו מודיעים זה לזה על דברים שלשיטתם אינם טהורים. וכן לגבי צרת ערוה היו מודיעים זה לזה.

שואלת הגמרא: **וּמַאי אוּלְמִיָּה דְּהָךְ מְהָךְ** - ומה יותר חזק בעניין טומאה וטהרה מאשר עניין

של צרת ערוה, שהינך מוכיח מכך שהיו משאילים כלים זה לזה שהיו מודיעים זה לזה, הרי אותו דבר אפשר להוכיח גם ממה שהיו נושאים נשים זה מזה.

עונה הגמרא: **מהו דתימא צרה קלא אית לה** - הייתי אומר שצרה יש לה קול, שאנשים יודעים שהיא צרת ערוה ולבית שמאי היא צריכה יבום, ובזה לא היו מודיעים זה לזה. **קא משמע לן** - לכן הוכיחו והשמיעונו מעניין טומאה וטהרה שהיו מודיעים זה לזה, שהרי אין קול לכלי שנטמא והיו מוכרחים להודיע זה לזה כדי שידעו שכלי זה אינו טהור לשיטתם.

ביאור המאמר שהובא לעיל: אע"פ שנחלקו ב"ש וב"ה, מודים שאין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת

גופא - הגמרא מבארת את גוף המאמר שהובא לעיל: **אמר רבי אלעזר: אף על פי שנחלקו בית שמאי ובית הלל בצרות, מודים שאין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת.**

מבשרת הגמרא: **מאן מודים** - מי מודה זה לזה, **אילימא** - אם תאמר **בית שמאי מודים לבית הלל** שצרת ערוה שנישאת לשוק בלא חליצה, אין בניה ממזרים, **פשיטא, בני חייבי לאוין כשרים נינהו** - הרי זה דבר פשוט שהרי אף שלבית שמאי צרת ערוה צריכה יבום או חליצה, מכל מקום 'יבמה לשוק' אין בה איסור כרת אלא איסור לאו, ובודאי שהוולדות מנישואין שיש בהם איסור לאו אינם ממזרים.

אלא צריכים לבאר שמודים **בית הלל לבית שמאי** שצרת ערוה שנתייבמה אין בניה ממזרים, והרי אי אפשר לומר כך, שכן **היא גופה חייבי כריתות היא**, שלבית הלל היא אשת אח שלא במקום מצוה ויש בזה איסור כרת, ובאיסור כרת לכולי עלמא הבנים ממזרים.

מבארת הגמרא: **לעולם** כוונת רבי אלעזר לומר שמודים **בית שמאי לבית הלל** שצרת ערוה שנישאת לשוק בלא חליצה אין בניה ממזרים, **ולאפוקי מדרבי עקיבא דאמר** - והחידוש בזה הוא להוציא משיטת רב עקיבא שאמר: **יש ממזר מחייבי לאוין, קא משמע לן** - לכן השמיעונו רבי אלעזר דאין ממזר מחייבי לאוין.

ראיה שבית שמאי עשו כדבריהם

תא שמע, אף על פי שנחלקו בית שמאי ובית הלל בצרות - אם צרת ערוה צריכה יבום או חליצה.

ובאחיות - במשנה להלן (כו.).

בגט ישן - במסכת גיטין (עט.).

ובספק אשת איש - במסכת גיטין (עג:), ראה עוד פירוש ברש"י.

ובמגרש את אשתו ולנה עמו בפונדק - במסכת גיטין (פא.).

בכסף ובשנה כסף, בפרוטה ובשנה פרוטה - במסכת קדושין (ב.).

אעפ"כ לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל, ולא בית הלל מבית שמאי, ללמדך שחיבה וריעות נוהגים זה בזה, לקיים מה שנאמר 'האמת והשלוש אהבו'.

רבי שמעון אומר: נמנעו הן מן הודאי - מנשואין שלשית האוסרים הוא מצד איסור ודאי, ולא נמנעו מן הספק - מנשואין שאסורין מספק לשיטת האוסרים,

הגמרא מבארת את הראיה משיטת רבי שמעון שאומר שנמנעו מן הודאי: אי אמרת בשלמא עשו בית שמאי כדבריהם, משום הכי נמנעו בית הלל מלשאת נשים מבית שמאי שיש בזה איסור ודאי לשיטתם, אלא אי אמרת לא עשו בית שמאי כדבריהם, אמאי נמנעו.

הגמרא שואלת על הסבר זה בדברי רבי שמעון: ותסברא - וכי תסבור שזה הביאור בדברי רבי שמעון, נהי נמי דעשו - והרי אף אם נאמר שעשו בית שמאי כדבריהם, בשלמא בית הלל מבואר מדוע נמנעו מבית שמאי, דחייבי כריתות ניהו - שצרת ערוה שנתייבמה יש בזה לבית הלל איסור אשת אח שלא במקום מצוה, וממזרים הם לבית הלל,

אלא בית שמאי אמאי נמנעו מבית הלל, והרי צרת ערוה שנישאת לאחר, בני חייבי לאוין ניהו וכשרים ניהו.

מבארת הגמרא: כדאמר רב נחמן בר יצחק: לא נצרכה אלא לצרה עצמה. הכא נמי לא נצרכה אלא לצרה עצמה, שבית שמאי נמנעו מלשאת מבית הלל צרת ערוה, שלשיטתם היא צריכה עכ"פ חליצה.

הרי מבואר מדברי רבי שמעון לפי פירוש זה שבית שמאי עשו כדבריהם, ולכן בית הלל נמנעו מבית שמאי.

שואלת הגמרא: ומאי שנא מן הודאי דאיסורא הוא, ספק נמי איסורא הוא - ומה שונה שהם פרשו מודאי איסור לשיטתם, כיון שיש בזה איסור, לבין ספק איסור שהם לא פרשו, הרי גם מה שאסור מחמת ספק, יש בזה איסור.

על כן מבארת הגמרא פירוש אחר בדברי רבי שמעון, לא תימא - אלא תאמר שהם לא פרשו מן הספק, אלא אימא - אלא תאמר שהם לא פרשו מן הסתם, דמודעי להו ופרשי - שאם לא הודיעו זה לזה שיש כאן איסור לשיטתם לא היו פורשים זה לזה, היות וידעו שאם היה איסור לשיטתם היו מודיעים זה לזה כדי שלא להכשילם באיסור.

שואלת הגמרא: ומאי קא משמע לן - אם כן מה השמיענו רבי שמעון, דאחבה וריעות נוהגים זה בזה, והרי היינו רישא, גם ברישא למדנו שהם נשאו נשים זה מזה, והיינו ודאי מפני שהם הודיעו זה לזה באופן שהיה בו איסור לשיטתם.

עונה הגמרא: הא קא משמע לן דכולה רבי שמעון היא - אכן אין חידוש בסיפא יותר מהרישא, אלא התנא הביא את דברי רבי שמעון להשמיענו שבריייתא זו שנה רבי שמעון.

תא שמע, דאמר רבי יוחנן בן נורי: היאך הלכה זו רוחת בישראל, נעשה כדברי בית שמאי הולד ממזר לדברי בית הלל, נעשה כדברי בית הלל הולד פגום לדברי בית שמאי, בואו ונתקן להן לצרות [יתבאר בדף הבא].

(מִסְפַּתָּא פִּי־אֵל) (ג' גי'
שֵׁל תֵּאב אֵלִי וְכִי־
מִסְפַּתָּא) (ג' עִירֻזִּין.
יֵה יד, (ד' סֹסֶה כֹה,
מִקּוּלוֹת פִּיד מִ"ה ע"ש,
מִגִּיבֵה כֹה: מִקּוּלוֹת פִּי
יֵה, (ז' לְעֵלִי ב:),
בִּסְרָא: מִי הַמַּעֲיִן
וְהַשְׁקָתָה,

מוסף תוספות

תחברים שם, סגי וכו'.
ש"ס מקוֹלוֹת פ"ו מ"ט.
[ד]אפי' כשאין דבר
פסיק מלמעלה בעיני
דחב המים כשפופרת
נוד כ"ש כשמעורבין
די נמך דבעינו רוחב

[illegible]

ולו אם הנקב. הרחיבו ופחתו רובה לערב המקום יפה: עירוב
מקום חסר שכלל מקום שלם ומתעצרים המים דרך חרץ
ונקב. ושעור הנקב גדול ממקומות ולשהי עמו: כשעורם סגור.
הם שומעים את הנה שיהא שיעור חלל החרץ כעוריו וחללה של
הסופרת דהיינו שמי אצבעות: החורות לתקומ. מההפכות בחלל
הנקב בריות. והיינו כיות הלל אצל גבית שמי עד שתפסת רובה:
הרובה

עלִישִׁית (שם) שאִמְרוּ נִחְדָּשָׁה שָׁנָה וְכֵּן נִכְנָת שְׁלִישִׁית מִשְׁחֵשִׁיכָה (ד"ה שם), וְאִחָד כְּדַבְּרִי ב' (שם), עִירֹב מִקְרֹאוֹת. מִקּוֹם חֶסֶד בְּדָד מִקּוֹם שֶׁלֹם וְהִצְיֹר צִיִּיָּהן הַמַּחֲכָר (חגיגה כא:), כְּשֹׁפֶן יִכּוֹל לִגְלֹל בְּ

דשכן היא עצמה מתחללת ו"ל דלר' יהושע
 זניה תועבין ללא תימא זניה תועבין משום
 ואפי' לרבנן דרבי יוסי בן כיפר דמוקמי
 הא אמרן דאין מקרא יולא מידי פשוטו וא

גמריה
עציד כחמו
והסמית (ק)
דכי פדק
(97.1) וי

רמזו בקליפת השום וברוח שפופרת ולא קי
ו לו ותפסיק הכותל ששמע דלרץ מיס
במים הבאים דרך הנקב אלא טופח להט
מים בשפופרת¹¹ שאין הנקב מרובע אלא
אצבעות חחרות למקומן¹² אלא ודאי נקב מ
אגי בקליפת השום כרוח שפופרת¹³ וגו'
ומטפס פה לענין מיבור מהאולת איירי

האומרים לא נחמדשה שנה עד חמשה עשר בו (שם) דאמר
ת הודו. אם יש ברחו כשפופרת הוד, כקנה שטמין בפי
חללו ב' אצעות לכל ז' היו עירוב (שם).

אינטרין היא תועבה ואין
דכתיב זה טומאה כעריות
לה (לעיל ד' יא:) אסוטה
פילו למ"ד בין דאיתעקר

אִיסְתַּפֵּק לֵיהּ. הוּא מֵלֵי
מִימַר וְלִיטַעֲמִין הֵיכִי
רֵי דְמַר וְכַחֲמֵרִי דְמַר
לֵמַל (ג) הַכְּסִיל בַּחֲשָׁךְ הוֹלֵךְ
עַלֵּה בַּפֶּק דְּעִירוּבִין
פֶּק דְּרִ"ה (דף יד):¹

ו'. וא"ת והא תנן במס'

נבא א מ"י פ"ח מהל'
מקראות הלכה א
סמג עשין רמח טוש"ע י"ד
ס' רא סעיף מ וסעיף נב:

[illegible]

תנן התם במסכת מקואות
פ"ד השקות בשבטע א"ן
ממלאין בה ואין מקדשין
בה ואין מוין הימנה ואינה
צריכה צמיד פתיל ואינה
פוטלת את המקוה והיתה
כלי וחברתה צמיד ממלאין
בה ומקדשין בה ומזין
הימנה וצריכה צמיד פתיל
ופוטלת את המקו' קצובה
מלמטה או מן הצד אם
אינה יכולה לקבל הצד המים
לא שוה לשוה כמה הינה
בנק כשפוספת [הגור].
תני אר"י בן בחרימא מעשה
בשקות תתא
כירושלמי תתא משנה וזו
ממי שהיא בקצב מירוש
היה ע"ה

שליקט אחרוב. מירט
אין אחרוב (ערויב). כל
אין קרד אחרוב (ערויב).
1. ונהג דב' עשורין.
מעשר שני כשה שנים
ומעשר שני כשה שנים,
שנים שנים נכנסת
לשנים (ידה שם) שנים
נכנסת ושנים נכנסת
הוא, שנה שנים לשנים
מעשר ראשון ושני,
מעשר מעשר ראשון
ומעשר שני (ערויב שם).
אחד כדברי ב"ש.
לדמי כדברי כהנא
השנה ללול וכר נכנסת
ועד שנים היא (ערויב)
על חירות למקומן. שאלם

[illegible]

יום שני יח אדר ב תשפ"ב

יבמות דף טו

הצעת ראייה [א] שכית שמאי עשו כדבריהם ממה שרשב"ג אמר 'מה נעשה לצרות הראשונות' (שהתייבמו כדעת בית שמאי)

תא שמע, דאמר רבי יוחנן בן נורי: היאך הלכה זו רוחת בישראל, נעשה כדברי בית שמאי, וצרת ערוה תתייבם, הולך ממזר לדברי בית הלל, שהרי זה באיסור אשת אח שלא במקום מצוה. נעשה כדברי בית הלל, והצרה תצא לשוק בלא חליצה, הולך פגום לדברי בית שמאי, שהרי לבית שמאי היא חייבת ביבום, ויש עליה איסור לאו, ואע"ג דבני חייבי לאוין כשרים לקהל מכל מקום חללים הם לענין כהונה,

בואו ונתקן להן לצרות (דף טו) שיהיו חולצות ולא מתייבמות, וינשאו לשוק בהכשר לדברי הכל, שלבית הלל הם מותרות אף בלא חליצה, ולבית שמאי הם מותרות על ידי החליצה.

לא הספיקו לגמור את הדבר עד שנטרפה השעה.

אמר ליה רבן שמעון בן גמליאל: מה נעשה להם לצרות הראשונות מעתה - מה נעשה עם הצרות שכבר נתייבמו, ולבית הלל הם ממזרים.

הגמרא מבארת את הראיה: אי אמרת בשלמא - בשלום, כלומר נוח ומבואר אם אתה אומר עשו בית שמאי כדבריהם, היינו דקאמר מה נעשה לצרות הראשונות שהתייבמו כבר, אלא אי אמרת לא עשו בית שמאי כדבריהם, מאי 'מה נעשה', הרי בית שמאי לא עשו כדבריהם והצרות לא התייבמו.

דחיית הראיה: מה שאמר 'מה נעשה', היינו לצרות שנישאו לשוק כבית הלל

הגמרא דוחה את הראיה: אמר רב נחמן בר יצחק: לא נצרכה - לא הוצרכו דברי רשב"ג אלא לצרה עצמה שנישאת לשוק כדעת בית הלל,

ומה נעשה הדין קאמר - ומה שאמר רשב"ג 'מה נעשה' כך אמר: הנה צרות דבית הלל לבית שמאי היכי נעביד להו - אלו הצרות שנישאו לשוק כדעת בית הלל מה נעשה להם,

ליחלצו, מימאסי אנבריהו - אם היבם יחלוץ אותם, ימאסו על בעליהם, שהם יסברו שהם נשאו אשה האסורה לעולם (שהרי הוזקקה לחליצה, וכעת לאחר שכבר נישאת חלצה), וכי תימא לימאסן - ואם תאמר שימאסו ומה בכך כיון שצריכים חליצה, והרי נאמר: 'דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום'.

ועל כן אמר רשב"ג שהתקנה שיעשו לא תועיל לצרות שכר נישאו לשוק. ועכ"פ אין מכאן ראייה שבית שמאי עשו כדבריהם לייבם צרת ערוה, שלא על זה היה הנידון כאמור.

הצעת ראייה [ב'] שבית שמאי עשו כדבריהם : ממה שאמר רבי טרפון שאם יבוא מעשה זה לידו ייבם אותה

תא שמע, דאמר רבי טרפון [שהיה מתלמידי בית שמאי] תאבני, מתי תבא צרת הבת מאחי לידך ואשאנה - ואייבם אותה כדברי ב"ש, הרי שבית שמאי עשו כדבריהם.

דחיית הראיה: רבי טרפון אמר שאם יבוא מעשה זה לידו ישיאנה לשוק

הגמרא דוחה את הראיה: אימא: ואשאנה - תאמר שכך אמר רבי טרפון: מתי יבוא מעשה זה לידך ואשיאנה לשוק כדברי ב"ה.

שואלת הגמרא: והא תאבני קאמר - והרי רבי טרפון אמר תאבני, ואם כבית הלל, מה החידוש בזה, הרי כולי עלמא נהגו כך.

עונה הגמרא: רבי טרפון אמר שתאב להשיאה לשוק, לאפוקי - להוציא מדרכי יוחנן בן נורי שאמר שצרת ערוה צריכה חליצה.

הצעת ראייה [ג'] שבית שמאי עשו כדבריהם ממה שרבן גמליאל ייבם צרת ערוה

תא שמע, מעשה בכתו של רבן גמליאל שהיתה נשואה לאבא אחיו, ומת [אחיו של רבן גמליאל] בלא בנים, וייבם רבן גמליאל את צרתה כדעת בית שמאי. הרי שבית שמאי עשו כדבריהם.

דחיית הראיה: בתו של רבן גמליאל היתה אילונית, ואזי לכולי עלמא צרתה מותרת

הגמרא דוחה את הראיה: ותסקרא רבן גמליאל מתלמידי בית שמאי הוא, והלא מבני בניו של הלל הוא, אלא שאני בתו של רבן גמליאל דאילונית הואי - ושנינו שאם הערוה היא איילונית צרתה מותרת.

שואלת הגמרא: הא מדקתני סיפא, אחרים אומרים: בתו של רבן גמליאל אילונית היתה, מפל דתנא קמא סבר לאו אילונית היתה - מכך משמע שתנא קמא סבר שהיא לא היתה אילונית.

עונה הגמרא, תירוצ' א': הכיר בה ולא הכיר בה איכא בינייהו, תנא קמא ואחרים נחלקו אם צרת ערוה מותרת כאשר איילונית גם כאשר הכיר בה (בעלה שמת) מתחילה שהיא איילונית. תנא קמא סבר שצרתה מותרת רק אם לא הכיר בה מתחילה שהיא איילונית שאזי קידושי הערוה הם 'מקח טעות' ומעולם היא לא היתה צרת ערוה. ואחרים סוברים שאפילו אם בעלה שמת הכיר בה שהיא איילונית, אעפ"כ צרתה מותרת, כפי שהתבאר לעיל (יב:), וכך משמע בדברי אחרים שאמרו 'בתו של רבן גמליאל אילונית היתה' (ולא אמרו 'נמצאת אילונית'), שמשמע שמתחילה היתה איילונית.

תירוצ' ב': ואיבעית אימא, כנס ולבסוף גירש איכא בינייהו, תנא קמא ואחרים נחלקו אם מותר לייבם צרת ערוה באופן שהבעל שמת נשא תחילה את הערוה ואת הצרה, ואחר כך גירש את הערוה, תנא קמא סבר שבאופן זה צרתה מותרת, הואיל ואינה צרת ערוה, שבשעה שמת הבעל, כבר גירש אחיו את הערוה. ואחרים סוברים שבאופן זה הצרת

אסורה, הואיל ובשעת נישואי האח שמת היא היתה צרת ערוה (כפי שהתבאר לעיל יג.) ולכן הוצרכו לומר שההיתר בזה היה הואיל ובתו של רבן גמליאל היתה אילונית, וכשהערוה היא איילונית, צרתה מותרת.

תירוצ' ג': **אִיבְעִית אִימָא, יֵשׁ תְּנַאי בְּכִינָה אִיכָא בִּינִיָּהוּ** - תנא קמא ואחרים נחלקו בדין הכונס אשה על תנאי שאין עליה מומין או נדרים ונמצא שיש עליה, תנא קמא סבר שהתנאי מועיל והרי זה מקח טעות, ותנאי היה לו לאחיו של רבן גמליאל בבתו ולא נתקיים התנאי, הילכך אינה אשתו היא וצרתה מותרת, שאינה צרת ערוה. ואחרים סברו שאין תנאי מועיל בביאה, שכיון שבעל אותה מחל על התנאי, שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, וממילא נישואי הערוה אינם בטלים, ולכן הוצרך לומר בזה שהצרה היתה מותרת משום שהיתה איילונית.

הצעת ראייה [ד'] **שבית שמאי עשו כדבריהם: ממה שרבי עקיבא עשה כדברי בית שמאי בעניין מעשרות**

מְתִיב רַב מְשֻׁשָּׁא, מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי עֲקִיבָא שְׁלִיקֵט אֶתְרוּג בְּאַחַד בְּשָׁבָט, בְּשָׁנָה שְׁנִיָּה שֶׁנִּכְנַסְתָּ לְשָׁלִישִׁית,

וְנִהַג בּוֹ שְׁנֵי עֲשָׂרִין [מעשר שני כדין השנה השנייה (שלאחר שמיטה), ומעשר עני כדין השנה השלישית]

אֶחָד כְּדִבְרֵי בֵּית שְׁמַאי [שלשיתם א' שבט הוא ראש השנה לאילן, ולכן אחר א' שבט האתרוג שייך לשנה הבאה (השלישית)], **וְאֶחָד כְּדִבְרֵי בֵּית הֵלֵל** [שלשיתם האתרוג עדיין שייך לשנה הקודמת (השניה) עד ט"ו בשבט].

שְׁמַע מִינָהּ עָשׂוּ בית שמאי כדבריהם, שאם לא כן לא היה מחמיר גם כדעת בית שמאי.

דחיית הראיה:

הגמרא דוחה את הראיה: **רַבִּי עֲקִיבָא גְמָרִיהָ אֶסְתַּפֵּק לִיהּ** - רבי עקיבא הסתפק בשמועה זו, **וְלֹא יָדַע אִי בֵּית הֵלֵל בְּאַחַד בְּשָׁבָט אָמור, אוּ בְּחֻמְשָׁה עָשָׂר בְּשָׁבָט אָמור**, ולכן החמיר כב' השיטות.

הצעת ראייה [ה'] **שעשו בית שמאי כדבריהם: מכך ששמאי סיכך לקטן הצריך לאמו**

מְתִיב מֶרְזוּטָא, מַעֲשֶׂה וְיִלְדָּה כָּלְתָהּ שֶׁל שְׁמַאי הִזְקֵן, וּפִיחַת אֶת הַמַּעְזִיכָה - הוריד את טיח טיט שעל התקרה, כדי שיוכלו לסכך שם, **וְסִיכָךְ עַל גְּבִי מִטָּה בְּשָׁבִיל קָטָן**, ששמאי סובר שקטן הצריך לאמו חייב בסוכה.

שְׁמַע מִינָהּ עָשׂוּ בית שמאי כדבריהם.

דחיית הראיה: שם לא היה ניכר שעשה כן לצורך סוכה

הגמרא דוחה את הראיה: **הָתָם הָרֹאָה אוֹמֵר לְאִפּוֹשֵׁי אוֹרֵי קַעֲבִיד** - שם הרואה אומר

שעשה כן להוסיף אויר, ולכן לא חשש לעשות בזה כשיטתו, שבאופן שאין הוכחה במעשה שהוא כשיטתם עשו בית שמאי כדבריהם.

הצעת ראייה [י'] שעשו בית שמאי כדבריהם: שהרחיבו נקב השקה כשיטתם

מתיב מר זוטרא, מעשה בשוקת יהוא שהיתה בירושלים - אבן חלולה שתחת צנור המקלח מים מן ההר והיתה נקראת שוקת יהוא, והיתה נקובה למקנה, וכל טהרות שהיו בירושלים נעשים על גבה - היו מטבילים את הכלים (לצורך טהרות) בתוכה, ובשוקת זו לא היה ארבעים סאה, אבל מקוה שלם היה במים שבצדה, והמים שבשוקת הוכשרו לטבילה על ידי עירוב המים ביניהם (שהיה נקב כ'שפופרת הנוד' בין השוקת למקוה שבצידה), ושלחו בית שמאי והרחיבוה - והרחיבו את הנקב שבין המקואות, שבית שמאי אומרים עד שתיפחת ברובה - שהחיבור בין מקוה חסרה למקוה שיש בה מ' סאה צריך להיות באופן שיהיה חלל ברוב המחיצה שבין המקואות.

ותנן, עירוב מקואות כשפופרת הנוד בעובייה ובחללה - החיבור בין המקואות צריך להיות חלל בשיעור 'שפופרת הנוד', [ששיעור חללה כולל עובי דופן השפופרת, הוא] כשתי אצבעות חוזרות למקומן - שיכול לסובב בחלל הנקב שתי אצבעות בריח. שיעור זה הוא לבית הלל, אבל לבית שמאי השיעור הוא 'עד שתיפחת ברובה'.

שמע מינה עשו בית שמאי כדבריהם, שהרי הרחיבו את החלל שבין המקואות כשיטתם.

דחיית הראיה: שם לא היה ניכר שעשו זאת לצורך 'השקה'

הגמרא דוחה את הראיה: הָתָם [עמוד ב] הָרוּאָה אוֹמֵר לְאִפּוּשֵׁי מֵיָא הוּא דְקָא עֵבִיד - שם הרואה אומר שהרחיבו את הנקב, כדי להוסיף מים, והיות שאין זה מוכח שעשו כן מסיבה הלכתית, אין זה נראה כשתי תורות, אבל בשאר מקומות שזה נראה 'אגודות אגודות' לא עשו בית שמאי כדבריהם.

ראיה שעשו בית שמאי כדבריהם: מכך ששיבחו תלמיד של שמאי שנהג כבית הלל

תא שמע, דאמר רבי אלעזר בר צדוק: כשהייתי לומד תורה אצל רבי יוחנן החורני, ראיתי שהיה אוכל פת חריכה במלח בשני בצורת,

באתי והודעתי את אבא [רבי צדוק] על מצבו של רבי יוחנן החורני. אמר לי [אבא]: הולך לו זיתים. והולכתי לו.

רָאָה אוֹתָן [רבי יוחנן החורני] שֶׁהָן לַחִין - והוכשרו לקבל טומאה, וחשש שמא עם הארץ נגע בחבית וטימא את הזיתים. אמר לי [רבי יוחנן החורני]: אין אני אוכל זיתים.

באתי והודעתי את אבא.

אמר לי: לך ואמור לו חבית נקובה היתה - בשולי החבית היה נקב כדי שיצא משקה הזב מן הזיתים לחוץ, וכיו שגיליתי את דעתי שאיני חפץ במשקה הזב מהזיתים, אינם מכשירים,

והוסיף להסביר אם כן כיצד הזיתים לחים: **אֵלָא שְׁסִתְמוּהָ שְׁמָרִים** - שמרי הזית סתמו את הנקב, ולכן לא יצאו כל המשקים והזיתים לחים,

ותנן, **חֲבִית שֶׁל זֵיתִים מְגוּלְגָלִים** - זיתים כבושים דחוקים ועומדים בחבית, **בֵּית שְׁמָאֵי אוֹמְרִים: אֵין צְרִיכָה לְנֶקֶב**, שהמוהל היוצא מזיתים אלו [אינו נקרא שמן, אלא] מי פירות, ואינו מכשיר לקבל טומאה.

ובית הלל **אוֹמְרִים: צְרִיכָה לְנֶקֶב**, שלשיטתם מוהל זה דינו כשמן, והוא מכשיר לקבל טומאה, ולכן צריך לנקב את החבית, כדי שיגלה דעתו שאינו חפץ במשקה.

ומודים שֶׁאִם נִיקְבָה, וּסְתְמוּהָ שְׁמָרִים, שֶׁהִיא טְהוֹרָה.

וְאֵף עַל פִּי שֶׁתְּלִמִיד שְׁמָאֵי הָיָה - אֵף שְׂרָבִי צְדוּקָה הִיָּה תְּלִמִיד שְׁמָאֵי, כָּל מַעֲשָׂיו לֹא עָשָׂה אֵלָא כְּדִבְרֵי בֵּית הַלֵּל, וניקב את החבית כדעת בית הלל.

הגמרא מבארת את הראיה: **אִי אָמַרְתָּ בְּשִׁלְמָא עָשׂוּ, הֵיִינוּ רְבוּתִיָּה** - זהו הגדולה של רבי צדוק שנהג כבית הלל, **אֵלָא אִי אָמַרְתָּ** שכל תלמידי בית שמאי **לֹא עָשׂוּ** כשיטתם, **מָאֵי רְבוּתִיָּה** - מה החידוש והגדולה בהנהגת רבי צדוק. הרי מוכח ששאר תלמידי בית שמאי עשו כשיטתם.

ראיה שעשו בית שמאי כדבריהם: מכך שרבי יהושע התיירא לפסוק כבית הלל

תָּא שְׁמַע, שְׁאָלוּ אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, צֶרֶת הֵבַת מָהוּ.

אָמַר לָהֶם: מַחְלֻקַּת בֵּית שְׁמָאֵי וּבֵית הַלֵּל.

שאלו אותו: והלכה כדברי מי.

אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי מָה אַתֶּם מְכַנְסִין רֵאשִׁי בֵּין שְׁנֵי הָרִים גְּדוּלִים, בֵּין שְׁתֵּי מַחְלֻקוֹת גְּדוּלוֹת, בֵּין בֵּית שְׁמָאֵי וּבֵין בֵּית הַלֵּל, מִתֵּיירָא אֲנִי לַפְסוּק כְּבֵית הַלֵּל, שְׁמָא יִרְצוּ גְּלַגְלִיתִי.

אָבֵל אֲנִי מַעֲיֵד לָכֶם עַל שְׁתֵּי מִשְׁפָּחוֹת גְּדוּלוֹת שֶׁהָיוּ בִירוּשָׁלַיִם, מִשְׁפַּחַת בֵּית צְבוּעִים מִבֶּן עַכְמָאֵי, וּמִשְׁפַּחַת בֵּית קוֹפָאֵי מִבֶּן מְקוֹשֶׁשׁ, שֶׁהֵם בְּנֵי צְרוּת - שְׁנִישְׁאוּ לְשׁוֹק בְּלֹא חֲלִיצָה כְּבֵית הַלֵּל, וּמֵהֶם כְּהֻנִּים גְּדוּלִים, וְשִׁמְשׁוּ עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ.

הגמרא מבארת את הראיה: **אִי אָמַרְתָּ בְּשִׁלְמָא עָשׂוּ** בית שמאי כדבריהם, **הֵיִינוּ דְקָאָמַר מִתֵּיירָא אֲנִי** - שפיחד לפסוק כבית הלל, כיון שלפי זה נמצא שפוסק שבית שמאי שנהגו כשיטתם ויבמו את צרות הערוה, בניהם ממזרים, וחשש שיהרגו אותו שפוסק עליהם שהם ממזרים, **אֵלָא אִי אָמַרְתָּ לֹא עָשׂוּ** בית שמאי כדבריהם, **אֲמָאֵי קָאָמַר** - למה אמר רבי יהושע: **מִתֵּיירָא אֲנִי**, מה חשש אם יפסוק כבית הלל, הרי גם לפני כן לא עשו בית שמאי כדבריהם. הרי מוכח שעשו בית שמאי כדבריהם.

שואלת הגמרא: וְנָהִי נָמִי דְעָשׂוּ - ואף אם נאמר שבית שמאי עשו כדבריהם, **מָאֵי מִתֵּיירָא אֲנִי**, הָא אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֵין מְמַזְרֵי אֵלָא מַחְיִיבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין, וממילא אשת אח שנישאת שלא במקום מצוה שיש בזה איסור כרת, הולד אינו ממזר.

עונה הגמרא: נָהִי נָמִי דְמְמַזְרֵי לָא הָוִי - אף שאינו ממזר, פָּגוּם מִיָּהָא הָוִי - עכ"פ הולד

פגום, מְקַל וְחוֹמֶר מֵאַלְמָנָה, מָה אַלְמָנָה שְׁאִין אִיסוּרָה נוֹהֵג בְּכָל [אלא רק בכהנים], בְּנָה פְּגוּם לכהונה, זו [אשת אח שלא במקום מצוה] שְׁאִיסוּרָה שְׁוֶה בְּכָל כּוֹי [בישראלים בכהנים], אינו דין שבנה פגום. ולכן אמר רבי יהושע שהוא מתיירא לפסוק כבית הלל כי בכך יאמר שאלו שנהגו כבית שמאי בניהם פגומים.

ביאור המאמר הנ"ל: שאלו את רבי יהושע על הצרות, ומדוע ענה להם על בני הצרות

במעשה הנ"ל הביאה הגמרא שרבי יהושע נשאל בדין צרת ערוה. ולאחר שאמר שאין רוצה להכניס ראשו בין ההרים, העיד של שתי משפחות שהיו צאצאים של צרות ערוה שנישאו בלא חליצה ושימשו ככהנים גדולים.

שואלת הגמרא: קָבְעוּ מִיָּנִיה - שאלו אותו מה דין צרות ערוה, [שלבית הלל, אם הם מתייבמות, בניהם ממזרים]. וְקָפְשִׁיט לִיה - ופשט והעיד להם על בְּנֵי צָרוֹת שהם נישאו לשוק בלא חליצה, והיה מבניהם כהנים גדולים, ומה זה שייך למה ששאלוהו, שהרי בני הצרות שנישאו לשוק בלא חליצה, ודאי שאינם ממזרים, (שיבמה שנישאת לשוק הוא לאו, ואין בו כרת).

תשובה: שאלו את רבי יהושע גם על הצרות וגם על בניהם

עונה הגמרא: תִּרְתִּי קָא בְּעֵי מִיָּנִיה - שני דברים שאלו אותו. א) צָרוֹת מֵאִי - מה דין צרות ערוה, האם הם מתייבמות או לא. ב) ועוד שאלוהו: וְאִם תִּמְצָי לִוְמֵר צָרוֹת כְּבִית הֶלֶל [שיוצאות לשוק בלא חליצה], בְּנֵי צָרוֹת דְּבִית הֶלֶל לְבִית שְׁמַאי מָהוּ - לפי בית שמאי שסובר שהם צריכות חליצה מה דין בני הצרות שנישאו לשוק בלא חליצה כשיטת בית הלל.

שואלת הגמרא: לְמַאי נִפְקָא מִיָּנִיה, והרי הלכה כבית הלל, ולשם מה שאלוהו על צרות הבת לפי שיטת בית שמאי.

עונה הגמרא: לְמִיפְשִׁט וְלִד מַחְזִיר גְּרוּשְׁתּוֹ לְבִית הֶלֶל, כלומר: אכן לנידון צרת ערוה לבית שמאי אינו נפקא מינה, שהרי הלכה כבית הלל, אלא שהיה בזה נפקא מינה גם לשיטת בית הלל לגבי מקום אחר שיש בנישואין איסור לאו, כגון: המגרש אשתו והלכה ונישאת לאחר (ומת הבעל או גירשה), וחזר הבעל הראשון והחזירה, שהוא איסור לאו, אותה הבת מה היא לכהנים,

והספק הוא: מִי קָאָמְרִינָן קַל וְחוֹמֶר, וּמָה אַלְמָנָה שְׁנִישָׁאת לְכַהֵן גָּדוֹל שְׁאִין אִיסוּרָה שְׁוֶה בְּכָל (אלא לכהן גדול), ואם אלמנה נישאת לכהן גדול בְּנָה פְּגוּם. זו (מחזיר גרושתו משישאת) שְׁאִיסוּרָה שְׁוֶה בְּכָל (שלכל אדם אסור להחזיר גרושתו משישאת) אִינוּ דִּין שְׁבָנָה של המחזיר גרושתו משישאת פְּגוּם.

או דְּלָמָא אֵיכָא לְמִפְרָךְ, מָה לְאַלְמָנָה שְׁהִיא עֲצָמָה מִתְחַלְלָת - אלמנה שנישאת לכהן גדול מתחללת ונאסרת גם לכהן הדיוט, וכן אם היתה בת כהן נפסלת מן התרומה, שנעשית חללה בביאתו, תאמר במחזיר גרושתו שאין מתחללת בביאה זו.

וְאָמַר לָהּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: צָרוֹת מְתִירָא אֲנִי לומר הלכה כדברי מי. (דף טו) ולגבי בְּנֵי צָרוֹת, אֲנִי מַעֲדִיד לָכֶם - שהם כהנים גדולים ואינם פגומים.

(א) נִצְלֵל אָמְרוּ מִי יִלָּךְ
(ב) חֲגִיגָה ג: יָדִים פ"ד מ"
(ג) חֲגִיגָה ג: (ד) בִּיק לֹח: נג
(ה) בִּיק: שְׁשִׁמָּה
(ו) לִימָא בִּיק: (ז) שִׁמָּה
שִׁמָּה: יַעֲבֹד,

(ה) רש"י ד"ה דוקא
שמועם הם (ה) ותיבת אורח
נמחק: (ז) ד"ה צבור ו
ועמד על שמורתו ועש
(ג) תוב"ד ד"ה עמון ו
לדמנה לא תמרים וכל
פי' עמון ותוב"ד
למרים עני' שרפון של
משער עני' נור"א כן עזר
פלו ודמנה עמון ו
לכל ותשמע ד"ה
למרים וכל לא קדש
מנוסל אף עמון ומ
המדה לכו לא קדש
מנוסל: (ד) בא"ד ה
מלקדש אף מ"א צביל

[illegible]

וְיָרֵם הָרֹאשׁ הַזֶּה וְיִשְׁלַח
הָרִי אֶת הַשֵּׁלֶב אֶל שְׂרָפָה
וְהָיָה לָהּ כִּי יָבֹא חֲלִיצָהּ.
וְהָיָה לָהּ כִּי יָבֹא חֲקִידָהּ
אֲחֻזָּתָהּ. וְיִשְׁלַח הָרֹאשׁ
מִן הָרִי אֶת הַשֵּׁלֶב אֶל
הַבְּתוּלָה (וְעַתָּה מִן הַבְּתוּלָה
שֶׁהָיָה כְּלֹמֶר עַתָּה
כִּבְשׁוֹ שִׁחוֹחַ וְעַתָּה
לְיִשְׂרָאֵל לִכְבֶּשׂ) מִגֵּנֶה
דְּרֹשׁ. עַמּוּן. א. רֵאִיתִי בִּי
דְרֹשָׁה שְׂבִיעִית.
וְכֵן קִבְּרָה דְרֹשֶׁר
וְהָיָה שְׂבִיעִית מִן
עֵינֵי מִי. סֶלֶם. א. רֵאִיתִי
בִּי מִשֶּׁהָיָה עֵדִיד לְדָל
שִׁחוֹחַ מִגֵּנֶה מִן הַדְּרֹשָׁה.
עַמּוּן. א. אֵינִי מֵיָדָה מִמֶּנִּי
דְּרֹמָה לִמְאֹד וְקִבְּרָה דְרֹשֶׁר
מִיָּד מִכְרִכֵּי שְׂקִידוֹשׁ
הָיָה בְּכֹל מִלּוֹךְ וְקִבְּרָתָם
רֵאשֶׁתָּה וּמִשְׁרֵי עַד וְהָיָה
כִּשְׁכַּח אֶת הָאֵת אֶת שְׂקִי

בְּנֵי צָרוֹת אֲנִי מַעֲיֵד לָכֶם. דַּעֲשִׂים
דַּמְסַפְקָא לִיָּה בַּהֲשָׂא רַבָּה (לְקַמְוּ צַדִּיקִים)
צִיבִימ' לְשׁוֹן אִ"כ פְּשִׁיטָא דַּעֲשִׂיָּה דְּמִיד שְׁקִדָּשָׁה
צְשׁוּמַרְת יֵצֵס שְׁקִידָשׁ אַחוּתָה שְׁקִידוּשִׁיָּה מִ
דְּמִיד דְּרֵשִׁיָּה מִ

לצ"ש וא"ת לשמואל
אי קידושין תופסין
עלה לה זיקה כדאמר'
עין הייבוס וי"ל דלא
שום חבורה לזנות

רצי יחזק דלא תהיה
זר משמע דאחיליו

אפקיה צלשון הויה:
תחים. שלא ימצאם

וְיָעִיטָהּ פִּי צְקוֹנְטֶרֶס
בְּאֶרֶץ עַמּוֹן וּמִוֹאֵב
מִסִּיחוֹן^א וְנִתְקַדְּשׁוּ
וַעֲכָשׂוּ צִבִּית שְׁנֵי
יָהֳלָה לְהָאֵל הָאֵלֹהִים

דן היא חרץ סיוח
שזה עולי צבל¹ ואומר
דן סיוח ועוג של
ומואז¹ חבל חרץ
ממון ומואז לא קדשו
מע הכא ועוד אמר
מימר דהכא בארץ

לֹא מִכְרִים וּבָנִי (א)
 יָדָה הִדְרָה כְּרִים
 יִשְׁוֹי בָּנִי לֹא
 שִׁסְמֹכו עֲלֵיהֶם
 לִתְקַנָּה עֲנִים
 וְנִמְנֹו תִקְנָשׁ כֹּל
 שֶׁלֹּא תִקְדָּשׁ מֵוֹלֵם
 עֲשֶׂר עֲנִי בִשְׁבִיעִית
 דְּבִמָּס' יִדִּים אִיכָא
 בִּשְׁבִיעִית¹¹ וְכֵן יֵשׁ
 דְּקָאמֵר (ו' וְשֶׁ) דְּקָאמֵר
 מִזְנוֹן מִזְנוֹן מִזְנוֹן
 וּמִפְרָשׁ מֵהַ טַעַם
 וְלֹא בִשְׁנֵי לִמְמַר
 מִכְרִים שֶׁכָּבוֹ
 עֲזָא לִרָא מִסְפָּקָא
 יִמְלֵה (ד' י') וּבִפְ"ב

ות ואפ"ה אית ליה
 ומואב כר"א^א אלף
 דקאמר התם מה
 ר"א הוא ודברי ר"א
 קתני ליה התם אלף
 כן דלמ"ד לך קדשה
 ח"ל עמון ומואב ח"ל
 דמשכחת טעמא
 דברקס נמי הוו
 דישאלים ניניהו

שָׁמַעְתָּם יִיגַם. בָּלָא
הַרְבֵּינָם שְׁמֵן
סוּא. וְעוֹשֶׂה
לָנוּ נִסִּים
יִסְרָאֵל
שֶׁכֶּן אֵל
קְדוֹשׁ
מֵעַשְׂר
דְּמִפְתֵּי
גִבּוֹרֵי
לְפָנֵי
וְעוֹשֶׂה
עֲרֵי:

עמו שלש מאות תשובות
אני עלי שמים וארץ שעל
דברים צרת הבת אסורה
והיה ומקבלים גרים מן הקדרון
זה בפתח אחד כשיצאו יצאו
ואוקמה אמר לו אתה הוא עקים
נך שוכית לא ועדיין לא הגעת
באז עמון ושבט מעשרין מעשר
כשו עולי מצרים ולא כבשו עולי
הקשה לעתיד לבא והינהום כדי
גרים מן הקדרונים והתרמודים
וגרים מן הקדרונים אמר ה
רתיים פסלים ואני קדמי תני
רתיים פסלים ואני קדמי תני
רתיים פסלים ואני קדמי תני

עשר שני והא דשבק הכא וצחיגיה טעמו
עשאהו מעשר עני כדי שיסמכו עליה עמ
בשביל עניים וכ"ש עמו ומואב שהן ח"ל
(דף 3. וס) אף המביא מן הרקס ומן
ל מלניעים כחמיהם ועודדי כוכבים הדלים

ועולם, אלא הכי מייית דכי היכי דהתם א"עם שקדושים
פי סדר השנים היה להם להפריש מעשר שני שהוא שנה
רפוס. תמנה ג' מד"ה עמון. ו. ואי בעמון ומאב טהירו
עוד עמון ומאב מעשרין מעשר עני. ר"ש דילס פ"ד מ"א.
דא"פם שקדושים עולי מצרים אל קדשון עירי בבל. ר"א.

[illegible][illegible]

דקאמער ר׳ט צהדיא צמסכת ידים מנרים ח׳
 אף עמון ומואב כ׳ משום דניחא ליה להא
 : ב׳ הכתמים הבאים מרקם שהוורים. לא
 וחגר מ״מ כתמים הצלום מרקם טהורים. לא
 חס עיזים כוזבים גמורים ולא ישראל מומרים. לא

מטהרין ובי"ה אומרים כרוקה וכממי רגליה מטמאין לה ואין מטמא ודמן מטמא וישראל הם אלא שהם טועין ונוהגין בחוקות הנכריים כמחיים (נ)

סא א מ״י פ״א מהל' תרומות הל' ה ופ״ד מהל' שמעיה ויובל הל' כו: **סב** ג מ״י פ״א מהל' תרומות הלכה ה ופ״ו מהלכות צית הבמורה הלכה ט: **סג** ג מ״י פ״א מהל' תרומות הלכה ה: **סד** ד מ״י פ״ד מהל' מטמא משכב ומושב הלכה י:

תורה אור השלם
 נער הייתי גם וקנתי ולא
 ידעתי צדיק נעזב וחרעו
 מבקש לחם: תהלים לו כה

גליון הש"ס

מוסף רש"י
 צמחן ומוראב. ישראל הדין
 נעבר הדין כמה שכתבו
 תמיומן ועוד אכן עמון
 מואב, מעשרין. עכשיו,
 מעשר עני בשביעית,
 להחמיץ לקמן של קידוש
 עולי גולה בקדוש הארץ
 חגיגה ב. הרבה מרכים
 מעשו עולי מצרים.

[illegible][illegible]

ס' נכרית סוממה חנה בעולו
ת, דתן דס הנכרית ב"ש
גרים וטועים. רובן גרים
: וטועים, שאין מלניעין את

מז:

יסף תוספות

[illegible]

יבנה כבודו שחייבו הבא

יוֹתֵנָה, דִּהְיֹהוּ דִּסְפֵּר
 אִין מְקַלְסֵם גִּרְסָן מִן תַּחְמוּרֵת לֵי
 לֵיה אֲלִיבָה דְרֵבִי יוֹתֵנָה שְׁהָא הִלְכֵה
 מִסְתַּבֵּעַ מִשְׁכָּה אִין סְפֵר מִן תַּעֲבֹדִי
 כּוֹסְבִים וְכּוֹסְבִים לֹרֵב דְּתַחְמוּרֵת וְיִמְרִי
 ע"כ"ל לֵי לִילֵל אִין סְפֵר מִסְתַּבֵּעַ
 דִּהְיֹהוּ דִּסְפֵּר עֲבֹד כּוֹסְבִים וְעֲבֹד
 הִבָּע עַל יִשְׂרָאֵל הוֹלֵד מִמּוֹר וְסָתֵם
 מִתַּחְמוּרֵת דִּסְפֵּר (דף ע"ט.)
 וְהוֹלֵד עֲבֹד כְּרִילֵי עֲבֹד כְּרִילֵי
 דִּקְדוּשִׁין מוֹסְפִין חֲתִיבֵי לֵאחֹר
 גִּרְסָן מִמּוֹר עֲבֹד כּוֹסְבִים וְעֲבֹד
 מִדְּמוּחַ פִּקְרָה עֲשָׂרָה יוֹסְפִין וְשֵׁם
 (דף ע"ט.) וְהוֹסְפִין לִדְמוּחַ סוֹרֵת
 דִּקְדוּשִׁין מוֹסְפִין חֲתִיבֵי לֵאחֹר דִּקְדוּשִׁין
 לֵב מִקּוֹם שֶׁסִּדְּרָן עֲבֹד כְּרִילֵי
 גִּרְסָן מִמּוֹרֵת וְיִמְרֵי תַּעֲבֹדֵל וְאִכִּי
 אִין דְּמִתָּה עֲבֹד כּוֹסְבִים וְעֲבֹד
 וְהוֹלֵד עֲבֹד כְּרִילֵי מִן שְׁאֵל לֵי
 וְעֲבֹד דִּקְדוּשִׁין אֵלֵךְ עֲלֵיה דִּקְדוּשִׁין
 מִלֵּב חֲתִירֵי מִלֵּב מִמּוֹר חֲתִירֵי מִן
 שְׁפִטְתָּה מִלֵּב וְאִין אֵלֵךְ כֵּן הִנֵּה
 עַל אֶתֶם מִלֵּב עֲרִיט שְׁמֹרֶתָ וְלֵךְ
 מִמּוֹרֵת כּוֹסְבִים וְעֲבֹד מִן אֵע"ל דְּעִידֵי
 כּוֹסְבִים וְעֲבֹד מִן אֵין לֵי עֲלֵי
 דִקְדוּשִׁין עֲלֵי עֲלֵיה דִקְדוּשִׁין מַעַל
 וְהוֹסְפִין וְהוֹסְפִין אֲלִיבָה בְּגִמְטָה וְאִכִּי
 דִּלְבָּא סִתְמָה אֲחִירָא לִקְמֵן פִּקְרָה
 אֲלֻמְנָה (דף ע"ט.) דְּסִבְרֵי דִי מִסְתַּבֵּעַ
 עֲבֹד כּוֹסְבִים וְעֲבֹד מִן מִמּוֹר מִלֵּב
 וְהוֹסְפִין דִּקְר סִתְמָה לִקְמֵן סִתְמָה
 אֲלֻמְנָה פִּרְיִי גִרְסָן שְׁמֹעֵת (דף ע"ט.)

[illegible]

י. ו' ואינה אלא מדרבנן. קוש' הלא"ה. דחלוצה מדבריו סומרים וגרופה מדאורייתא, אלא דאי דה מטעם דגורנין חלוצה אטו גרופה. ר"ס. כ. וגם מציעו דנער שם מלאך הוא כדכתיב (זכריה) מו"ס פסוק. חלוצה. ורב יהודה גופיה אית ליה ס' ר"ג ופ' ד' מיתות (סנהדרין כא.) דתמר בת

ואיפ'י **מסרמודו**. אלהם לאו בספק ישראל קיימי: **מקבלים גרים**. ולא
ישראלים ממוזרים הם: **מסרמוד מ"ע** לא. מקבלים: **עבדי**
שלשמה. שנשא בנות ישראל ^(א) מחמת עושרן ודרין שם בחזקת עובדי
כוכבים וקסבר עובד כוכבים ועבד הבה על בת ישראל הולד

ותרין בשעה שנכנסו
וכל נפנו על כסף חובב והם נפנו על בנות ירושלים
ותבולות בערי יהודה אמר רבי שמואל רבי נתנאי
שר העולם אמרו: נעקר היתרין וגו' וקבתי מאן אמריה
תואם מי איבא וקבתי קמיה ואלא דוד אמריה מי קשיש
הוא? אמרו ואמרו רבי: שמואל רבי נתנאי אמר רבי
פרש צד על כל מומיהו והו' עמון ומובא בשעת
היכל הכל נפנו על כסף חובב והם נפנו על ס"ת אמרו
עמנוי ומובא: בקלה ה' ישרף באש: צידה ה' ליעקב
עמנוי הומציא לפום נהרא אמר רבי יהודה א"ר אסי
מן הוה חוששין לקדושתן שמו מעשרת השבטים והיו
בא פריש בדוכתא דקביעי דאמר רבי אבא בר
ובחבור נהר גזון וערי מרי חלה זה חלון וחבור
ו

[illegible]

דעבעד איזט לאר' ³¹ אלטע ענדערבונד כוכבים לאר' ממזר ³² זיך
מזארימאס בנעטמ' מ'ן ריון אלס פסס' דער קידושן ימי ממזר
ה' קידושן לאר' לדידיה ואל' לאחריני וואויל' דעבעד ימי ממזר
ה' ענדערבונד כוכבים אי'ן ענדערבונד כוכבים לאר' ממזר
לאר' מזרעג' ³³ גוראש' בלע' דוכמי ובלע' פון הולקין (מס' תמ' 1) ³⁴ ויהאש' עיקר:
והשת' עז' נקלה ואל' ממטריין הכבד' ויהאש' אלטע ממטריין
לאר' פסס' נאש' כבש' משמע' דוקר' ואל' ממטריין לאר' אפס' ³⁵
ימי' נדלש' פסח' ש' פטול' ושת' יסמח' י' בנעמיש' וחק' לאר'
עז' אל' מוש' דוכמי עז' הייט' ואל' קמל' אל' ³⁶ עז' שן שן
עז' וחקול' וז' ³⁷ עז' דנבנאש' רב' אל' דוקר' מ' ³⁸ ויהאש' ³⁹
ממע' דנכס' ⁴⁰ עז' כחיו: **עובר** כוכבים' עובר' פון' הדי' ⁴¹
שילד' מיהאל' ואל' ממזר' ושת' קידושן' עובר' ויהאש' דכבמ'
עז' מן' קמול' פסס' ואל' עז' מ'ן הייס' קר' ממי' ש' עז'
דול' עולה' ענדערבונד' כוכבים' מיהאל' ואל' ⁴² עז' ויהאש'
מ' ש' ישראל' ואל' ש' ויה' א' חפצ' ואל' קר' כבד' ⁴³ עז' ויהאש'
ויהאש' הדין' הבל' עז' עשה' ענדערבונד' כוכבים' עולה' ענדעמ' דכב'
אעטרו' עז' כחך' דרי' עולה' ויהאש' ויהאש' אל' מוש' ש' ⁴⁴
דל' קר' הבל' מן' עשדעמ' כוכבים' קידי' קר' אל' הבל' עז' מוש'
אל' מ'ן הבהול' (קמל' עז') ענדערבונד' כוכבים' עז' מ'ן תשרל'
ויהאש' ויהאש' ואל' עשה' עשט' אל' עז' ממי' ש' עז' קוטר' ⁴⁵
ש' מיהאל' פריס' ⁴⁶ דלאמריין' כסוף' פרק' קמל' דכבמ' (ק' מ' 1)

ואמורא אחרינא אמר משמיה דר' יוחנן הלכה כהם משנה (חולין מג.) צוה ה' ליעקב סם
אותם בארץ, דהיינו עמון ומואב שהאיר להם יותר מן הכל בדאמרינן בחלק (סנהדרין נ"א):
היו, אותם לזה שהיו סובבים אותם אף בגלותם, כגון הרומניא. דלמנאן היא הושיעם סמכיה
בפסוק וישיבם אל ארצם, ויגידו להם ויחזקוהו. וישיבם אל ארצם ויגידו להם ויחזקוהו.

[illegible]

1. נָשִׁים בְּצִיּוֹן עָנוּ בְּתֵלָה בְּעָרֵי יְהוּדָה: אִיכָה הִיא יָא
2. נָעַר הָיִיתִי גַם וָקֶנֶתִי וְלֹא רָאִיתִי צָדִיק נֶעֱשֶׂה וְחָרְעוּ מִמֶּנֶּה לָחֶם: תְּהִלִּים לוֹ כִּי
3. יָדוּ פָרַשׁ צָר עַל כָּל מַחְמוּמָה כִּי רָאִיתָה גּוֹיִם בָּאֵן וּמִקְדָּשָׁה אֲשֶׁר צִיִּיתָה לֹא יָבֹא וְהִשְׁתַּחֲוֶה לָהּ:

איכה א'
4. לא יבא עמוני ומואבי
בקלה י' וג דור עשירי לא
יבא ליהם בקלה י' עד
עולם; דברים כג ד'
5. פרשה ציון בדייה אין
מנחם לך צדו י' וירעקב
סביבו צרי היתה ירושלים
לנדה בניהם; איכה א'
6. ויגל מלך אשור את
שראל אשורה ויחנם
בחלה ובקבורה נדו גון
וערי מדי; מלכים ב יח ג'

תוס' ד"ה אמוראי ובי
החולד כשר לדר'ע ובי. ע'
לקמן מד ע"ה ודף ע ע"ה
ולע"ג: ד"ה פסוק זה ובי
ועוד ראיות חולקות כפי
רש"ס כ"ב ד' קאם ע"ב ד"ה
קפלו: ד"ה עובד בוכבים
שקירש ובי: וד"ה חבא על
שפחת. עין לקמן סט ע"ב
בממ"י ולע"ג:

שנשאו ננות ישראל בחזקת
עושרן: (ג) ד"ה נער וכו'
לדוכריה להאי קדא לעיל
נקט ליה הכא: (ג) תרופות
ד"ה קסבר וכו' דכיוצא בה:
(ד) בא"ד לר"ע אע"ג דלא
כ"ל וזאת ד' ממנח: (ה) ד"ה
פסוק וכו' גם זקניו אלא
שכן הוה שמו נער
ופסוקתא:

[illegible]

יבמות דף טז

יום שלישי יט אדר ב תשפ"ב

בני צרות אני מעיד לכם. [התבאר בדף הקודם].

◆ ◆ ◆

ראיה נוספת שעשו בית שמאי כדבריהם

תא שמע, בימי רבי דוסא בן הרכינס הותרה צרת הבת לאחין, ולהלן מבארת הגמרא שאחיו של רבי דוסא שהיה מתלמידי בית שמאי התירה. שמע מינה עשו בית שמאי כדבריהם. שמע מינה.

◆ ◆ ◆

המעשה בפסק שפסקו בימי רבי דוסא בן הרכינס שצרת הבת מותרת כבית שמאי

גופא, בימי רבי דוסא בן הרכינס הותרו צרת הבת לאחין, והיה הדבר קשה לחכמים מפני שחכם גדול היה, וסבורים חכמים שהוא התירה, ויענינו קמו [עמדו מלראות] מלבא לבית המדרש,

(אמר ומי ילך) [אמרו מי ילך] ויודיעו [את סברותינו בעניין זה].

אמר להן רבי יהושע: אני אלך. ואחריו מי. רבי אלעזר בן עזריה. ואחריו מי. רבי עקיבא. הלכו ועמדו על פתח ביתו של רבי דוסא בן הרכינס.

נכנסה שפחתו, אמרה לו: רבי, חכמי ישראל באין אצלך.

אמר לה: יכנסו. ונכנסו.

תפסו רבי דוסא לרבי יהושע, והושיכוהו על מטה של זהב.

אמר לו רבי יהושע לרבי דוסא, רבי: אמור לתלמידך אחר וישב.

אמר לו רבי דוסא: מי הוא. אמר רבי יהושע: רבי אלעזר בן עזריה.

אמר רבי דוסא: ויש לו בן לעזריה חבירו. קרא עליו [רבי דוסא] את המקרא הזה: 'נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם'.

תפסו רבי דוסא לרבי אליעזר בן עזריה, והושיכוהו על מטה של זהב.

אמר לו רבי יהושע לרבי דוסא, רבי: אמור לתלמידך אחר וישב.

אמר לו רבי דוסא: ומי הוא. אמר לו רבי יהושע: עקיבא בן יוסף.

אמר לו רבי דוסא: אתה הוא עקיבא בן יוסף ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו, שב בני שב, כמותך ירבו בישראל.

התחילו מסבבים אותו בהלכות, עד שהגיעו לצרת הבת, אמרו לו: צרת הבת מהו.

אמר להן רבי דוסא: מחלוקת בית שמאי ובית הלל.

אמרו לו: הִלְכָה כְּדַבְרֵי מִי.

אָמַר לָהֶן רַבִּי דּוּסָא: הִלְכָה כְּבֵית הַלֵּל.

אָמְרוּ לוֹ: וְהֵלָא מִשְׁמַךְ אָמְרוּ הִלְכָה כְּבֵית שְׁמַאי.

אָמַר לָהֶם רַבִּי דּוּסָא: דּוּסָא שְׁמַעְתֶּם, אוּ בֶן הֶרְכִּינֵס שְׁמַעְתֶּם.

אָמְרוּ לוֹ: חַיִּי רַבִּי, סָתָם - בֶּן הֶרְכִּינֵס סָתָם שְׁמַעְנִי.

אָמַר לָהֶם רַבִּי דּוּסָא: אֵחָ קָטָן יֵשׁ לִי, בְּכוֹר שְׁטָן הוּא - חֲרִיף וְעוֹמֵד עַל שְׁמוּעָה וְעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה וְאִינוּ שֶׁב מִשְׁמוּעָתוֹ לַעֲשׂוֹת כְּרִבִּים, וְיוֹנָתָן שְׁמוֹ, וְהוּא מִתְלַמְּדֵי שְׁמַאי, וְהִזְהִירוּ שְׁלֹא יִקְפֹּחַ אֶתְכֶם בְּהִלְכוֹתַי, לְפִי שֵׁיִשׁ עֲמֹו שְׁלֹשׁ מְאוֹת תְּשׁוּבוֹת בְּצֶרֶת הַבַּת שֶׁהִיא מוֹתֶרֶת, אֲבָל מֵעִיד אֲנִי עָלִי שָׁמַיִם וְאָרֶץ שְׁעַל מְדוּכָה זֶה יֵשֵׁב חֲגִי הַנְּבִיא וְאָמַר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים:

(א) צֶרֶת הַבַּת אֲסוּרָה.

(ב) עֲמוּן וּמוֹאֵב מְעַשְׂרִין מַעֲשֵׂר עֲנִי בְּשִׁבְעִית [יבואר להלן].

(ג) וּמִקְבָּלִים גָּרִים מִן הַקֶּרְדּוּיִין וּמִן הַתֶּרְמוּדִים [יבואר להלן].

תֵּנָא, כְּשֶׁנֶּכְסוֹ, נֶכְסוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ רַבִּי אֲלֵעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי עֲקִיבָא בִּפְתַח אֶחָד. כְּשִׁינְאוּ, יֵצֵאוּ בְּשִׁלְשָׁה פְתָחִים, כְּדֵי שִׁפְגְּשׁוּ אֶת יוֹנָתָן בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי דּוּסָא.

פָּגַע בּוֹ יוֹנָתָן בְּרַבִּי עֲקִיבָא, אֶקְשִׁי לֵיהּ, וְאוֹקְמִיהּ - הִקְשָׁה לוֹ יוֹנָתָן קוּשִׁיּוֹת וְהַעֲמִידוֹ, כְּלוֹמַר: רַבִּי דּוּסָר הוֹכִיחַ כְּדַבְרִיו.

אָמַר לוֹ יוֹנָתָן: אֵתָּה הוּא עֲקִיבָא שְׁשִׁמְךָ הוֹלֵךְ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, אֲשֶׁרִיךְ שְׁזָכִיתָ לְשֵׁם, וְעַדִּיין לֹא הִגַּעְתָּ לְרוּעִי בְּקָר.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: וְאַפִּילוּ לְרוּעִי צֶאֱן לֹא הִגַּעְתִּי.

הַטַּעַם שֶׁעֲמוּן וּמוֹאֵב מַעֲשֵׂרִים מַעֲשֵׂר עֲנִי בְּשִׁבְעִית

שְׁנִינוּ שֶׁרַבִּי דּוּסָא אָמַר ג' דְּבָרִים שֶׁאִמַּר חֲגִי הַנְּבִיא, וּבִינֵיהֶם: עֲמוּן וּמוֹאֵב מְעַשְׂרִין מַעֲשֵׂר עֲנִי בְּשִׁבְעִית - יִשְׂרָאֵלִים הַדְּרִים בָּאֶרֶץ עֲמוּן וּמוֹאֵב (שְׁכִיבְשָׁה מִשָּׁה מִסִּיחּוֹן) וְנִתְקַדְּשׁוּ בְּקִדּוּשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְעַכְשֵׁיו בְּבֵית שְׁנֵי בְּטֻלָּה קִדּוּשָׁתָהּ, דְּאָמַר מֶרֶ: הִרְבָּה כְּרִכִּים כְּבָשׁוּ עוֹלֵי מִצְרַיִם וְלֹא כְּבָשׁוּ עוֹלֵי כְּבָל,

וְקִדּוּשָׁה רָאשׁוֹנָה [דְּבִימִי יְהוֹשֻׁעַ] קִדְּשָׁה לְשַׁעְתָּהּ וְלֹא קִדְּשָׁה לְעֵתִיד לְבָא, הַלֵּכךְ זוֹרְעִים בָּהֶן בְּשִׁבְעִית, וְהִנִּיחוּם - וְהִנִּחוּ מִלְּקַדְּשָׁם כְּדֵי שִׁיִּסְמְכוּ עָלֶיהֶן עֲנִיִּים בְּשִׁבְעִית, שְׁכָאמּוֹר לֹא קִידְּשׁוּם וּמוֹתֵר לְזוֹרֵעַ בָּהֶם בְּשִׁבְעִית, וְתִקְנוּ לָהֶן מַעֲשֵׂר רָאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר עֲנִי בְּשִׁבְעִית, מִפְּנֵי פִרְסַת עֲנִיִּים שְׁבָא"י שֶׁאֵין לָהֶם מָה לֵּאכּוֹל בְּשִׁבְעִית לְפִי שֶׁבְּטֵל לִקְט שְׁכַחָה וּפִיאַה וְהוֹלִכִים שֶׁם וְנוֹטִלִים לִקְט שְׁכַחָה וּפִיאַה וּמַעֲשֵׂר עֲנִי:

רבי דוסא: מקבלים גרים מהקרדוים והתרמודים

עוד שנינו שרבי דוסא אמר שחגי הנביא אמר: **וּמִקְבָּלִים גְּרִים מִן הַקֶּרְדּוּיִים וְהַתְּרַמּוּדִים**, ולא אמרין ממזרים הן מבנות ישראל שבאו עליהן עובדי כוכבים.

שואלת הגמרא: **אֵינִי** - האמנם, **וְהָאֵתְנִי רַמִּי בַר יְחִזְקָאֵל: אֵין מִקְבָּלִים גְּרִים מִן הַקֶּרְדּוּיִים**, שממזרים הן מישראל שנטמעו שם.

עונה הגמרא: **אָמַר רַב אֲשִׁי: קְרִתוּיִים אֲתָמֶר** - מה שאמר רמי בר יחזקאל הוא שאין מקבלים גרים מהקרדוים. **כְּדָאֲמַרִי אֵינְשֵׁי קְרִתוּיִים פְּסוּלִים**.

[נוסח אחר במאמר הנ"ל] **וְאִיקָא דְאֲמַרִי, תְּנִי רַמִּי בַר יְחִזְקָאֵל: אֵין מִקְבָּלִים גְּרִים מִן הַקֶּרְדּוּיִים, מֵאִי לֹא הֵינּוּ קְרִתוּיִים הֵינּוּ קֶרְדּוּיִים**. **אָמַר רַב אֲשִׁי: לֹא קְרִתוּיִי לְחוּד וְקֶרְדּוּיִי לְחוּד, כְּדָאֲמַרִי אֵינְשֵׁי קְרִתוּיִי פְּסוּלִי**.

רבי יוחנן וסביא: אין מקבלים גרים מהתרמודים

רבי יוחנן וסביא דאמרי תרויהו: אין מקבלים גרים מן התרמודים.

שואלת הגמרא: **וְמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הֵכִי, וְהִתְנַן: כָּל הַכְּתָמִים הַבָּאִים מִן הָרָקָם טְהוּרִים** - הכתמים שנמצאו בבגדים הבאים מרקם, טהורים - לפי שלא גזרו על כתמי עובדי כוכבים.

וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא מִפְּנֵי שֶׁהֵם גְּרִים - ודמם מטמא, **וְטוּעִים**, שהמירו דתם, וגזרו חכמים על כתמיהם שאף על פי שחטאו שהמירו דתם - ישראלים הם. אבל כתמים שבבגדים הבאים **מִבֵּין הַגּוֹיִם, טְהוּרִים**, שאין ישראל דרים שם:

וְהֵינּוּ בֵּה - והקשנו במאמר זה: [עמוד ב] **קֶפְסִיק וְתִנִּי** - רבי יהודה אומר שבכל אופן כתמים הבאים **מִבֵּין הַגּוֹיִם טְהוּרִים**, ומשמע: **וְאֶפְּלוּ מִן תְּרַמּוּד**, הרי שבתרמוד יש רק גוים, **וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֹאת אוֹמֶרֶת מִקְבָּלִין גְּרִים מִתְּרַמּוּד**, כי יש שם רק גוים, ולא אומרים שהם ישראלים ממזרים.

וְכִי תִימָא - ואם תאמר שרבי יוחנן אמר: **זֹאת** - זאת אומרת, **וְלֹא סְבִירָא לֵיה** - והוא עצמו אינו סובר כך, **וְהָאֵתְנִי רַבִּי יוֹחָנָן: הִלְכָּה כְּסֵתָם מִשְׁנָה**. הרי שרבי יוחנן נוקט להלכה שמקבלים גרים מתרמוד.

תשובה: ענין זה הוא מחלוקת אמוראים בדעת רבי יוחנן

עונה הגמרא: **אָמורָאִי נִינְהוּ וְאֵלִיפָא דְרַבִּי יוֹחָנָן** - עניין זה הוא מחלוקת אמוראים בדעת רבי יוחנן, אמורא אחד סובר בשמו שאין מקבלים גרים מתרמוד. ואמורא אחר סובר בשמו שהלכה כסתם משנה ולפי זה מקבלים גרים מתרמוד.

הטעם של הסובר שאין מקבלים גרים מהתרמודים

מבררת הגמרא: **מִתְרַמּוּד מֵאִי טַעְמָא לֹא** - מה הטעם של הסובר שאין מקבלים גרים מתרמוד מחשש שהם ישראלים ממזרים.

מבארת הגמרא: פליגי בה רבי יוחנן וסביא,

חד אמר: משום עבדי שלמה - שנשאו בנות ישראל מחמת עושרן, ודרין שם בחזקת עובדי כוכבים, וקסבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר.

וחד אמר: משום בנות ירושלים בזמן החורבן כפי שהתבאר להלן.

מבשרת הגמרא: בשלמא למאן דאמר משום עבדי שלמה, קסבר גוי ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר, אלא למאן דאמר משום בנות ירושלים מאי היא - מה החשש שהיה בבנות ירושלים בזמן החורבן.

מבארת הגמרא: פליגי בה רב יוסף ורבנן ותרוייהו משמיה דרבה בר בר חנה,

חד אמר: תריסר אלפי גברי - שנים עשר אלף אנשים, ושיטא אלפי קשתויי - ועוד ששת אלפים מושכי קשת.

וחד אמר: תריסר אלפי גברי ומנניהו שיטא אלפי קשתויי - שנים עשר אלף איש, ומתוכם ששת אלפי מושכי קשת.

בשעה שנכנסו גוים להיכל, הכל נפנו על כסף וזהב, והם נפנו על בנות ירושלים, שנאמר 'נשים בציון ענו בתולות בערי יהודה', הרי שבאו עובדי כוכבים לירושלים בחורבנה ובאו על בנות ירושלים, וחוששים על גר שבא מתרמוד שהוא מבני בניהם, והרי הוא ישראל ממזר.

מי אמר את הפסוק 'נער הייתי'

היות והביאה הגמרא את הפסוק 'נער הייתי', מביאה הגמרא דרשה בפסוק זה: אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: פסוק זה שר העולם אמרו. 'נער הייתי גם זקנתי' מאן אמריה - מי אמרו, אילימא קודשא בריך הוא - אם תאמר שהקב"ה אמרו, מי איכא זקנה קמיה - וכי יש זקנה לפני הקב"ה.

ואלא דוד אמריה, מי קשיש כולי האי - וכי הוא היה כל כך זקן.

אלא שמע מינה שר העולם - מלאך אמרו.

מאמר נוסף של רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, [עניין זה שייך גם לנושא שהובא לעיל בענין מעשי הגוים בזמן החורבן]

ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: מאי דכתיב 'ידו פרש צר על כל מחמדיה', זה עמון ומואב,

בשעה שנכנסו גוים להיכל, הכל נפנו על כסף וזהב, והם נפנו על ספרי תורה,

וכך אמרו: זה שקתוב בו לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה', ישרף באש.

נאמר בפסוק: 'צוה ה' ליעקב סביביו צריו', אמר רב: כגון הומניא לפום נהרא - כגון העיר 'הומניא' שהיו שם עמונים שהיו מצירים לבני ישראל שהיו עניים והתגוררו במקום הנקרא 'פום נהרא'.

אמר רב יהודה אמר רב אסי: גוי שקידש בזמן הזה, חוששין לקדושין, שמא מעשרת השבטים הוא. והא כל דפריש מרובא פריש. בדוכתא דקביעי, דאמר רבי אבא בר כהנא: 'וינחם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי'. חלח זה חלזון. וחבור [יתבאר בדף הבא].

(א) וְעַתָּה קִדּוּשֵׁן עֲבָדֶיךָ.
(ב) [עֲשֵׂה] אֶל לִקְחֵנוּ כֵּהֵנָּה.
(ג) קִדּוּשֵׁן סֶחֶק: (ד) לֵיל בְּנוֹת
עֲשָׂרָה הַשָּׁבָעִים כְּעוֹבְדֵי
סוּכּוֹת כִּי רָשָׁה (ה) וְהַרְשִׁילָה
מִקִּיָּם גִּירָסָא (ו) לֵיל לְאַחֵר,
(ז) הוּא יוֹן לְבָן (ח) בֶּקֶר כִּי
קָרִי. יַעֲבֹדָהּ (ט) פִּי עֲמוּקָה
כְּשֶׁאֵל.

חברותיה מואן אמר
 "דיקן ומוקיא אר"ם
 אמריתה קמיה דישמו
 מן ישראלית קריי בבי
 העובדת כובכים קריי
 בנות ואמר ברינאש
 העובד כובכים קריי
 דהוא דרא איצטורא
 כי אמריתה קמיה דיש
 עד שעשאום עובדי
 'בה' בגדו כי בניי ורבי
 אחוריה דרב כנאנו
 דרב יהודה ויתבי ו
 ערבי יומא גיסא
 חריב התיא תמוד הוי
 תרמוד היינו תמוד
 חריב מתיא גיסא
 חריב מתיא גיסא או

דעערע השקפות: אינצורוי אינצור
 (נעקט דאסן מ'קלערט דאס וועגן
 עקרוט): אינצור. לויט דאס
 "מילא חרפי' דעלירי זיך" (פ' ד' ז'
 וכו') זיירט דעס (פססס ד' ז').
 וואס צו. מ'דערמאנט דאס
 וועגנעם דערצאל פונעם און:
 יטע רמור' יטע פמור. דאס
 הא' חרוב לא חרפי כוה: דאס
 אינצור. עטציהם דאס
 וגינתן מאל: וקל וט' מנסה:
 אמר. עולה עליה דרב המונה
 מה גברל ומה גברל כמה
 דגול: אי לא גברלם חסיה
 שניס מוחסיה: שניס שניס שניס
 לא' חסיה שניס שניס שניס שניס
 ומהררל למישן

לדבר זה יומר מניהם דאלו ליורדי
גינים איכא תקמא דמביח מיר
אזל פלגה מנות תאלסם אזלו
פסול דידרו ליה לכו תקמא:
מסו פסול דמית. קצרינה לה
ומתערבין בן ואמר פכר עשרה
ויספן (קדושין כה): מישן נחם והסם
מפרס פסוליו: קנא רבא אקנא
וואף. דגולה וזרפא קטנה
שניהם מתווסים לעולל כל הפסולין
ומתגלגלים ליורדים שאלו ומשולו
למחרת כוומר ששאלו בגוה ממחרדו
ומתגלגל דאלו למחרת ושעמא
ולגלטי דאלו ליורדי גינים איכא

כִּי־בָרַד אֶשׁתְּ שָׁלֹחַ הָיָה בְּעוֹלָמוֹ. פְּסוּתָהּ לְרֵאשִׁית: וּגְדוֹלָהּ הָיָה. וּמֵאֵלָה זָקָהּ לִבָּם וְעִלּוֹ אֲסוּרָה מִשּׁוֹם אֶשֶׁת אֲחִיו שָׁלַח הָיָה בְּעוֹלָמוֹ: וְאִחִי־רֵאשִׁית סָמֵי אֶת שָׁלֹחַ אֲחִיו. וְלֵאמֹר אֶת אֲחִירָתָהּ: וְרֵאשִׁיתָּ: וְהָיָה אִם כֵּן לְרֵאשִׁית סָפְּפֵלָה לְפָנָיו כִּבְרֵם כִּבְרֵם אֲחִיתָ: וְהָיָה. וּבְעִסְתָּ מִמֶּה מִשּׁוֹם אֶשֶׁת אֲחִיו שָׁלַח הָיָה בְּעוֹלָמוֹ: **וְעַתָּה** יָדָה. אֵת שְׂמֵת מִזְמֶרֶל וְהָיָה אֶת הַסְּפִיק לְבִקּוּמָה עַד שְׂמֵתָהּ שֵׁנִית חוֹלָה. וְהָיָה מִיִּמְעָתָה מִשּׁוֹם לְרֵאשִׁית עִירָה לְעָלֹא לְרֵאשִׁית מִשְׁתָּהּ הָיָה: **גַּב'!** מֵאֵן דְּסִי לְרֵאשִׁיתָּ. מֵאֵן דְּקִרִי הָיָה לְרֵאשִׁיתָּ לֶכֶךְ שְׂפֵפֵלָה לְפָנָי

דאין בנך הבא מן העובדת בוכבים קר
בזוטערס דמדכתב כי יסיר ולא כתב
לאצתו לא תקח לזנך דאי (ו) יולדת בן ל
מייקרי ולא קריין ציה כי תסיר את זנך

וקו וערי מדי זו חמון
 וניחר וחברותיה
 ששואלו ברח מושבי
 יתנו וכולן לפסול כי
 א"ל בך ה' הבא
 ואין בך הבא מן
 בך אלא בנה הוראיא
 מן בתך הבא מן
 בן נמורי דבנתא
 אצטרי איכא דאמרי
 א"ל א"ל זה וזו משם
 דבנים מורים שמו
 ולדו יתיב בך יוסף
 יתיב בך כהנא קמיה
 עתידין ישראל
 חרבי תרמוד ישראל
 רב אשי אמר חיינו
 כפולרי הוא דמכפל
 יב מהאי גיסא ותי
 יב מהאי גיסא ותי
 ואקא הוי בשמעתא
 ברא אי לאו דהרפניא
 סף גלגלתא תריא
 סף מפות חורא

כבש כי יין
וחרוץ ממלח
בתוך הצל
נקה' דוקא'
למחשתי זרע
ש'
פסוקי'
בפרק שני
קצין עות
יחזיק יאהב

עֲשֵׂה נָשִׁים
שְׁמָה יוֹסֵף
שְׁגֹלָה יוֹסֵף
הִי רֹב

מִשְׁאֹר
כֹּלֵם לִבָּל
הִלְכוּ כָל הַ
בְּעֵשֶׂר יוֹסֵף
עוֹרֵף מִכָּבֶד
וּמוֹתֵם מִכָּבֶד
כְּמוֹ שֶׁקָּבַל
הָרֹב עָלָיו

שְׁלֹא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ
תּוֹת אֶחָד מִהֶן וְנִלְדָה
הַשְּׁנִי אֶת אִשְׁתּוֹ
וְיֹצֵאָה מִשּׁוֹם אִשְׁתּוֹ
לִמּוֹ וְהוֹשִׁיָה מִשּׁוֹם
אִמָּאָהּ וּמֹת שְׁנִי
הַגִּב׳ אָמַר רַב
הֵן לֹא מִשְׁתַּבֵּשׂ מִדְּתָנִי
שְׁתַּבֵּשׂ מֵאֵן דְּתָנִי
רֵאשׁוֹנָה

שמע'י לה' אלה אידי דמתי ליה ב
מאן דתי ראשונה לא משתבש. הכא
 אמי לא תי שניה כדדיק
 (שם) מאן דמי אידיהן קיט לא תי עדיהן
 למתיני לשון עדות כדכתיב יתנו עדיהן ויולדו
 עזרין הדר פריך מאן דמי עדיהן מאי כ

מסייבם. דמאן קוים מקט והויא כרם
 לוי שני פעמים לא משתבש ומאן דקרי

בן אל"א בנה. פירש
תקיר משמע דלא קאי
בזוהר כוכבים לאו בנק
אל אצתך לא תמן לבנו

ואת תלד בן ויסירו האב
קרוי בןן וקשה לר"ת
בןן) קרוי בןן היינו
הישראלית שאביו עובד
ה קאי כי יסיר וא"כ
ואמר רבינא בן בתר
מש דברי שמואל ורבינא
ר. (1) ש"מ מדר' יוחנן
ש"מ דהו ממא דברי

קאי והכי קאמר
אח זקן ממחר ויחינו
הרוע מוחיכם אחי
העובד כוכבים ודחי
אנא בנה"ש ומלאכי
ש"ל כלום צבידו כוכבים
ישראל אלהיכם רינא
בתק הנה מן העובד
ש"מ מלאך כבוד
צ"מ דלית ביה הכרה
אם אחריה ואין רינא
אין משמע כמו הכרה
כדמתרגמינן ארי יטע
מין מבי יאר לרבות ל
יד פירש ר"מ צע"א
יוסען עדיק מין יסר
המען דוקא על הסר
מלא יטעוהו ולא על

וְיָבֵן בֶּן־חָלָה בְּנֵה מַדְלָה
רָם אֹו כִי יִסֵּר בֶּן־
וּרְבִינָא דִּינָן שִׁמְ בֶּן
הַעֲבֹד כּוֹבְדִים קָרִי
בֶּן (א) כִי יִסֵּר אֶת בֶּן־
אֶל בְּתָר אִפִּי צִרְעו
חֹסֶה לְהַסְרָה¹¹ :

ואשכרנונו למישן עד
בתרמוד ושמו^ה בתרמוד
ובדלי כוכבים ובמישן
ובישראל:
התרמוד. שאל קורא
בצל לפי שמחילה גלו
שירים ופסוקים ומצבל
אולים לתרמוד כלומר
שאלו (קדוש ט): דלא עלה
ד שפשוט כליות קקיה
שהכלו הפסולים מזו לו
ך ומתגלגל מכאן לכאן:
חמש עשרה נשים

שֶׁאֵת תְּנָה לְהוֹ גַּמִּי בְּסִיפִי:
צֵעִי מֵאֵן דְּתַנִּי רֵאשׁוֹנָה
שֶׁ מִס' ע"ו (דף ב.)
דִּהְיָתָם צֵעִי מִשּׁוּם דִּה"ל
וְצִתְרָה דְּמִשְׁנֵי דְּתַצְרָה
מֵאֵל לֹא תַנִּי אֲדִידֵיךָ י"ב:
אֵשֶׁת
עֲרוּהָ בְּמִקְלָתָהּ מִדְּרַבָּן:
לֹא שֵׁנִיָּה לֹא מִשְׁתַּבֵּשׁ:
רֵאשׁוֹנָה

סָה א מִי פִי"צ מַהֲלִי
אִסּוּרֵי בִּיאָה הִלְכָה ז'
א ב מִי פִי"צ מַהֲלִי יָבוֹס
הִלְכָה ח סָמַג עֲשֵׂן נֹא נֵב
טוֹש"ע אִה"ע סִימֵן קֶעג
תַּיִטוֹס נד'

תורה אור השלם

1. בְּיָ בְּגִדוֹ כִּי בָנִים וְרִים
יִלְדוּ עֵתָּה יֵאָבְדֶם הָרֶשֶׁת אֶת
חֲלָקֶיהֶם: הוֹשֵׁעַ ה' ה'

2. מִיָּד שְׂאוֹל אֶפְדִּים מִמּוֹת
אֲנָאֵלִים אֲדֹי דְבָרֶיךָ מוֹת
אֲדֹי קִטְבֶּךָ שְׂאוֹל נָחֵם
יִסְתֵּר מַעֲיָנִי: הוֹשֵׁעַ יג יד

גהרות ה"ב

(א) בני ליל בך ורחם נא
ויעזר
בחסות מחלתי לך גרים
לכל כסף פי האומות
גברתי לך האומות ע"פ דף
ס"ה ע"ב: (ש) מה נגלה
ותה טבירה ח' לול:
(ד) ש"י ח' במחנה
ור' זכר וד' משגיח דברי
אסי משגיח לארץ שרידי
שואר אסי אב מלך
שמול וקאמר י' דה:
(ז) ד"ה אלתריה אלתרי
נגד י' ד' ד' ע"ד דף
למד: (ח) א"ל תהאשתי
לפני אשתי רחשון
שפלה אשתי: (ט) חו"ס י'
זמן ד' וז' ד' ד' ד' ד' ד'
ואן ב' א"ל ד' ד' ד' ד' ד'
(י) ד' ד' ד' ד' ד' ד' ד' ד'
(יא) א"ל דדוקא ד' ד' ד' ד'
מ' יוד' ד' ד' ד' ד' ד' ד' ד'

תוספות ישינים
ואמר רבינא ש"מ בן נתן
האז מן העבוד סביבין קרוי
בן יודי מילד מלך קאמר
מן יודי מילד דבן נתן האז
מן העבוד סביבין קרוי בן
ומ"ה לא ראה לללל יחד י
הדבר אינו שזה צעירים
לומד בן ובתן מוסד דבבן
לכא תשא א"ל ממנו א"ל
מבט לכא תשא שהוא בן
העובד סביבין ואינו
בן אלא בן בן ים תשא
ממנה ומבנה י בנה דין הוא

שמעיה לעבודת מוכבים וגם
 כנה הוא מקרי לעבודת
 מוכבים והוא מציב נק' י'
 הולך אחר האם:
 ביצד. ר' שמעון אומר מיינס
 נלחם שירא ויחולל לשם.
 ואחרי דמיינס ויחולל שירא לא
 קרי אעשה כה מחמר דהא ר'
 שמעון סבד לקמן (וי'): חלן
 לבעות מחמר ר' נעטרה
 זרסא:

תוס' חיד מקמא'

פרק ביצד. הא דתנן עשה
 בה מאמרו ומת חרולצת ולא
 מתיבשת דה"א אע"כ ולא עבד
 בה מאמרו שניה חזקת חרולצת

כשמואל דאמר יש זיקה אפי'
בתרי אחי וה'ל צרת א'
אשה בויקה. והא דקתני עשה
בה מאמר לאפוקי מב"ש
דאמרי מאמר קונה קנין גמור
קמ"ל:

א) ז"ל אשת אחיו שלא היה
בעולמו בויקה.

יום רביעי כ אדר ב תשפ"ב

יבמות דף יז

רב אסי: גוי שקידש בזמן הזה חוששים לקידושיו, שמא הוא צאצא של עשרת השבטים שנשא גויה [וכן ישראל שבא מגויה הוא ישראל ממזר]

אמר רב יהודה אמר רב אסי: גוי שקידש ישראלית, בזמן הזה, חוששין לקידושין, שמא מעשרת השבטים הוא - שיש לחשוש ש'גוי' זה הוא צאצא של יהודי מעשרת השבטים שנשא גויה, ורב אסי סובר שכן של יהודי מגויה הולד ממזר, [נמצא שישראל ממזר קידש ישראלית וקידושיו קדושין].

שואלת הגמרא: והא כל דפריש מרובא פריש - והרי כל שפורש פורש מהרוב, כלומר: עשר השבטים פרשו ממקומם, ובכל ספק בדבר שפרש ממקומו [כגון שיש בעיר תשע חנויות כשרות ואחת טרפה, ומצא בשר שפירש מאחד החנויות] הולכים אחר הרוב, ורוב הגוים אינם מעשרת השבטים.

עונה הגמרא: בדוכתא דקביעי - רב אסי אמר את דינו במקומות שעשרת השבטים קבועים ויושבים שם, ובדבר הקבוע במקומו אין הולכים אחר הרוב (כמבואר בהרחבה במסכת כתובות טו). דאמר רבי אבא בר כהנא: וינחם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי, הרי שהם קבועים במקומות אלו.

הגמרא מבארת את המקומות: 'חלח', זה חלזון.

'חבור', (דף יז) זו תדייב.

'נהר גוזן', זו גינזק.

'ערי מדי', זו חמדן וחברותיה.

ואמרי לה - ויש אומרים: זו ניהר וחברותיה.

מבשרת הגמרא: חברותיה מאן, אמר שמואל: כרך מושבי חידקי ודומקי.

אמר רבי יוחנן: וכולן לפסול - שהיו שם בנות ישראל מעשרת השבטים שנישאו לגוים, הרי שבניהם יהודים, והם לא נזהרו מעריות, ועל כן בניהם ממזרים.

שמואל חולק על רב אסי: בנך הבא מן הגויה קרוי בנה

וממשיך רב יהודה ואומר: כי אמריה קמיה דשמואל - כשאמרתי מאמר זה של רב אסי לפני שמואל אמר לי: בנך הבא מן ישראלית קרוי בנך. ואין בנך הבא מן הגויה קרוי בנך אלא בנה, ועל כן אף אם ישראל מעשרת השבטים נשא גויה הבן אינו ממזר אלא גוי, [ואם הוא מקדש ישראלית, אין לחשוש לקידושיו, שקידושי גוי אינם כלום].

שואלת הגמרא: והאיכא בנות - והרי יש בנות מעשרת השבטים ויש לחשוש שהם נשאו גוים, ואמר רבינא: שמע מינה בן בתך הבא מן הגוי קרוי בנך, ומדוע אין חוששים שיש בין הגוים יהודים שנולדו מאשה מעשרת השבטים.

עונה הגמרא: גְּמִירִי דְּבִנְתָּא דִּהְהוּא דָּרָא אִיצְטְרוּי אֶצְטְרוּ - קבלה בידינו שהבנות של אותו דורות נבקע רחמן ונעשו עקרות, ולכן לא חוששים שיש צאצאים של בנות מעשרת השבטים. אִיכָא דְּאָמְרִי, כִּי אֲמִירִיתָה קָמִיה דְּשִׁמוּאֵל אָמַר לִי: לֹא זָזוּ מִשָּׁם עַד שְׁעֶשְׂאוֹם גּוֹיִם גְּמוּרִים, שְׁנֶאֱמַר 'בֵּה' בְּגֵדוֹ כִּי בָנִים זָרִים יִלְדוּ'.

עתידין ישראל שיעשו יום טוב כשתרמוד תחרב

יְתִיב רַב יוֹסֵף אַחֲוִירִיה דְּרַב כְּהֵנָּא, וְיְתִיב רַב כְּהֵנָּא קָמִיה דְּרַב יְהוּדָה וְיְתִיב וְקָאָמַר: עֲתִידִין יִשְׂרָאֵל דְּעֲבָדִי יוֹמָא טָבָא כִּי חֲרֻבָּה תִּרְמֹד.

שואלת הגמרא: וְהָא חֲרִיב - וְהָרִי הֵיא כְּבַר נַחֲרַבָּה.

עונה הגמרא: הֵהִיא תְּמוּד הָוְאִי - הָעִיר שֶׁחֲרַבָּה הִיא 'תְּמוּד'.

רַב אֲשִׁי אָמַר: הֵיִינוּ תִּרְמֹד הֵיִינוּ תְּמוּד, אֲכַפּוּלִי הוּא דְּמַכְפֵּל[א] - אלא שהיא הכפילה את עצמה, ונחרבה ב' פעמים: חֲרִיב מִהָאִי גִיסָא, אִיתִיב מִהָאִי גִיסָא - שבתחילה נחרב מצד זה, והתיישב מצד אחר. (וְאִי) חֲרִיב מִהָאִי גִיסָא, אִיתִיב מִהָאִי גִיסָא - ואחר כך נחרב מצד זה, והתיישב מצד אחר.

מעשה שמכואר בו שיושבי הרפניא אינם מיוחסים

יְתִיב רַב הַמְנוּנָא קָמִיה דְּעוּלָא וְקָא הָוִי בְּשִׁמְעָתָא - רב המנונא ישב לפני עולא והקשה על שמועה שלמד מרב המנונא. אָמַר עוּלָא עַל רַב הַמְנוּנָא: מַה גִּבְרָא וּמַה גִּבְרָא אִי לֹאוּ דִּהֲרַפְנִיָּא מֵאֲתִיָּה - כמה אדם גדול הוא זה אם לא שהרפניא היא עירו, שיושביה אינה מיוחסים.

אֲכַסְיָ - רב המנונא התבייש.

אָמַר לִיָּה עוּלָא: כֶּסֶף גְּלָגְלָתָא לְהִיכָא יִהְבֵּת - להיכן אתה משלם את כסף מס גולגלתך.

אָמַר לִיָּה רַב הַמְנוּנָא: לְפֻּם נִהְרָא.

אָמַר לִיָּה עוּלָא: אִם בֶּן מְפֻּם נִהְרָא אֵת, וְלֹא מִהֲרַפְנִיָּא, וְאִין לָךְ לְהִתְבִּישִׁי.

מבררת הגמרא: מֵאִי 'הֲרַפְנִיָּא'.

אָמַר רַבִּי זִירָא: הִרְשֵׁהֲכִל פּוֹנִיָן בּוֹ - כל פסולין שאין מוצאים אשה פונים והולכים לשם.

בְּמִתְנִיתָא תָּנָא: כָּל שְׂאִין מְכִיר מִשְׁפַּחְתּוֹ וְשִׁבְטוֹ נִפְנָה לְשָׁם.

אָמַר רַבָּא: וְהִיא עֲמוּקָה מִשְׁאוּל - פסול הרפניא רע לדבר זה יותר מהגהינם, שאילו ליורדי הגהינם יש תקנה, שְׁנֶאֱמַר 'מִיַּד שְׁאוּל אֶפְדֶּם, מִמָּוֶת אֲגָאֵלם', וְאִילוּ פָּסוּל דִּידְהוּ לִית לְהוּ תִּקְנָתָא - ואילו הפסול שלהם (של יושבי הרפניא) אין לו תקנה.

הגמרא מוסיפה לבאר את מקור פסול יושבי הרפניא: פָּסוּלִי דִּהֲרַפְנִיָּא מִשּׁוּם פָּסוּלִי דְּמִישּׁוֹן, וּפָסוּלִי דְּמִישּׁוֹן מִשּׁוּם פָּסוּלִי דְּתִרְמוּד, פָּסוּלִי דְּתִרְמוּד מִשּׁוּם עֲבָדִי שְׁלָמָה, כַּמְבוּאָר לַעִיל.

וְהֵינּוּ דְאָמְרֵי אֵינָשִׁי: קָבָא רְבָא וְקָבָא זֹטָא מִיגְנָדֵר וְאֲזִיל לְשָׂאוּל - קב גדול וקב קטן מתגלגלים ויורדים לשאול, גם שינוי קטן במידות ובמשקלות יש בו עוות, וכן כאן הפסולים הקטנים והגדולים הולכים לשאול, ומשאול לְתַרְמוּד, [ששאול גבוה מתרמוד ומתגלגל משאול לתרמוד, כמבואר לעיל שאילו ליורדי גיהנם יש תקנה ולפסול שלהם אין תקנה], וּמְתַרְמוּד לְמִישָׁן, וּמְמִישָׁן לְהִרְפָּנְיָא.

@הדרן עלך חמש עשרה נשים

מהדורה זו מת"יחדת בהגשת דברי הגמרא
 באופן שהלומד מקבל באופן ברור את
 ה"צורתא דשמעתתא", נושאי הסוגיא,
 השיטות והראיות.
 בסיום הלימוד הסוגיא ברורה לפני הלומד,
 מסוכמת במוחו ובליבו.
 הביאור ערוך באופן שהלומד "לומד" את
 הסוגיא ובכך קונה קנין בדף.
 הכותרות לפני כל נושא והקיטוע לכל
 סוגיא מהווים תוספת בהירות כמאמר
 חז"ל "ליתן רווח בין פרשה לפרשה".
 מעלות אלו יחד עם חדשנות ההגשה
 והאותיות המאירות הם האבן השואבת
 ללומדים חדשים גם ישנים לחיבור העמוק
 עם מהדורה זו.

להנצחת המהדורה, מסכת או חוברת 0533129507
a0533129507@gmail.com

בס"ד

ניתן לשימוע שיעור 7 דפים [בשיעור אחד]

במס' 036171111 - קול הלשון

ולחקיש 7-0700*

9771565598004

גמרא ופירושה